TÜRKİYE İÇİN DEVRİM

"İDAREİ MASLAHATÇILAR ESASLI DEVRİM YAPAMAZ„ GAZİ MUSTAFA KEMAL

Haftalık Gazete

Sayı : 12 - 6 OCAK 1970 - 150 Kr.

Sahibi: Cemal Reşit Eyüboğlu — Genel Yayın Müdürü: Doğan Avcıoğlu — Yazı İşleri Müdürü : Hasan Kaya Cemal

İdare Yeri: Adakale Sok. 28/4 Yenişehir — Ankara Telefon : 12 72 00

Abone : Yıllık 70 TL. Altı aylık 35 TL. Üç aylık 17,5 TL. dir. (Yurt dışı ve uçak için ayrıca posta ücreti alınır.) İlân: Santimi 40 TL.

Ankara'da Murat Matbaasında dizilip tertip edilmiş, Hürriyet Matbaasında basılmıştır.

HAYDAR TUNÇKANAT GİZLİ BİR BELGE DAHA AÇIKLIYOR

Türk Genelkurmayında Amerikan Casusluğu!..

(YAZISI S. 8'DE)

YOLSUZLUK DOSYALARI KABARIYOR

İller Bankasında bir ihale hovardalığı

Minare kılıfı gibi tıpatıp kitabına uygun bir ihale oyunu, geçen yıl İller Bankasında oynanmış ve «evsafı düşük» diye önce geri çevrilen bir mal, dolambaçlı yollarla ve hem de bu kez daha yüksek fiyatla satın alınmıştır.

Şehir ve kasabaların elektriklendirmesi konusunda belediyelerin destekleyicisi ve yol göstericisi olarak faaliyet gösteren İller Bankası, 400 ton çelik — alüminyum havai hat kablosunu ihaleye çıkarmıştır. İş, 4 milyon liraya ulaşan tatlı bir konudur. Geçici teminatı 260 bin liradır. İhale usulüne uygun bir şekilde ya ruhsatlı ve kilo başına 9 lira 30 kuruşla, itibarlı ve ehliyetli bir kuruluş olarak tanınan Rabak firmasında kalmıştır. Firma verilen süre içinde 400 ton malı hazırlamış ve teslime hazır olduğunu İller Bankasına bildirmiştir. Kati kabul için İller Bankası uzmanları Rabak'ın imalâthanelerine gitmişler, numune almışlar ve incelemeler sonunda

(Sonu S. 7 de)

KIBRIS ALAYI ÜSTÜNDE OYNANAN OYUN

TÜRKİYE'YE KABUL ETTİRİLMEK İSTENEN KIBRIS PLÂNI NEDİR ?

Demirel Hükümetinin önümüzdeki günlerde Kıbrıs konusunda Parlamentoyu gizli oturuma çağıracağı açıklanmıştır.

İşler, görünüşte sakin giderken Hükümetin gizli oturumda izahat verme ihtiyacını duyması, önemli bir kararın arifesinde bulunulduğu izlenimini vermektedir. Nato Karargâhında görevli Yunan subaylarının uzun yıllardan sonra tekrar İzmir'e dönüşleri, bu önemli kararın, birçok çevrelerde «teslimiyet» diye yorumlanacak olan bir uzlaşma niyetinin ifadesi sayılabilir. Bu nedenle, Kıbrıs'taki Denktaş—Klerides müzakerelerini ve çevrilen oyunları bilmek gerekliliktir.

Denktaş — Klerides görüşmeleri, «mahallî idare» sorunu yüzünden çıkmaza girmiştir Rumlar altı eyalet esasına dayanan bir teklif getirmişlerdir Bu plâna göre, köy

(Sonu S. 7 de)

İŞ İSTEDİLER, KURŞUN YEDİLER!

Gençler ve İşçiler cenaze töreninde Aygün ve Atatürk'ün resimlerini taşırlarken

EN BÜYÜK MADEN ZENGİNLİĞİMİZİ ELE GEÇİRMEK İÇİN DÖNEN DOLAP

İngiliz şirketi, boraks işinde Amerikalıları imdada çağırdı

Yüz yıla yakın süredir, Türkiye'nin bor kaynaklarını sömürme usulleriyle işleten Borax Consolidated İngiliz tekeli, oyunlarının ortaya çıkması üzerine önüne dikilen engelleri yenmek için Amerikan firmalarıyla birleşmeye yönelmişe benzemektedir.

Nitekim, bu İngiliz tekeli, en son Eskişehir dolaylarında Kırka'da keşfedilen çok geniş ve yüksek kaliteli bor kaynaklarının ruhsatlarını kapatmıştır. Gerek özel sektör, gerekse Etibank, Sırrı Yırcalı ve Câbir Selek gibi iş birlikçiler tarafından destek lenen bu firmaya ruhsat verilmesin diye çırpınmışlardır. Bir Senato Komisyonunda konu uzun uzun tartışılmıştır. Bu tepkiler karşısında, İngiliz tekelinin Türkiye'deki şubesi «Türk Boraks», işletme hakkını henüz elde edememiştir. Mücadele sürüp gitmektedir. İşte bu noktada Borax Consolidated, Türk Haber Ajansının bildirdiğine göre, Amerikan tekeli Rio Tinto Zinc Co. ile birleşme hazırlıklarına girişmiştir. Rio Tinto Zinc'in bir kolu olarak bil

(Sonu S. 7 de)

bakış

DİKTA

doğan avcıoğlu

Türk halkının büyük çoğunluğu, tutucu güçler koalisyonunun diktası altında yaşamaktadır. On milyonlarca köylü, ağanın, şeyhin, beyin, tefeci ve aracının diktasında perişandır. Topkapı'da kurşunlanan işçi, patron diktasının kurbanıdır.

Genel oy, bu tutucu güçler koalisyonunun diktasına göre biçimlenmektedir. Sandıktan devamlı bu gericiler koalisyonu çıkmaktadır. Dikta altındaki milyonların oyu, kendi oyu değil, şeyhin, beyin, ağanın, tefeci, aracı ve kompradorun oyudur. Tutucu güçler koalisyonunun kitle üzerindeki diktasına, köklü alt yapı devrimleriyle son verilmedikçe, bu durum daha uzun süre devam edecektir.

Türkiye üzerinde ekonomik ve politik diktasını kuran tutucu güçler koalisyonu, ülkeyi kalkındırmaktan ve top-

(Sonu S. 3 de)

POLİTİKA KULİSİ

SUNAY VE BOZBEYLİ

Yılbaşında Sunay'ın Ferruh Bozbeyli'yi beraberinde Abant'a götürmesi, Ankara politik çevrelerinde spekülasyonlara yol açtı. Artık partinin değil, bir «yeminli» hizbinin lideri gibi görünen Demrel'e Sunay'ın, gerektiği takdirde, bir alternatif olarak Bozbeyli'yi hatırlatığı ileri sürülüyor.

FERRUH BOZBEYLİ

İKİLİ ANLAŞMALAR

Parlamento, gizli celsede ikili anlaşmaları görüşecek. Ama Amerikalılarla yeni imzalanan «Temel Anlaşma»nın Parlâmentonun onayından geçirilmesi söz konusu değil. Hükümet, anlaşmayı çoktan yürürlüğe koymuş durumda, Oysa, uygulama anlaşması olmayan «Temel Anlaşma»nın Anayasaya göre Parlâmentonun onayından geçmesi gerekli. Ana muhalefet partisi bu kanıda olduğunu açıklamış bulunuyor. Hükümet ise, işi oldu bitti ye getirmek ve gizli celsede bir takım izahatlı ikili anlaşmalar sorununu kapatmak istiyor.

«İktidarla anlaşmayacağız» diyen İsmet Paşa'nın bu oldu bitti karşısında takınacağı tutum merak konusu.

PAŞA, ERİM VE ECEVİT

Parti içinde Merkez takımına karşı ilk muhalefet

(Sonu S. 3 de)

ŞERİF AYGÜN: "FAİLİ MEÇHUL„ CİNAYETLERİN SON KURBANI!

Yılın son şehidi, kalbine saplanan bir kurşunla ölen iki çocuk babası işçi Şerif Aygün oldu. Aygün'ün cenazesi, binlerce işçi ve üniversitelinin katıldığı bir törenle kaldırıldı. Törende Atatürk ile işçi Şerif Aygün'ün siyah çerçeveli fotoğrafları yanyana taşındı. Aygün'ün fotoğrafında «Şerif, şehit oldu. Yaşasın işçi sınıfının savaşı» yazılıydı.

Aygün olayı, toplumsal soruları polis cop ve kurşunlarıyla çözmeye kalkışan «Zap tiye Nâzırı kafasının yeni bir örneğiydi. Ham madde sıkıntısı dolayısıyle, Gamak Makina Sanayii A.Ş. 124 işçinin işine son vermişti. Geri kalan işçileri de izine çıkarak, işveren, fabrikayı tâtil etmiş ve içeriye toplum polisini yerleştirmişti.

Gerek işine son verilen işçiler, gerekse izine çıkarılan işçiler ücretlerini alamamışlardı. Kara kışta işsiz kalmaktan endişeliydiler. Fabrikanın çalışmasını istemekteydiler. Ne var ki, bu amaçla geçen haftanın başında fabrika ya gelen çok sayıda işçi, toplum polisinin kurşunlarıyla karşılaştı. Şerif Aygün öldü ve birçok işçi kurşunla yaralandı İşçiler polise ancak taşla karşı koyabildiler Birkaç polis hafif taş yarası aldı. Kurşunla yaralanan hiç polis olmadı. Çünkü hak arama ya giden işçilerde tabanca

(Sonu S. 7 de)

PİÇ ANLAŞMALARI YIRTMAK...

Bak dinle yavrum,
Kımıldamaktadır en yakın bir geleceğe doğru
65 Bin köyde
Elim, ayağım, kolum.

Bak anla yavrum,
Su üzerinde bir çizgidir,
Ulus bilincinden geçmemiş her uluslararası yazı

Sürüp gitmez benimsenmeyen durum.

Bak düşün yavrum,
Ödemeyecek yarınki kuşaklar satılmışların borçlarını

Şimdiki yasaları yeni yasalar öldürecek,
Yorum yorum.

Bak unutma yavrum,
Dışişleri bakanı imzalasa
Başbakan imzalasa
Bu anlaşmaları ben imzalamıyorum.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

HASTAS SKANDALI

BAYKAM'IN HESAP SAATİ YAKLAŞIYOR

Aldatıcı bir basın kampanyasıyla, halktan 133 milyon lira toplayan Suphi Baykam, «Bu paraları ne yaptın? Personel, büro ve reklâm giderlerine ne harcadın? Elinde kaç para kaldı?» tarzında her ortağın ve kamuoyunun bilmesi gereken soruları hâlâ cevaplandırmadı. Birkaç milyon lira daha reklâm parası harcayarak, zihinleri bulandırarak ve basını satın almaya çalışmakla yetindi. Fakat bu çabalar, Hastaş'ın mukadder akıbetine doğru yol açmasını önleyeceğe benze memektedir.

Her ortağa cennet vaadeden Hastaş, halen ciddi bir

(Sonu S. 3 de)

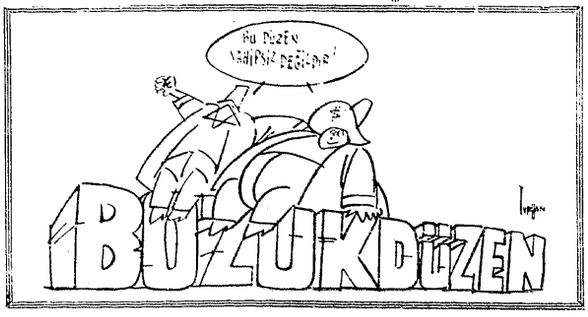

GERİCİ BASINDA NE VAR NE YOK?

Hasan Kaya Cemal

«İNSANLIK VE TÜRKLÜK DIŞI PROFESÖRLER...»

Siyasal Bilgiler Fakültesi Profesörler Kurulu'nun devlet büyüklerine gönderdikleri laiklik ve demokratik rejime ilişkin muhtırada yer alan şeriatçı akımlara dair görüşler ve bu arada Atatürk ilkeleri ile Anayasa'ya açıkça aykırı Kur'an kurslarını «çağ dışı bir eğitim» olarak ilân edilmesi, şeriatçı basının boi küfürlü tepkisini çekmekte gecikmedi.

Bugün gazetesi, «kitapsız kara cübbelilere»in, «dinsiz» bazı profesörlerin Kur'anı «çağ dışı» ilân etmelerinin «edep sizlik» olduğuna hükmederek, profesörlerden «millet ve din düşmanı devrim yobazları» diye söz ediyordu. Bu arada tehdidi de elden bırakmayan Bugün «kara cübbeli cühl sü rüsünün boyinsiz kafalarına, hıyanet ve fesat yuvası hâline getirdikleri üniversite çatısı bir belâ gibi çökecektir» diyordu.

Necip Fazıl ise, Bugün imzalı yazısında «insanlık ve Türklük dışı» SBF profesörlerinin Atatürkçü ilkelere bağlılıklarını belirtmesine o kadar içerlemişti ki, onların, «cübbeleri ve yürekleri katran, esersiz, çilesiz, irfansız, meselesiz, fikri ve ilmi bakımlardan iffetsiz ve hayasiyetsiz, küfür fabrikası mamulleri» olduğunu ileri sürebiliyordu.

Yine Bugün de Şule Yüksel Şenler Hanım ise, SBF profesörlerine «Ey kara vicdanlı, kara cübbeli inkârcılar! Pis soytarılar! Kara cübbeli inkılâp yonacıları ve profesör bozuntuları, uğursuz baykuşlar» diyerek hücum ediyordu.

Sabah gazetesi ise İstanbul Din Görevlileri Cemiyeti'nin «Kara Cübbelilere» başlıklı cevabını yayınlamıştı. «Aziz mil letimiz» diye başlayan bu cevapta, profesörlere bir hayli küfür edildikten sonra, «İmanımıza küfreden kızıla karşı uyanık olmanı istiyoruz. Onlar son sindikçe havlayacak, senden şamarı yedikçe kuyruk sallayacaktır» denilliyordu.

AP Balıkesir Milletvekili Mevlüt Yılmaz ise, «İslâmî akımın» ilerlemesino hiçbir gücün engel olamıyacağından dem vurarak, profesörleri «ilericilik hokkabazı» ve «devrim yobazı» olarak niteliyordu.

Kur'an kursları hakkında söylenen sözleri «Kur'anı çağ dışı ilân ediyorlar» diye aktarıp bir küfür kampanyasına girişen şeriatçı basının en önde gideni organı Bugün. Cumhurbaşkanı Sunay'ın yeni yıl mesajını ele alarak 1 Ocak'ta şöyle bir başlık atıyordu : «Sunay, Kur'an'ın çağ dışı ilâmı beğendi...!»

Açıkça görüldüğü gibi «cici demokrasi» uğruna Atatürk devrimlerinden verilen tâvizler, Türkiye Cumhuriyetinde bu türden tepkileri alabildiğine körüklemektedir.

PARLAMENTOCULUK TARTIŞMALARI

YENİ KURULAN DEVLETLERDE DEMOKRASİNİN ZAYIFLAMASI

Orta Doğu, Latin Amerika, Güney ve Güney Doğu Asya, Afrika ve Batı Hint Adalarında demokratik kurum lar kuruldu, oy hakkı genişletildi, siyasi partiler ortaya çıktı ve hükümetlerin gelece ği genel seçimlerde belli oldu.

Son 150 yıl içinde yeni do ğan birçok demokrasiden yal nız birkaçı yaşamıştır. Demokrasinin yaşamadığı ülke lerin çoğu Batının eski sö mürgeleridir. Hepsinin kabul lendiği temsili demokrasi+e mekanizmasının çok geçm+ den onların çoğunun ihtiyaç ve yeteneğine uymadığı anla şıldı. Demokratik müesseseleri böylece terketmekle eski sömürgeler bir zayıflık ve is tikrarsızlık göstermiyor, tam kat insanlığın daha çok ortak tecrübesini izliyorlardı.

Batı Avrupa'da yaşayan ve da oradan doğan bazı halklar da demokrasinin yürüdüğü görülür; İngilizler, İrlandalılar, Belçikalılar ve Hollandalılar, İskandinavlar, İsviçreliler ve daha az olarak Fransizlar ve denizaşırı yerlerde de Amerikalılar ve eski İngiliz dominyonları. Bu ana istisnaların dışında birbirin izleyen demokratik tecrübe dal galarının hepsi bütünüyle başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bir avuç Batı Avrupa halkları ve denizaşırı bölgelerde onlardan doğanlar dışın da demokrasinin yaşamadığını gösteren örnekler çok fazla dır. Burada Batılı tipinde parlamenter müesseselerin Avrupa dışındaki halklara da uygun olduğu önermesine kar şı gelen protestonun gittikçe belirgin olduğuna işaret etmeliyiz.

Bu değişmenin en belirgin kanıtı, temsili parlamenter müesseselerin açık ya da sa dece biraz kapalı bir şekilde terkedilmesidir. Demokrasi nin zayıflayışının nedenlerini uzun uzun araştırmak gerekli değildir. Her birinde özel ko şullar farklı sonuçlar doğurmasına rağmen bu nedenler yeni devletlerin ortak mal+ dır.

PARLAMENTOCULUGUN ŞARTLARI YOK..

Bunlardan biri, aşağı yuk arı bütün yeni ülkeleri dağıl makla tehdit eden ve zoraki bir merkezileşmekle engelle nen ulusal birlik yokluğudur. Milliyetçilik en güçlü bir i nanç olmasına rağmen, ulus lar, birliğe kavuşmuş olmak tan hâlâ uzaktır.

Ulusal birlik yokluğundan başka, demokrasinin bunca yeni devlette başarısızlığa uğramasının en basit nedeni, onun başarısı için gerekli gö rülen ön—koşulların hemen hemen hepsinin mevcut olma masıdır. Bunların kesinlikle ne oldukları hakkındaki tartış ma hâlâ devam etmekteyse de, genellikle kabul edilen noktalar halk yığınlarının o kur — yazarlığı, nisbeten yük sek hayat seviyesi, oldukça büyük ve istikrarlı orta sınıf, bir sosyal adalet duygusu ve hoşgörü, hem de kişisel cü venlik geleceğini içine alır. Egemenliği demokrasiye yol açan yeni ülkelerin he men hemen hiçbirinde bu koşullar görülmemektedir. Aksine bu ülkelerde ancak hâsatta kalabilen, büyük bir çoğunluğu okuma — yazma bilmeyen, yalnız dünyadan değil, kendi ülkelerinden de habersiz olan ve toplumsal sınıfların varlığına alışmış köylü yığınları ile içinde ya bancıları da barındıran orta sınıflar göze çarpar. Ortaya çıkan temsili hükümet de temsil etiği toplumdan daha güçlü olamaz.

Üstelik, uygulanan demokratik kurumlar Batı'yı tanı mış olan ve sayıları orantılı olarak küçük kalan bir avuç insanın işidir. Bunlar ne çok az anladıkları halk yığınların dan çıkmış, ne de toplumun devrimci gelişiminin sonucu o larak doğmuştur. Toplumsal tabakalaşma hızlanmasına rağmen, Asya ve Afrika devletleri halklarının birçoğunda genel oy hakkı elde etmeleri ve, yeni unsurların ekonomik ve toplumsal statü kazanma ları ile oy hakkını elde etmeleri arasında çok defa bir oag bulunan Batı'daki değişik şartlara evrimci yollarla uy mak arasında büyük farklar vardır. Ondokuzuncu yüzyıl ile Yirminci Yüzyılın başında kurulan demokrasiler hâlâ büyük görünen bir yeryüzün de nisbeten basit siyasal ve ekonomik sistemlerin yöneti mi ile uğraşırken, yeni ortaya çıkan halkların çok grift me kanizmalı ve tam sosyal re fah devletlerinin peşinde ol maları ve hızlı nüfus artışı, süper devletler ve nükleer si lâhlara sahne olan korkunç bir dünyada toplumsal ve eko nomik kalkınma amacında o luşum ek bir güçlük yaratmak tadır.

HALKIN İLGİSİZLİĞİ

Siyasal hayata katılanların sayılarının artması mutlaka demokratik başarı olasılığını arttırmadı. Büyük ümitlerin beslendiği yerlerin takir bul kının herşeyden önce pek az lamlı bulmadıkları ve vaade dilen diğer şeyler yanında daha az önemli görünen siya sal şekil ve hürriyetlerin ko runmasıyla ilgilenmeleri mümkün değildir. Demokrasi beklenilen sonuçları yeterli bir hızla vermez ve yönetici durumundaki politikacılar kendi çıkarlarını düşünen ah lâksız insanlar gibi görünür lerse, halk yığınlarının bu türlü siyasi sistemin savun masına koşması beklenemez.

Halk, genellikle yalnız de mokratik gelenekten mahrum olmakla kalmayıp yüzyıl lardan beri onu itip kakan uzak ve üstün makamlara karşı haklarını korumak mü cadelesine girişmek gibi daha ana bir gelenekten de yoksun dur. Kökleri geriye giden ai le ve statü bağlarıyla bağlan mış bölgesel seviyedeki yöne tim dışında, hükümet hemen hemen her zaman yukardan kabul ettirilen birşey olmuş tur. Gertrude Bell'in elli yıl önce Osmanlı İmparatorluğu hakkında söylediği bugün di ğer halklar için de doğrudur. «Halkın çoğunluğu için hü kümet, iradesini kabul ettir dikleriyle bir ilgisi olmayan yüce bir iktidardır. Ekinleri nizi mahveden dolu fırtınası na küfrettiğiniz gibi, onun an layışsızlığından da şikâyet e debilirdiniz, fakat şikâyetini ze ne cevap verilir, ne de bu huyu getiren bulutun nasihat dinlememesi gibi, onu denet leyebilir ya da nasihat vereb lirdiniz.»

ASKER NEDEN İŞE KARIŞIR?.

Yeni devletlerde demokrasi nin zayıflayışı iki şekilde gö rülmektedir: Askerin iktidarı ele ahşı ve tek partili sistemi ne dönüş. Zar nasıl oturursa oturssun ortak özellik politikacılar ve siyasi partilerin bo zulmuş, kendi çıkarını düşü nen ve kamu yararına ihanet eden kişi ya da kurumlar olu şudur. Politikanın kendi kö tü bir kelime olmakta ya da bunların yokluğu yüzünden yerinmektedir. Buna karşılık, askeri iktidar ya da tek parti ye ortak yararlara hizmet e decek ve ülkeyi politikacılar la siyasi partilerin içine attığı dağılma tehlikesinden kur taracak yaratıcı ve birleştiri ci bir ulusal güç gözüyle bakı lır.

Birçok yeni memleketlerde askerlerin iktidara gelmeleri yeryüzünün başka yerlerinde ki tecrübeyi izlemektedir. Tâ bi devletin kendisine ait ö nemli sayılabilecek silahlı kuvvetleri yoksa da, bağımsız lığını kazanır kazanmaz ege menliğin gerekli sembolü ola rak ordu kurmaya girişmek tedir. Bu güç ortaya çıktık tan sonra sivil hükümette ola ki bir zayıflık başgösterince

(Sonu S. 7 de)

Ben Milletvekili iken...

TİP GENEL BAŞKANI KÜRSÜDE...

Butun Meclis en çok TİP'in hükümet programını nasıl tenkit edeceğini bekliyordu. Tenkidi Genel Başkan bizzat yapacaktı. Hazırlanıp duruyordu. İçinden heyecanlandığını seziyordum. Dıştan ise :

—Heheheyt, topunun tozunu havaya savu racağım, gibi bir eda taşıyordu .

Genel Başkanın çalışma metodu içimde endişeler uyandırıyordu. Beyaz kâğıt karşısında kalemi kararlı kullanmamaktan doğan bir sıkıntısı vardı. Bu sıkıntı gözünde büyüdüğü için, canı bir türlü şöyle ıştahla masanın başına oturmayı çekmiyordu. Onun için de yumurta kapıya dayanıncaya kadar okuyacağı metinleri bir türlü hazırlıyamıyordu. Hazırladığı metinleri ise önce dikte ettirirken değiştiriyor yazılar temize çekildikten sonra bir daha değiştiriyor ve sonra bunları da dikte ettirirken bir daha değiştiriyordu. Müsveddelerin de, temize çektiniş kâğıtların da her tarafı oklar, çıkmalar, silmeler, eklemelerle doluyordu. Bir yazıyı yazmak için gösterilen bu bitmez kararsızlık bana çok garip geliyordu. Beyaz kâğıtla yapılan bu metodsuz ve sonu gelmez güreşi uzaktan hayretle seyrederdim. Yazının müsveddelerini bitmem kaçıncı defa dikte ettirirken Genel Başkan bir yerde yazdığını nedense yetersiz bulur, irticaen :

— Ve de, vede... diye başlayan uzun eklemelere dalardı.

Oysa ne bu eklemeler yaziya yeni bir güç kazandırır, ne silmeler yazıyı kısaltmış olurdu. Sadece gazeteciler bir türlü zamanında ellerine varmayan metinlerden sinirlenirler, yazılıeri müdürleri de yazıları hem çok uzun, hem de çok tekrarlı bulurlardı. Onun için de üç defa, beş defa yeni baştan yazılmış ve üzerinde en az on saat çalışılmış metinlerden gazeteler de sadece iki üç satır çıkardı.

Bu kısıtlamaları gazetelerin kapitalistliği ne vermek âdeti vardı, Basın sosyalistleri tutmadığı için demeçler böyle kuşa döndürülüyordu. Bu elbette yalan değildi, Ancak sosyalist lerdeki yazı tekniğinin de gazetecilik açısından bir hayli zayıf olduğunu görüyordum. Yazı yazmakta azıcık daha usta, kıvrak ve hızlı olsalar gazetelerde üç beş satır yerine on on beş satır lık bir yer bulmaları mümkündü. Ne çare ki, sosyalist olmak her türlü tenkitten münezzeh olmak diye bellenen bir devirdeydik. Madem ki temeldeki suç kapitalistlerindi, öylese sosyalistlerdeki eksikilikler yüzünden doğan pürüler de yine kapitalistlere aitti. Kimse demeçlerin çok uzun yazıldığına ve basına çok geç ve rildiğine bakmaz, sadece gazetelerin bunları neden silme kullanmadığına kızardı. Bu bir kâide idi. Fazla yazı alışkanlığı olmayan kişileri yazılarından ötürü tenkit etmenin ne derece kırıcı ve kindirici birşey olduğunu bildiğim için övgülü yumuşak müdahelelerle yetinirdim.

Bu tür yazıları bizzat yazmaya kalkmak ise, en balâlı bir işti. Yazı partinin sorumluluğunu taşıyacağı için her partilinin yazı üzerinde fikir yürütme, tekkite bulunma, cümle değiştirme hakkı vardı. Ve bu konuşmalar saatler boyu sürerdi. Herkesi yazı düzeltme şehveti kaplar ve bu bitmez şehvet profesyonel bir yazarın ta hammül ölçülerini çok, ama çok aşardı. Onun için çok sıkışık anlar hariç metin hazırlama işine hiç karışmazdım.

Genel Başkan çize düzelte Hükümet programını tenkit konuşmasını hazırlamaya devam ediyordu. Kendisinin konuşacağı günün sabahı henüz daha konuşma temize çekilmiş değildi. Grup sekreterine boyuna müsveddeler gönderi liyor ve temize çekilmiş sayfalar albaşten tekrar değiştiriliyordu.

Kürsüye çıkma saati yaklaşıyordu. Yazı hâlâ daha tamamlanmış değildi. Sonunda Genel başkan konuşmasını bir-kere bile olsun önceden kendikendine okumaya imkân bulamadan çıktı kürsüye. Çok da heyecanlıydı. Radyolar direkt yayın yapıyorlardı, Bütün Türkiye ilk defa bu kadar uzun bir konuşma dinliyecekti on dan. Mutlaka sükse bir adam olmak istiyordu. Bu hırsla çalışma metodundaki eksikliğin yazı gibi, konuşma gibi çok çabuk fire veren bir alanda çatışacağı muhakkak gibiydi. Mutlaka bir yerde büyük bir fiaso yapacaktı. Bu fiaso o gün iki saat kekeleme, gözlük çıkarıp takma ve cümleleri baştan alma şeklinde tecelli etti. Baştaki merak bir anda sönmüş. Meclisin kalabalığı azalmıştı. Herkes çok daha başka bir stil bekliyordu TİP Genel Başkanından.

Konuşma öz olarak fena değildi. Sadece çarpıcılıktan yoksundu ve çok uzundu. Kompozisyon bakımından bölümler arasında da pek denge yoktu. Daha çok bir ders takririne benziyordu.

A.P. liler ise gürültü ediyor lâf atıp duru yorlardı kürsüye.

Konuşmanın gürültü çıkaran kısımlarını enaklardan alıyoruz:

TİP Genel Başkanı: —... A.P. bütün kamu panyasını milli irade prensibine dayandırmış tır. «Milli artık» sisteminin ise milli iradenin belirmesine hizmet eden en iyi sistem olduğu şüphesizdir. Gerçekten bu sistem oy kaynını önlediği, her oyun temsiline imkân sağladığı için millet iradesi eksiksiz olarak belirmek tedir. (A.P. sıralarından gürültüler.)

Başkan : — Sayın Hatip bir dakika.

Muhterem arkadaşların, her grup mümes silleri vasıtasıyla kendi görünüşünü ifade et mek imkânına sahiptir. Yüksek Meclis bir ki fayet kararı vermedikçe grupları adına söz alan arkadaşlarım da sırasıyla konuşma imkânına sahiptir. Çok rica ederim, hatibi sükunetle din leyiniz. Buyurun sayın hatip. (TİP ve CHP. sı ralarından alkışlar).

Fakat asıl büyük gürültü Amerika'ya verilmiş olan üslere dokunulduğu zaman çıkmıştı.

TİP Genel Başkanı şöyle diyordu:

—... Bugün Türkiye'de 35 milyon metreka relik vatan toprağı A.B.D'nin egemenliği altında bulunmaktadır. (AP'den şiddetli gürültüler «Utanmaz herif» sesleri..) (Sözünü geri alsın sesleri, ayağa kalkıp bağırmalar).

Başkan : — Muhterem arkadaşlarım lût fen yerinize oturun. (Sözünü geri alsın sesleri) Muhterem arkadaşlar, kürsüde konuşan ha tibin sözü ancak Başkan tarafından kesilir. (Soldan gürültüler) Başkanın da vazife yapa bilmesi için ondan evvel vazife yapmaya kal kanların susması lâzım gelir. (C.H.P. ve T.İ.P sıralarından alkışlar)

Sayın Hatip Devletin her nangi bir parçasının işgal altında olduğuna dair söylediğiniz sözü lütfen tavzih ediniz. (Soldan geri alsın sesleri).

TİP Genel Başkanı: — Birleşik Amerika ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri arasında imzalanmış ikili anlaşmalar gereğince Türkiye' mizde bugün 35 milyon metrekarelik vatan toprağı Amerikan üssü halinde bulunmaktadır. Bu gerçektir.

Abdurrahman Güler (Çorum).: — NATO üssü olarak verilmiştir. Türkiye'nin Rusya'ya karşı müdafaası için. (Soldan gürültüler).

Başkan : — Müsaade buyurun tevzihe ve daha evvel söylediği sözü düzeltmiye hatip de vam ediyor. Evet efendim. Lütfen devam edin sayın hatip. Daha evvel söylediğiniz (İşgal altında) sözünü Türk devletinin de, karşılıklı olarak imza attığı ve Türk devletinin müsaadesi ile yapılmış bir hareket olduğu yolundaki beyanınızı lütfen daha açık olarak ortaya koyunuz.

T.İ.P. Genel Başkanı: — Türkiye Cumhuri yeti ile A.B.D. arasında imzalanan ikili anlaşmalar Amerika Birleşik Devletlerine Türkiye' de 35 milyon metrekarelik toprağı üs olarak kullanma yetkisi vermiştir. (Adalet Partisi sıralarından «Niçin sebebini de izah etseno» sesleri).

Başkan : — Evet efendim mevzu hakkında ki konuşmanıza devam edin. Tevzih edilmiştir, lütfen devam edin sayın hatip..

O tarihlerde Genel Başkan yeryüzü sosyalizmini değiştirme iddiasında değildi. Yazı yazar kendi kararsızlığı ile öteki konulardaki kararsızlıkları örneğin bir yere gidip gitmeme konusunda on dakika içinde verdiği birbirine zıt on kerar dahi pek batıcı olmuyordu. Kendisi ni henüz yeni yeni tanıyordu. Dışa karşı takındığı kaçamaklı pozlarla, kendi özel dünyasında hoş sohbet ve hatta sanatçı mizacı arasında çok büyük farklar vardı. Zaman zaman çok bencil ve herşeyde daima en üstün olma iddiasının küçük uçlarını görüyordum. Oldukça eski bir yazar olmanın şahsıma karşı yarattığı ilgiden bir burkulma duyar mı duymaz mı diye endişe ediyordum. Boyuna kendimi silmeye, boyuna kendisine kimseye göstermediğim bir saygı göstersi içinde olmaya dikkat ediyordum. Gittikçe bunları yeterince değerlendirmediği ve hatta çok olaganmış gibi karşıladığını tesbit etmi ye başladım. Dayanışma çizgisi, iyi niyetli bir yazarı politikada kullanma çizgisine doğru eğ liyordu. Ve sorumsuzca hareketler çoğaltmaya başlıyordu. Nereye kadar tahammül edeceği mln hududunu derhal tayin ettim. Ondan son ra parti içinde meydana gelen kamplarda her iki tarafa da kendimce uyarmalarda bulundum. Uyarmalara kimsenin aldırdığı yoktu. Kendi fikirleri içinde bizi ellinden geldiğini esirgemeyen ve kimseden de birşey beklemiyen bir ya zar olarak değil, sosyalizm propagandası yapmaya mecbur bir kâtip olarak görüyor gibiydiler. Kulisler, dedikodular, tezvirler pek çirkin bir hal almıştı. Sonunda partiyi çeşitli acemilik ve beceriksizliklerle, bu hale getirmiş olan Genel Başkanın mutlaka tasfiye edilmesi sart olmuştu. Parti bünyesi bunu çözebilirse bekli kurtula bilirdi. Çözmekte çok geç kaldı. Olağanüstü bir kongrenin toplanmasına çalıştıktan sonra bunu orada açık açık söyledim. Ve bu koşullar devam edense parti içinde aktif bir hareket göstcrilemiyeceğini haber verdim. Kulis faaliyetleri ve gruplar o kadar sert bir hırçınlık içindeydiler ki kimsede bir yıl sonrasını göreceek kadar bir soğukkanlılık kalmamıştı Ve orada söylediklerim bir yıl içinde cümle cümle doğru çıktı. Ne çare ki, pek bir işe yaramadan doğ ru çıktı... Milletvekilliği ve oy toplama hırsı bâzı gözleri karartmıştı Politikacılık etmek sosyalistliğe ağır basmıştı. Ben de politikacı lıkla milletvekilliği kısmını kenara itip, sonuç almaya dönük bir sosyalist yazar olarak kalmaya devam ettim.

çetin altan

POLİS OYUNLARI TUTMADI

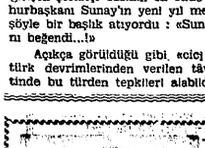

Uluç Gürkan

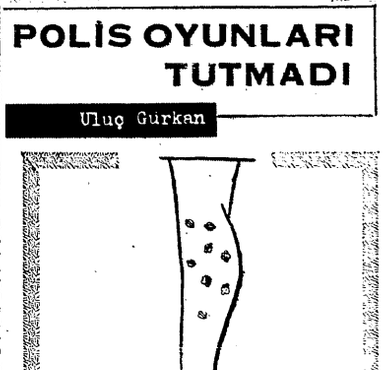

Devrimci gençlik eylemi ni etkisiz kılmak amacıyla tezgâhlanan son olaylar, bo şa çıkmış gözükmekte dir. Devrimci mücadele, gün geç tikçe güçlenmekte, gençli ğin toplumun diğer kesimle riyle olan ittifakları yeni boyutlara ulaşmaktadır. Ci nayet tertipleri, gençleri yıldırmaya yetmemiştir. Ak şine, gençler Altıncı Filo yu protesto etmek üzere Anka ra'dan, İstanbul'dan İzmir' e akmışlardır. İstanbul Üni versitesi Edebiyat, Hp, İktisat, Fen ve Hukuk Fakülte leri ile Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde öğrenci temsilci liği seçimlerini «Devrimci ler» kazanmıştır. Gamat Fabrikasında toplum polis lerinin bir işçiyi öldürmesi üzerine, gençler, bir forum düzenlemişler ve AP iktidarının «meşruiyetini yitir miş» bulunduğunu belirt mişlerdir.

Atatürkçü gençleri, «hay talar, serseriler» sıfatlarına uygun bir biçimde aşağılamak kastıyla öğrenci yurtlarına, evlere yapılan baskınlarda, tertipçiyiciler gü lünç olmuştur. Kamuoyunu bulandırmak amacıyla, polisin silah dolu masaları do natmış olduğu, Cumhuriyet gazetesinde resimleriyle açıklanmıştır. Yıldız DMMA' de bulunduğu ileri sürülen 22 kalibrelik bir spor tüfeği bahane edilerek Deniz Gezmiş tutuklanmıştır. Oysa, bu tüfekler ruhsatsız ta şınabildiği gibi, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün 30 metre ötesindeki serbestçe ve bütün çeşitleriyle satılmaktadır. Ayrıca Deniz Gezmiş, o tüfeği kullandığı polisçe ileri sürülen 15—16 Aralık tarihleri arasında İstanbul'da değil, Ankara'da olduğunu ispatlayacak durumdadır. Her «faili meçhul» cinayette asıl sanık olduğu şüphesi kamuda yaygın olan polis, cenazelerin kaldırıldığı günlerde kışlalarında kapalı tutulmakta ve başkalarını suçlamak için girişilen tertipler hiç de inandırıcı olmamaktadır.

ODTU YENİ REKTORU

Herşeye rağmen, tutucular koalisyonu gençliğe kâr şı açtığı savaşta kararlı gö rünmektedir. Ege Üniversi tesi Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Kemal Karhan'ın Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne getirilmesi, bunu doğrulamaktadır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Sanayi Odaları, İş veren Sendikaları başkanlarından; Zincir ve İğne (Ahi) Sanayii, Şişe — Cam Fabrikaları genel müdürlerinden; İş Bankası Yönetim Kurulu üyelerinden ve motel sahiplerinden kurulu Mütevelli Heyetinin bu seçiminin nedeni, Prof. Karhan'ın 18 Nisan 1968 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'e yazdığı mektupta açıkça görülmektedir. Cemiyetler Kanunu'nun öğrenci derneklerinin siyasetle uğraşmasını yasaklayan ünlü maddelerini bile beğenmediği anlaşılan bu zat, mektubunda, «öğrenci teşekkülleri için özel bir kanunun çıkarılması zaruri dir» demektedir. Bu kanun da, «talebe teşekküllerinin üniversitenin vesayeti altında, üniversitenin içinde bulunması» ve «talebe teşekküllerinin, teşekkül olarak politika yapmaması konularını kesinlikle yer almalıdır.»

Öte yandan, bu seçim, akademik teşkilat yönetmeliğine de aykırı olarak yapılmıştır. Yönetmeliğin 2/II. maddesi, «Rektör tayininde Mütevelli Heyeti, Akademik Konseyin mütalâa ve mutabakatını alır» şeklindedir. Akademik Konsey, 29 Kasım 1969 tarihli toplantısında söz konusu maddenin gerekçesiyle birlikte, «Rektör seçiminde üniversitemiz öğrencilerinin görüşlerinin alınmasında Konsey ce fayda mülâhaza edildiğinin de Mütevelli Heyet'ine ifade edilmesine» oybirliği ile karar vermiştir. Ne var ki, öğrencilerin görüşlerinin alınması şöyle dursun, Mütevelli Heyeti, bugüne kadar Akademik Konseyi'in «mütalâa ve mutabakatına» da ihtiyaç duymuş değildir.

7 OCAK GENÇLİK TOPLANTISI

Tutucular koalisyonu gençliği sindirmek amacıyla yeni yeni oyunlar tezgâhlayadursun, Türkiye'nin üniversitelerin bütün öğrenci kuruluşları, ODTU Öğrenci Birliğinin çağrısıyla 7 Ocak 1970 Çarşamba günü biraraya gelecekler dir. Gençler, öğrenci kuruluşları arası dayanışma sorununu, ülke ve üniversite sorunları nı, AP iktidarının kasıtlı olarak çıkmaza sokduğu TMTF'nin durumunu ve devrimci bir kurultayın hazırlıkları konularını görüşeceklerdir. ODTU öğrenci Birliği Başkanı Erhan Er doğmuş, bu önemli toplantıyla ilgili olarak demiştir ki, «Son günlerde devrimcilere bu arada gençliğe karşı yapılan hücumların temelinde devrimci eylemi geri bırakmak arzusu yatmakta dır. Bizler gerçek bir demokratik mücadelenin hâkim sınıfların koyduğu kirli kuralların sınırları için de tatlısu devrimciliği yapmak olmadığını bilmekteyiz. Devrimci eylemimiz, düzeni halk yararına değişir meyi amaçladığı sürece, düzen bozukluklarına sebep olan kuralların dışına kaçacaktır. Çizgisi bu olan devrimci güçler, kendi aralarındaki görüş ayrılıklarına rağmen, somut bir eylem programı etrafında birleşebilirler. Petrol ve maden sömürüsünü, ilâç sömürüsünü, montaj sanayiini, Amerikan üslerini hedef alan, köklü bir toprak reformunu, bankacılığın, sigortacılığın, dış ticaretin devletleş tirilmesini amaç edinen; milli ordu özlemini dile getiren böyle bir program, hâkim sınıfları tedirgin edecek güçlü bir silah olacaktır. Tam bağımsızlık ve gerçek demokrasi yolunda Amerikan emperyalizminin yansıdığı her alanda verecegimiz bu mücadele, Kemalizmin de içerdiği bir devrimdir. Önümüzdeki sorun, bunun ne zaman ve kimin liderliğinde olacağını kısır casına tartışmak değil, tatkat emperyalizme, işbirlikçilerine ve feodal kalıntılara karşı, daha örgütlü, daha disiplinli ve daha sürekli bir eylem içinde bulunmaktır. 7 Ocak toplantısı nın amacı, bunun gerçekleştirilmesidir.»

Doğan Avcıoğlu

Türkiye'nin Düzeni

(Dün-Bugün-Yarın)

Genişletilmiş 4. Baskı

Yurt içinde ve dışında büyük yankı uyandıran bu dev eser «Yunus Nadi Ödülü»nü de kazanmış ve bir yıl içinde dört kez basılarak yılın en çok satan kitabı olmuştur Yazarın yeni kaynaklara dayanarak genişlettiği bu son baskı büyük puntolu harflerle ve 2 cilt olarak yayınlanmıştır.

İki cilt bir arada 40 Lira.

BİLGİ YAYINEVİ — Yenişehir, Ankara

(Devrim — 12/2)

TÜRKİYE VE ORTAK PAZAR
(HAYALLER VE GERÇEKLER)

Türkiye'nin hazırlık döneminî tamamlayıp, ortaklığa yönelmesi için Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Brüksel'de yapılan müzakereler başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Anlaşıldığına göre, Ortak Pazar Topluluğu, Türkiye'nin ilk aşamada hangi maddeleri Pazara sürmek istediğini öğrenmek ve ona göre Brüksel «nomenclature — maddeler listesi» nde bunlar için «indirimli» ya da «tavizli» rejim uygulamak istemiştir. Türk temsilcileri, madde ayrımı yolu ile değil, ayrıntısız sınai ve tarımsal bütün maddelerde indirim ve tâviz istemişlerdir.

Türkiye'de, Ortak Pazar işleriyle ilgili makamlar birkaç tanedir. Ortak Pazar işleriyle başta, Planlama Teşkilâtı olmak üzere, Maliye Bakanlığı, Ticaret ve Sanayi Bakanlıkları, Tarım Bakanlığı ve. gibi çeşitli merciler ilgilidir. Bunun için olacak ki, bu değişik makamların temsilcilerinden kurulmuş «Merkez Komitesi» çalışmalarında ve kararlarında dağınıklık için de görünmektedir Nitekim Brüksel'de de öyle olmuş görüşmeler Mart ayına ertelenmiştir.

Brüksel toplantısında herhangi bir karar alınmamış olmakla birlikte, öyle anlaşılıyor ki, Ortak Pazarın üye adayı olarak geçen uzun yıllar beslenmiş hayaller, simdi katı gerçekler karşısında sapır sapır dökülmektedir.

Nitekim, ilk feryat Sanayi Odalarından gel meye başlamıştır İzmir Bölgesi Sanayi Odası, «Devlet Plânlaması» nın da görüşünü yansıttığını sandığımız bir cıkışla, Ortak Pazar'a üye olmanın, Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla bağdaş mıyacağını hatta bunun bir felâket getireceğini kamuoyuna ilân etmiştir Bunu karşılık, Ticaret Odaları, aksi düşünceyi ima eden bir sessizlik içindedirler.

Brüksel görüşmelerinden bir gerçek daha öğrenilmiştir ki, Topluluk ülkeleri, tarımsal ürünün bütün kollarında da, sanayide olduğu gibi çok büyük gelişmeler sağlamışlardır. Nitekim, Ortak Pazar Brüksel nomanklatüründe tarımsal ürünler için niçbir tâviz ve indirim kabul etmemektedir

Gerçekten, bu Topluluğun nubunat fazlası şu anda, birkaç milyon tondur Bu stok her yıl 5-6 yüzbin ton artacaktır Teroyağda ihtiyaç fazlası yıllık: 400 000 tonun üstündedir Meyve fazlası ise, milyonlarca tondur.

Görülüyor ki, Ortak Pazar ülkeleri gıda maddeleri ithali diye bir sorun kalmamıştır. Aksine, bu ülkeler tarımsal üretim fazlalığının bunalımı içindedirler. Bu bunalımı gidermek için de pahalı ve külfetli tedbirlere başvurmak tadırlar.

Meyve bahçelerini sökenlere dönüm başına 50 dolar (Yaklaşık: 700 TL.); Süt ineklerini kasaplığa satanlara ya da Ortak Pazar dışına satanlara bir baş için 300 dolar (yaklaşık : 4.200 TL.) prim ödenmektedir.

Türkiye'ye bu kez Ortak Pazar'dan verilmekte olan 400.000 ton buğday da bu stokların azaltılmasını sağlayacaktır. Son bir kaç yıldan beri Hollanda'dan, Danimarka'dan Türkiye' ye ithal edilen inekler de, Ortak Pazar'ın bu işte kullanılmak üzere Türkiye'ye ectığı krediden sağlamaktadır

Görüşmelere Mart ayında devam edilecektir. Ama öyle görünüyor ki, bu görüşmeler, tarafların birbirinden çok farklı durumları itibariy le olumlu bir sonuca ulaştırılamıyacaktır Şu halde bu iş çıkmazdadır

Çıkmazdadır; çünkü, bu yollara Türkiye ; yöneltenlerin çıkış noktaları yanlıştır Bir gelişmiş ülkenin, bu nitelikten doğan özel koşulları vardır. Bunlar, kapitalist — emperyalist ülkelerin koşullarıyla çatışma hâlindedir.

Ortak Pazar ülkeleri, kendi tarihsel süreçleri içinde bugünkü düzeno ulaşmışlardır. Bütün Dünyaya yaygın bir kapitalizm örgütüyle imtiyazı ve üstün durumdadırlar. Bu ulusllar da, her ulus gibi, kendi düzen ve çıkarları için de, başkalarıyla ilişkiler kurabilirler. Türkiye, içinde bulunduğu ekonomik koşullara göre Ortak Pazara bir katkıda bulunabilecek bir durum da değildir. Üstelik bu Topluluktan sürekli olarak yardım isteme durumundadır. Neden, başka ülkelere hattâ kendi halkına değil de Türkiye'ye yardım etsinler? Sonra bu türlü vardımlarla yeryüzünde kalkınabilmiş bir azgelişmiş ülke var mıdır?

Ortak Pazar'dan medet ummak beyhude dir. Bu ham hayallerden ülkeyi kurtarmalıdır

Bize göre, Türkiye, başta Devletin gücü olmak üzere, özel sermayecilik ve teşebbüsü ikinci plânda tutarak, Büyük Atatürk'ün, büyük devrimlerden hemen sonra, henüz sağlığına sahip bulunduğu 1931 — 1935 yıllarındaki gibi, fama, bugün 36 milyon insana, çok güçlü bilinç li bir aydın topluluğuna sahip olarak) plânlı hamlelerle kalkınır ve hızla kalkınır

Ulusal boyacana, ulusal güce, aydın bilincine dayanmayan, yabancıların sadaka yardımlarında umudet uman, bütün teşebbüsler yerde sürünmeye mahkûmdur.

cemal reşit eyüboğlu

bakış

DİKTA

İumsal sorunları çozmekten âcizdir. Şehirlerde toplumsal huzursuzluk çığ gibi büyümektedir. Tutucu güçler koalisyonunun siyasi rejimi, bir çöküntünün eşiğine gelmiştir. Politik barometre kuomimaz bir fırtınayı göstermektedir.

Bu noktada bazı iyi niyetli aydınlar, «fırtına geliyor» demesinden rahatsız o'maktadırlar. Bunlar, barometre kesin fırtınayı gös sediği halde, «fırtına geliyor» demmesse, fırtınanın gelmeyeceğine inanmaktadırlar. Fırtınalı bazdan hoşlanmamaklarından, gerçekleye gözlerini kapayıp arzularını gerçekleşm yerine geçirmektedirler. «Fırtına patlamak üzeree demece, fırtınaya göre rota cizmeyip, sol mraz insanlara tehmeyeceğiz» vetimmektedirler Başını kuma gömmüce saklanmağın sanso devekuşu daha farklı bir tutum içinde değildir

Fırtına kaçınılmezdir Devrimcinin görevi, «olmaz insallah» edilgenliğinden sıkılmış fırtınadan devrim yolunda yararlanmağa çalışmaktır Birçok şeyi yıkıp götüren fırtına, aynı zamanda berebeni uygunlarını getirdiği de ola bilir.

Türkiyemizin içine düşürulduğu çıkmazdan kurtuluşu, bir politik biçim sorunu olmadan önce, sınıfsal bir sorundur Temel cava, tutucu güçler koalisyonunun ekonomik ve politik oktasına kesinlikle son verilmesidir. Bu da tutucu güçler koalisyonu üzerinde, halkın diktasını kurabilmekle mumkündür Işe, köylü ve ayumn en birinçil unsurlarını sınesinde toplayan bir devrimci partii, tutucu güçler koalisyonunun tasfiyesi ve halk egemenliğinin gerçekleştirilmesi için en etkin araçtır.

Bir askeri dikta çözüm yolu değildir. Halktan kopuk bir askeri yönetim, tutucu güçler koalisyonu cembarini kıramıyacağı gibi, kendi iç çekişmeleri içinde çöküp gitmeye mahkûmdur

Son yüzyıllık tarihimizde Türk Ordusu, ilerici bir güç olarak daima ön planda roi oynamıştır. Turucular koalis yonu, bugün Türkiyemizi tam bir orta çağ karanlığına gömmeye cesaret edemiyorsa, bu, herşeyden önce, Türk Ordusunun devrimci bilincinden çekindiği içindir

1927 yılına kadar ünıformasın. sırtında taşıyan Atatürk, orduyu gunlek politikenin dışında tutmuştur. Ama Kemalist Türkiye'yi kurma savaşının başlıca desteğini Ordu teşkil etmiştir Ordu, günlük politikanın dışında, devrim politikasının içinde olmuştur

Atatürk, devrimleri gerçekleştirme aracı olarak, Ordunun bilinçli gözetimi altında partiye dayanmıştır. Ordu ve parti, Kemalist devrimin iki temel dayanağı olmuştur. Ne var ki, parti, tarihsel şartların elverişsizliği yüzünden, halkın değil, esiatün partisi hâline gelmiştir. Bu elverişsiz şartlar alt yapı devrimlerinin başarısını sınırlamıştır. Ama bu, Kemalist yöntemin doğruluğunu ve bugün için de geçerli olduğu gerçeğini değiştirmez.

Dârâ, halkın partisi olyle, tutucu güçler koalisyonu diktasına son verme ve yerine halkın düktasını, yâni ger çek demokrasiyi kurma dâvâsıdır.

DEMİRELLERİN ZENGİNLİĞİ

27 Mayıs Devriminden en çok yarar'a nan aile «Demirel ailesi» olmuştur. Bakın nasıl:

Bundan yarım yüzyıl kadar önce Köy parta'nın İslâmköylünde, fakir bir köylü ailesinin çocuğu olan Yahya adlı zat, ayni köyden Ümmühan hatunla evlenmiştir. Ailenin ilk çocuğu günümüzün Başbakanlık koltuğunda oturan Süleyman Demirel'dir. Demirel ailesinin köydeki lâkabı Dolaksızoğulları'dır.

Dolaksızoğullarından Yahya Emmi, ilk oğlunun adını Süleyman Sami koymuştur. Soyadı kanunu çıktığında ise, Doaksızoğlu soyadını beğenmeyen aile önce Gündoğan soyadını almıştır. Dolayısıyla, nüfustaki ilk kayıtlarında bugünkü başbakanın künyesi Dolaksızoğlu Süleyman Sami Gündoğdu diye kayıtlıdır.

Meslup başbakanlardan Adnan Menderes'in soyadının başlangıçta Erteklin iken sonradan Menderes şekline çevrilme si gibi, Dolaksızoğullarının Gündoğdu soyadı da sonradan Demirel'e çevrilmiştir.

Dolaksızoğulları ailesinin o tarihlerdeki maddi durumlarını değerlendirecek en iyi ölçü, geçimlerinin beş — on dönüm lük, kıraç bir tarladan geldiğinîn ve ailenin medar—ı iftiharı, gerçekten çalışkan bir öğrenci olan Süleyman Sami Gündoğ du'nun orta okulu, liseyi ve üniversiteyi parasız yatılı devlet olanakları ile bitirdiğinin bilinmesidir.

Süleyman Demirel'in küçük kardeşle rinden Şevket Demirel de, öğrenim hayatını ayni yoldan tamamlamış ve ağabeyi gibi mühendis olmuştur. Iki evlâdı mühendis çıkan Demirel ailesinin bu tarihere kadar varlık durumlarında bir gelişme olduğuna dair en ufak bir belge ve tanık yoktur.

Sonra Süleyman Demirel hayata atılmış, meslek kademelerinde süratli bir tempo ile sivrilmiş, Demokrat Parti iktidarının ortasında, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne kadar çıkmıştır. Ama bilinmelidir ki, Demirel genel müdür de olsa nihayet bir devlet memurudur ve ay da kazandığı para bellidir.

Süleyman Demirel, ailesi tarafından kendi köylüden ve dayı kızı Nazmiye Şoner ile evlendirilmiştir. Köylerde âdet el duğu üzere, miras bölünmesin diye, Demirel'in kız kardeşi de, gene akrabadan bir erkeğe verilmiştir. Bu dönemde fakir aile, orta halli bir köylü ailesi hâline gelmiş tir. Kardeşlerin en küçüğü olan Hacı Ali Demirel ise, ilkokuldan sonrasını pek okuyamamıştır. Okuyamadığı için de, Isparta' da müteahhitlik yapmaya başlayan ortan ca ağabey Mühendis Şevket Demirel'e bir nevi taşeronluk yapmaktadır. Maddi olmak bakımından ise, ailede en iyi durumda bulunan Genel Müdür Mühendis Süleyman Demirel değil, müteahhit Şevket Demirel'dir.

YAŞASIN 27 MAYIS!.

Derken 1960 yılı 27 Mayıs'ı gelmiş çat mıştır. D.S.İ. Genel Müdürü, Yüksek Mühendis Süleyman Demirel, 27 Mayıs günü bir barajlar kongresi dolayısıyla yurt dışında, Portekiz'dedir. Adnan Menderes ve Demokrat Partiye yakın bilindiği için de, yurda, dönmek konusunda ciddî teredüdler geçirmektedir. Kaldı ki, o tarihe kadar vatanî görevi olan askerliğini de yapmak fırsatını bulamamıştır. Türkiye de ise, o günlerde işlere askeri bir yönetim el koyduğu için, ne olacağı pek belli değildir.

Süleyman Demirel, bu yüzden, 27 Mayısı izleyen günlerde, bir süre Avrupa-da oyalanmış, ancak, kendisi gibi ma son olan yakın arkadaşı Mühendis Daniş Koper'in, Milli Birlik Komitesinin ilk hü kümetinde yer almasından sonra kendi sine, «Korkma gel» garantisi vermesiyle yurda dönmüştür. Tabii ki, Demirel'in, «Barajlar kralı» şöhretine rağmen altındaki Genel Müdürlük koltuğu gitmiştir. Kırk yaşına yaklaşmışken, bir türlü yapmaya fırsat bulamadığı askerlik göreri kendisine hatırlatılmış ve Demirel Yedeksubay Okuluna sevkedilmiştir.

27 Mayıs sayesinde belki de yapmaya hiç fırsat bulamayacağı vatanî görevinin yedeksubay öğrenciliği kısmını tamamla yan Demirelin o günlerde maddi durumu hayli sıkışıktır. Kendisin,e Devlet Su İşleri Genel Müdürü iken, bir takım ihalelerde falan büyük kolaylıklar gösterdiği, eski Bayındırlık Bakanlarından Tevfik İleri'nin bacanağı, büyük müteahhit İdris Yamantürk, Necmettin Özme ve diğer arkadaşları maddi yardım yapmak zorunluluğunu bile duymuşlardır.

Şellefyan — Demirel dostluğunun bu yıllarda güclendiği söylenmektedir.

Yedek Subay Okulundan astcğmen çı kan Demirel, İhtilâl döneminde bile bir fi taya değil, Ankara'da Devlet Plânlama Teşkilâtına uzman olarak atanmıştır. Askerlik sonrasında ise, Morrison firması temsilciliğini kolayca ele geçiren Demirel, bir iki yıl içinde, milyonlar kazanan bir müteahhit olmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin su tesisleri, Ereğli Demir — Çelik Fabrikasının lojman ihaleşi gibi birkaç yağlı işi de alan Demirel'in, sıfırdan milyonerliğe ulaştığı dönem işte bu 27 Mayıs sonrası dönemidir

Morrison Kumpanyası mümessili Demirel'in AP'nin başına nasıl geldiği, birkaç ay sonra nasıl parlamento dışın dan Başbakan yardımcısı olduğu ve gelip başbakanlıkta demir attığı hikâyelerini ni latamayacağız. Ama Demirel, 27 Mayıs 1960'dan ve, askerliğini de yaptıktan sonra atıldığı Amerikan Kumpanyaları temsilciliği ve müteahhitlik hayatında, 1964 yılında ülkemizdeki milyonerler kervanına katılmış biriydi.

Bu işin bir cephesi, bir de ailenin öte ki fertlerine bakalım:

ŞEVKET VE HACI ALİ DEMİREL

Ailenin ikinci mühendisi Şevket Demirel, gene 27 Mayıs sonrasının süratle milyonlar ve milyonlar kazanan bir müteahhitidir. Halen AP'nin Isparta il Başkanı olan bu Demirel, söylentilere göre bu gün Isparta'nın en zengin kişisidir. Isparta, Şevket Demirel'dir denilmektedir Baba Demirel'e yani Yahya Demirel'e yollunca, 27 Mayıs sonrası ona da yaramıştır Bundan onbeş—yirmi yıl öncesine kadar köyün sıradan bir erkeği olan Yahya Emmi, AP'nin iktidara geçmesinden sonra birden bire İslâmköy Belediye Başkanı olmuştur. Demirel'in kızkardeşinin kocası ise, Isparta Milli Eğitim Müdürüdür.

Bir de ailenin en küçük ferdi var: Hacı Ali Demirel. Hani şu, ilkokuldan sonrası okuyamayıp da, ortanca ağabeyin yanında taşeronluk yapan küçük Demirel. 27 Mayıs olduğu gün mal varlığı sıfıra sıfır elde sıfır olan Hacı Ali Demirel..

Hacı Ali Demirel'in bir takım banka itibbaratına geçen kayıtlara göre, mal varlıkları vekûnü bugün 48 milyon Türk lirasıdır. Evet yanlış okumadınız, kırksekiz milyon Türk lirası.. Ve bilir misiniz ki, bir insanın on yılda 48 milyon lira bi riktirebilmesi için, yediklerinin, içtiklerinin, ödediği vergilerin dışında her ay bir köşeye tam tamına 400 bin lira ayırıp koyması gerekmektedir. İşte, Demirelle rin her biri kendi çapında bir mucize ya ratırken, Demirellerin en küçüğü Hacı Ali Demirel de, on yılda sıfırdan 48 milyon lira yaratmayı becermiştir. Hacı Ali Demirel'in gerçi bir ortaokul diploması bile yoktur ama, sahibi olduğu, ilk—orta—lise ne kelime, mühendislik, mimarlık diploması veren bir de Özel Yükseliş Koleji hi le vardır. Daha neleri ve neleri vardır Hacı Ali Demirel'in...

ilhami soysal

POLİTİKA KULİSİ

(Başı S. 1 de)

bayrağını açan Nihat Erim' in Paşa ile yakınlığı, CHP kulisinde sık sık konuşulu yor. Parlamentoya Orta Doğu ve Kıbrıs gibi iki önemli konunun Nihad Erim eliyle getirilmesi ve görüşmelerin yürütülmesinin Erim'e bırakılması, Paşa'nın eski Grup Başkanvekiline güveninin kanıtı sayılıyor. Ecevit takımına karşı çıkan Nihat Erim'in Paşa tara fından desteklenmesi, «Mil liye Cuntası» nı kara kara düşündürüyor.

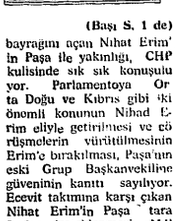

ECEVİT'E EVET, ÇEVRESİNE HAYIR!

Gruptaki genç milletvekilleri, sık sık aralarında toplanarak parti içinde yeni bir hareketi başlatma hazırlığını yapıyorlar. Bunlar, Genel Merkezden şikâyetçi. «Ecevit kalsın, ama etrafı gitsin» diyorlar. Ecevit'in Besim Ustünel'den sonra, ikinci Genel Sekreter Yardımcısını da grubun dışın dan seçmesini «grubu hiçe saymak» diye yorumluyorlar.

En büyük şimşekleri, ikinci Genel Sekreter Yardımcısı ve İş Bankası Idare Meclisi Başkan Vekili Prof. Turan Güneş çekiyor. Güneş' in müteahhit kayınbiraderi ve avukat yeğenleriyle, İş Bankasında hiç de ortanın solunda olmayan bir salta nat kurduğu söyleniyor. Partide önemli sarsıntı yaratan Bayar affının baş tezgâhçısının, eski demokrat Sıtkı Yırcalı ile birlikte eski demokrat Turan Güneş olduğu ileri sürülüyor.

ECEVİT'İN SAĞLIĞI

CHP içinde eskiden sâdece Paşa'nın sağlığı sık sık gizlenen önemli bir politik konu idi. Şimdi genç Ecevit' in sağlığı da, politik bir sorun hâline gelmeye başlıyor. Nitekim son grup konuşmasında, Ecevit, sağlığı hakkında bilgi vermek ihtiyacını duydu. Bulgaristan gezisi sırasında, sağlığı ile ilgili söylentilerin asılsız olduğunu, rahatsızlığının basit bir ülserden ibaret bulunduğunu söyledi.

Ecevit'in Bulgaristan'daki rahatsızlığı üzerine, CHP grubunda kalp spazını geçirdiği söylentileri çıkmıştı. Bu açıklama, şüpheleri da gıttı. Fakat Ecevit'in bir iki gün Türkiye'de kaldıktan sonra, ani Strasburg'a gidişi, Ecevit'in bilinmeyen — muhtemelen ruhsal — bir rahatsızlık geçirdiği kanısını kuvvetlendirdi.

FALİH RIFKI ATAY VE ECEVİT.

Atay, büyük bir yazardır, fakat tutumunu ve genellikle fikirlerini paylaşma dığımız bir «gardrop Atatürkçüsü»dür. Yalnız «reddi miras» yapan Ecevit hakkında söylediği şu sözlerde, bir gerçek payı olsa gerek. Atay, şöyle diyor:

«Ecevit, bütün tek parti hükümetlerini de vurarak:

— Hepsi orman işinde insanı değil, ağacı düşündüler, diye bir sözüm yabana fikir ortaya atmış. Palavra.

Cumhuriyet ormanı sahipsiz bulmuştur».

«Ağaç kes, tarla yap, top rağa akıt, çoraklaştır, yeni den ağaç kes, yahut yak. İlk defa ormana Cumhuriyet el koydu. Tahripçi mütehahhitleri ormandan kovdu. Gürültüyü çıkaran bunları.

Tek parti devri, Atatürk devri. Haydi ona karşı orta nın solu saygısız. Tek parti devrinin yıllarca başbakanlığını, sonradı Milli Şefliği ni eden İnönü hâlâ başların da. CHP'ye karşı CHP'yi hem de istifamı verip çekildikten sonra, savunma görevinin üstüme düşeceği hiç aklıma gelmezdi.

Cumhuriyet olduğu vakit bütün Anadolu sıtmalı idi: Tek parti hükümetleri sıtmanın kökünü kuruturken sivrisineği değil, insanı düşünmüşlerdir.

Anadolu firengili, verem li, trahomlu idi. Tek parti hükümetleri firengiyi, trahomu, veremi silıp süpürken, firengi, verem ve trahom mikroplarını değil insanı düşündüler.

Ormanların yakıldığı yerlerde toprak çöllenmiştir. Insanlar göçmüşler, odun yerine hayvanlarının gübrelerini yakmışlardır. Ac ve çıplak kalmışlardır. Orman savunmasında hükümetler ağacı değil, insanı düşünmüşlerdir.

Devrimlerin hepsinde sâdece insan, Türk insanı ön şünüldüğü gibi. İnsam bir yana atıp devrimleri yıkanlar, Atatürk'ten sonra iktidara gelenlerdir. Köylüye baltalık diye peşkeş çekilen orman parçalarından hangi si köklenmemiştir?.

Bülent Ecevit'in gözünü o kadar hırs bürümüştür ki, kendi partisinin şereflerini bile inkâr etmeye kalkmıştır.»

ATATÜRK VE TİME

Time dergisi, «dünyada büyük adam kalmadı» diye yakınan yazısında, «karizmatik» bir lider sayılışı ve bir türlü tanıyamadığı Atatürk'ü şöyle değerlendiriyor:

«Karizma, sosyolog Max Weber'e göre, sâdece kişili ğiyle ülkeyi yönetebilecek o lağanüstü bir kuvvete ya da zerafete sahip bir liderin özelliğidir. Daha ilkel ülkelerde, bu türden bir lidere çoğu zaman sihirli yetenekleri olan bir ata gibi saygı duyulur, tapılır. Örneğin, Türkiye'deki köylüler, diktatör Kemal Atatürk'e kurşun işlemiyeceğine inanırlardı. Hatta bazı daha gelişmiş ülkelerde bile, büyüye inanmak için kökleri derinlere inen bir zorunluk duyarlar. Sihirbazın gerçekte hiçbir yeteneği ya da aklı olmama sı, halkın, onun bunlara sahip olduğu inancından çok daha önemsizdir.»

«BU SON BAŞBAKANLIĞIM!.»

Yeni İstanbul'da Can Pulak Demirel ile Tağmaç arasında geçen bir konuşmayı açıkladı. Siyasî affın Senato'da görüşülmesinden iki gün önce yapılan bu konuşmada, Demirel, Tağmaç'a şunu söylemiş:

— Seçilmemeyi göze alarak bütün reformları yapacağım. Türkiye'nin ihtiyacı olan bütün kanunlar meclislere görüşteceğim. Bu benim son başbakanlığım olabilir.

«Reformcu Demirel, ver gi reformundan işe başladı: 2 milyar küsur lira vergi alınacak ve bu para özel sektörü teşvik uğruna kullanılacak.

Konuşmada Demirel, Bayar affını da Tağmaç'a şu

sözlerle sunmuş ve kabul ettirmiş:

— «Ordu affı istemiyor» söylentileri, demokratik düzeni, parlamentonun varlığını yarılar. Teklifin kanunlaşması, hem demokratik rejimin üzerine çöreklenmiş sinden bazı çevrelerin fay da umdukları kara bulutları dağıtacak ve hem de Parlamentonun devamlılığı açısından geleceğe güvenle bakılmasını sağlayacaktır Bunun aksi, demokratik rejim düşmanlarının ellerine lüzumsuz bir koz verilmesi demek olacaktır.

Bu gerekçeyle, Bayar affı gerçekleşti. Ama İnönü ve Demirel'in son Meclis konuşmalarına bakılırsa, «demokratik rejimin üzerine çöreklenmiş kara bulutlar» bir türlü dağılmak bilmiyor.

ŞELLEFYAN'IN İPLİKÇİLİĞİ

Unlü Mıgırdıç, şimdi de sentetik iplik imaline el atmak istiyor. Bu amaçla Devlet Plânlama Teşkilâtına başvurdu ve 2 milyon 900 bin ton kapasiteli bir fabrika kurmak istediğini bildirdi, projesini sundu. Fabrika yabancı sermaye ile ortak olarak kurulacak. Ne var ki, bu alanda geniş bir atıl kapasite mevcut. Bu alanda yedi fabrika var. Plânlama uzmanları, atıl kapasite yüzünden Mıgırdıç projesini reddetme eğiliminde. Zira yeni bir fabrikaya gerçek ten ihtiyaç yok. Ama yabancı sermaye vaadi, bâzı uzmanları düşündürüyor. Uzmanları düşündüren daha önemli bir neden ise, Şellefyan'ın büyük politik kudreti. Bu yüzden red cevabı gecikiyor.

SUÇ ANAYASADA!

Toplumsal olayları bir türlü kavrayamayan eski demokratlar, son çalkantılarda suçu Anayasaya yükleyip, bu Anayasayla devleti yönetilmez, diyorlar. Celâl Yardımcı'nın görüşü şöyle: «Böyle bir Anayasayla memleketin idare edileceği iddia ediliyor. Idare edilemeyince de kabahatlar hükümetlerin oluyor, öyle mi? Pes, valahi pes. Ev sahibini bastıran böyle yavuzluklar hiç görülmemiştir.»

Yardımcı'ya göre, şu 27 Mayıs olmasaydı bunlar olmazdı: «Bu karışıklıklar sizin eserinizdir efendiler. 1960 darbesinin sönmeyen yangınıdır.»

ESKİ DP'LİLERDEN CHP'YE...

Devrimcileri kendilerin den uzaklaştıran CHP yöneticileri, hiç değilse şimdilik DP'lilerin övgülerini toplu yorlar. Celâl Yardımcı, C. H.P'yi şöyle övüyor:

«Ilk defadır ki, ittidale ve hakka rücû ettiğini gördük CHP'nin... Demokrasi tarihine ve parlamento hakimiyetine bir hizmet hissesi katan bu davranışın CHP'ye çok şey kazandırdığına şüphe yoktur.»

Bu övgüden sonra, Yardımcı, devrimci çevrelerin tepkisine işaret ederek, «Ne yapalım ki, CHP'nin ezeli bir talihsizliği vardır» demektedir.

HASTAŞKANDALI

(Başı S. 1 de)

mali sıkıntıyla karşıkarşıya dır. Nakit mevcudu bir iki milyona düşmüştür. Hattâ'nın halktan topladığı paraları geniş ölçüde israf ettiği anlaşılmaktadır. On milyondan fazla para, reklamlara gitmiştir. Lüzumsuz yere 16 şirket kurulmuş ve bu şirketlerin kuruluş giderleri 4—5 milyon lirayı bulmuştur. Kira giderleri çok yüksek rakamlara erişmektedir. Nitekim dünekadar Baykam'ın sağ kolu olan Hikmet Savaş, «Şirketin muhasebe kayıtlarının geçeken biçimde olmadığını, göreksiz ilânlar ve yüklü personel harcamaları, büyük kiralar, anormal taahhütler ile mali gücünün azaldığını» belirtmiş ve acele teşbir alınmasını istemiştir.

Aşırı iyimser Baykam, yeni paralar toplayarak sıkıntılı durumdan kurtulmayı umaktadır. Bu amaçla, Suphi Baykam, Başbakanlık görüşme yollarını aramış ve Hastaş grubundan Yatırım A.O. nın sermayesini arttırma müsaadesini elde etmeye çalışmıştır. Yatırım A.O. Alman ya'daki Türk işçilerden para toplama ümidindedir. Hattâ Almanya'da, usulsüz olarak bir miktar para da toplamıştır. Ama Hükümet, Almanya' da para toplama kampanyasını durdurmuştur. Hastaş grubunun sallantılı durumunun anlaşıldığı bu günlerde, Baykam'ın Hükümetten beklediği müsaadeyi elde edebilmesi kolay değildir. Hiçbir bakan, böyle bir sorumluluğu yüklenmeye herhalde yanaşmıyacaktır. Nitekim, henüz tabeladan ibaret Ceyhan Çimento Fabrikası'nın finansmanını sağlamak için Hastaş şirketlerinden birinin sermaye yesini 150 milyon liraya çıkarma talebini, Ticaret Bakanlığı uygun görmemiştir. Baykam'ın eskisi gibi cennet vatanî ve ile ve şatafatlı basın reklamları ile para toplama olanaklarını gittikçe daralmaktadır. Mesken vaadiyle para toplama kampanyası yavaşlamıştır. Para toplama şöyle dursun para yatıran bir kısım vatandaşlar, paralarını geri almışlardır. Kredili mesken işini yürüten Ismet Küntay, Baykam'ın «Paraları geri verme yin» emrine rağmen, işte yenlerin paralarını geri vermiş ve görevinden ayrılmış tır. Ilk 133 milyon liralık kampanyanın ikinci taksitlerini ödeme işi de sarpa sarmıştır. Hastaş, verdiği ilânlarda «yıkıcı propagandaların etkisi altında kalarak apellerini ve bonolarını ödemeyen ortaklar»dan söz etmeye başlamıştır. Bu şartlarda Hastaş'ın içine düştüğü mali sıkıntılardan kurtulması çok güçtür. Nitekim batan gemiyi, Baykam'ın en yakın çalışma arkadaşları terketmeye başlamışlardır. Hastaş'ın «2» nci maralı adamı ve Baykam'ın vefalı çocuk arkadaşı Muzaffer Aşkın, bütün görevlerinden istifasını vermiştir. Hastaş'ın «3» numaralı adamı Hikmet Savaş, «acil tedbirler alınmasını, bu yapılmazsa kanuni yollardan tedbir aldırmak zorunda kalacağını» açıklamıştır.

Onaltı Hastaş kuruluşunda akrabalarıyla başbaşa kalan Suphi Baykam'ın hesap verme günleri yaklaşmaktadır.

Hastaş grubunun geleceği ne olacaktır? Hürriyet ve bütün kapitalistler, Hastaş'ın gümbürtüyle çöküşünün kapitalizme bir darbe olacağı kanısındadırlar. Büyük iş çevreleri, uzun yıllardır, kapital sıkıntısı çeken bir ülkede yatırım fırsatlarının gelişme ve büyüme ümitlerini, sermaye piyasasına bağlamışlardır. Hastaş ti yaskosunun, sermaye piyasasını geliştirme ümitlerine, uzun yıllar sürecek, ciddî bir darbe indirmesinden korkmaktadırlar. Bu nedenle, Suphi Baykam'dan kurtarılmış bir Hastaş'ı yaşatma eğilimindedirler. Fakat Hastaş'ı kurtarmak, önemli mali fedakârlıklara ihtiyaç göstereceğe benzemektedir. Fedekârlığı kimler yüklenebilecektir? Bu soru henüz cevapsızdır.

ALTMIŞ YIL ÖNCE BUGÜNKÜ ANADOLU

3 • Ağalar

ESKİŞEHİRİN ZEYTİNOĞLU SİLESİ

Evvelce yazdığım mektuplarda Anadolu'nun hattâ bir köyünde bile tesadüf edilen zenginlerin, ağaların ahalî ve hükümet memurları üzerindeki nüfuz ve etkilerinden söz açmış, bu nüfuz kırılıp sınırlanmadıkça halkın geniş nefes alamayacağını söylemiştim. İşte Eskişehir ilçesini inleten Zeytinoğlu bu sınıfın en ileri gidenlerinden biridir. Eski ve ünlü Kabasakal Mehmet Paşa gibi bir koruyucusu olan bu Zeytinoğlu'nun şimdi de memurlar aracılığıyle istediğini yaptırabildiği, hele bir kısım memurların hükümetin değil kendisinin işini görme vasıtası olduğu her yerde söyleniyor. Bir çok defalar memurlar hakkında şikâyet edorek mülkiye müfettişlerinden birinin soruşturma için gelmesini sağlayan Eskişehirliler, hiçbir şey yapılmadığını, tersine, feryatlarının hiçbir etki yapmadığını görerek umutsuzluğa kapıldıkları sırada İşçileri ve Memur Müfettişlerinin gezilerini ve Eskişehir'e de uğramalarını fırsat bilip ulusun alınyazısını ellerinde tutan bu genç ve sayın Nâzırları karşılamağa kalbleri umut ve güvenle dolu olarak koşuyorlar, haberciler aracılığıyle dertlerini bildiriyorlar; söylediklerine göre, İçişleri Nâzırı şikâyetlerin gözönüne alınacağını vaat ediyor. İşte yirmi günden beri Nâzırın vaadinj yerine getirmesi şiddetle beklenmektedir. (s. 90 — 91)

İSLÂHİYENİN HACI AĞASI

İslâhiye batıklık rutubetli, bir yerde kurulmuştur.

Ahalî sazdan, ottan ya pılmış kulübelerde oturur. Bunların içinde sağlıktan başka her şey vardır. Apteshane bilmezler. Aptesleri nerede gelirse oraya ederler. Kasaba çamur içindedir. İçilen sular açıktan akar, pislikler sulara karışır. Sıtmı çepeçevre kırk elli saat sürdüğü söylenen ilçenin on iki bin nüfusu olduğu tahmin olunuyor. Arazi, tabiî şartlar çok el verişlidir. Fakat ahalî yine yoksul, yine yardıma muhtaç bir halde. O kadar kî, üç beş hayvanı bulunan bir adam zenginler, ağalar sırasında sayılıyor. Bu varlık içinde yoksulluğu doğuran sebepler ve etkenler arasında tenbellik, cahillik ve ihtiyaçların sınırlılığı kadar ve belki daha çok zorba ve nüfuzlu kişilerin etkisi var. Bu gün İslâhiye, Jandarmalıktan yetişen Hacı Ağanın sömürgesi demektir. Çarşı, memurların oturdukları ev ler hep onundur. Bu ve öteki bazı ağalar yüzlerce, binlerce dönüm arazîye sahiptirler. Hacı Ağanın hayat bikâyesi çok sade, bugünkü servetinin kaynakları pek geniş ve tabiidir. Şimdi İslâhiye'de ayda elli liradan çok kira almakta olan bu zat yirmi, yirmi iki yıl önce bir Ermeni'nin çobanıdır, arada sırada da eşkiyalık eder. Bir gün ağası olan Ermeni kendisine acır, bu sefil hayatı yaşamak çok zor olduğun den hükümetten iltimas ile Jandarma yazdırmak elinde olduğunu bildirir, çoban da bunu kabul eder ve Jandarma eri yazılır. İşte Hacı Ağanın serveti buradan başlar. Zaman geçer, Hacı Ağa onbaşı olur, iş dolayısiyle İslâhiye'den ayrılması gerekir. Bir vakit gelir ki Adana vilâyetinin valisi Bahri Paşadır. Ağa o kapıya çatar. Yine İslâhiye'ye gelir, çavuş ve ilçenin zâbıta memuru olur. Her yıl Valiye yağlar, hediyeler ve ufak tefek paralar sunar ve zamanla en sadık adamları sırasına geçer. Kimizaman hakkında şikâyetler edilir, fakat aman sız vali «Onun varlığı İslâhiye için çok gereklidir» diye cevap verir. Artık kimin had dine düşmüştür ki Ağanın aleyhinde lâf söylesin, bütün anlamiyle kendisine taş masın. Hacı Ağa tabiî boş durmaz, her tarafa el uzatır, kazancının bir miktarını ef ktilerine sunsa da ge ri kalanı kendine yeter. Bu hâl Meşrutiyet'in ilânına, bundan bir yıl öncesine ka dar sürüyor. Ağanın yirmi yıllık hayatı incelenirse, ser vet edinmek için gücünün yetişebildiği her işten yararlanmış olduğu görülecektir. Ağa istediği arazîyi zaptetmiştir. Beğendiği, gözüne kestirdiği hayvanları biçmeye getirip eline geçirmiştir, ilçenin âşârını kapatmıştır, İlçe merkezinde halkın yardımıyle bir hükümet konağı, bir okul yaptırken bu hal den yararlanarak birkaç ev yaptırmıştır. Sözün kısası, daima efendilerini okşayarak her şeyi, elinin yetişebildiği her şeyi yaptırmıştır. İşte İslâhiye'de bugünkü Hacı Ağa bu adamdır. Öteki ağaların hali de buna benzer. Abdülhamit'in mevkii ve şöhreti söndü gitti, fakat bu gün memleketin her tarafında da o devrin mirasî olan küçük Abdülhamit'ler vardır ki bütün kuvvetleriyle ilerleme, yenilige engeldirler, ulusun mutluluğunu önlemek isterler. Bunların ahalî üzerindeki nüfuzlarını kırmak ancak hükümetin kurumsal adaletin yerleşmesiyle kabil olabilecektir. İslâhiye ilçesinin hayatı bu ağaların yaşayışlarının ayrıntılarıyle çok ilgili olduğundan ilçenin genel durumundan söz edeken bu sırları da karıştırmak benim için zorunludur: İslâhiye'ye gelişimden iki saat sonra kılıklarından Rumeli muhacirleri olduklarını anladığım iki kişi bulundum ham odasına geldi. Bu zavallılar uğradıkları zulüm leri söylemek istiyorlardı. Kendilerini hiç olmazsa tesellî etmiş olmak için dikkatle dinledim.

Diyorlardı ki, bundan sekiz yıl önce hükümet bizi buraya yerleştirdi. Dört beş yüz ev kadar vardık. Bize ev yaptılar, arazi, hayvanat verdiler, çalışmağa, uğraşmağa başladık. Burada nelerle olup bittiğini bilmediğimizden, rahat edeceğimizi, bize kimsenin ilişmeyeceğini zannediyorduk. Lâkin biraz vakit geçince hayvanlarımız çalınmaya, ağalar tarlalarımızı, zabta, onların kışkırtmasıyle ahalî bizi her yerde tahrike başladı. Ektiğimiz tarlalara inat için hayvan sulverilerek mahvedilmek âdet oldu. Hükümete müracaa attırmız, şikayetlerimizden fayda görmedik. Çünkü ora daki memurlar hep ağaların tehdidi altında bulunuyorlar, sözlerinden çıkamazlardı. Muhacirlerden bir kısmı bu zulme dayanamadılar; zaten buranın havasiyle uyuşmak da bizim için zordu; kimileri öldü, kimileri de her şeylerini bırakıp başka yerlere, Çukurova'ya gittiler. Şimdi ancak seksen, yüz ev kaldık. Meşrutiyetin, Hürriyetin ilanında herkesten çok biz sevindik. Artık bize fena bir edilemeyeceğini, hükümetin ve memurların bizi koruyacağını zannettik. Lâkin bâlâ bir şey olmadı. Şikâyetlerimizi dinletecek bir makam bulamıyoruz. Şu bir sene içinde muhacirlerden altmış beş çift hayvan çalındı. Şimdi on beş yirmi evli köy var dır ki ancak iki çift hayvana sahiptir. Bunlar tarlalarını sırayla bu hayvanlarla sürecekler de yaşamağa çalışacaklar. Hükümetin verdiği, burada edindiğimiz ve memleketimizden getirdiğimiz şeyler hep çalındı. Bu saat te açıktan ağlayan aileler pek çoktur. Mahkemeye gitsek bir de beyhude yere paralar sarfetmekten başka kârımız olmaz. Orada dört beş seneden beri sürüklenen arz davalarımız var. Birimlerin tarlasını Süleyman Ağa adında biri zaptetyeldi, adam dava etti, beş yıldan beri hâlâ bakılmadı. Bütün bu çektiklerimiz hep ağaların yüzündendir. Halimizi kime anlatahım? Burada dilekçe yazdıracak adam bulamıyoruz. Çünkü ağaların şerrinden korkarak bize dilekçe yazmazlar. Sen gazeteci misin, Allah aşkına söyle, dinliklerimizi yaz, bize merhamet etsinler .(s. 260—26).

«AĞANIN ÜMMETİNDENİM»

Ahalinin, köylünün boynu bu buken, çalışıp çabalayıp rahat edeceği bir zamanda karşısına dikilen ağalar, eşraf bu civarda da vardır Bütün yapılan işlerden, söz her zaman kârlı, koyun sırtı çıkar. Zavallı köylü ağasının zulmünü, yalan söylediğini, kendisinin kazandığını elinden almak istediğini gördüğü halde ona karşı itiraz etmek için hiç ses çıkaramaz, âdeta ona taşar Çünkü onun gözünde ağa, gerek doğrudan doğruya, gerek hükümet ve memurlar vasıtasiyle her şeyi yaptırağa gücü yeten bir şeydir. Kurnaz olan kimi ağalar köylü üzerindeki itibarını arttırmak için mahsus memurlarla ilişki kurarlar, görüşürler. Meselâ ağanın kaymakamın yanında oturduğunu yahut kaymakamın ona iltifat ettiğini görmek köylü için büyük bir derstir. Zor balık ve nüfuz kullanma İslâhiye ilçesinde pek ileri gitmiştir. Orada kimi köylülere «Sen kimin ümmetindensin?» diye sorulsa, hiç tereddüt etmeden: «Hasan Ağanın yahut Hüseyin Ağanın ummetindenim» karşılığı alınır. Bilgisizlik, bir dayanak bulamamak köylüyü bu kuvvete esir ediyor. (s. 294—295).

AĞALAR KIZ OKULU İSTEMİYOR.

Duyduğuma göre, Karsta ilerlemeyi, yenilîği istemeyen kimi eşraf ve ağalar var. Sözgelimi, her şeyi bazır olduğu halde bir kız okulu kurup açmak bu ağaların karışması yüzünden gerçekleştirilemiyor. Onlar okula yer vermek istemiyorlar ve «ayrılan yer filân yetimindir, söyledir, böyledir» diye rek yapılmasına engel oluyorlar. (s. 301).

KÖYLÜYÜ KİM KURTARACAK?.

Ahalî arasında beş dönüm tarlası olmayan adamlar olduğu gibi, yirmi bin, otuz bin dönüm arazisi olanlar da vardır. Hilekârlıkla, zor balıkla elde edilen bu kadar geniş yerlere sahip bulunan eşraf ve zorbalar ancak küçük bir kısmını teşkil ediyor, yahut ortakçılıkla başkalarına veriyorlar.

Arazi kayıtları ve işleri de burada karmakarışıktır. Meselâ eşraftan bir zata on dönümlük bir tarla için verilen tapu senedinde yazılı sınırın içinde yüzlerce dönüm arazi bulunduğu kaç kere görülmüştür. (...) Eşrafın ve nüfuzlu kişilerin ellerindeki arazinin sınırları sâbit olmayıp her an civarındaki komşularo doğru ilerler, geri leyer; yoksul köylü ötede beriye koşar, derdini anlatamaz. İdare Meclisine gitse oradaki üye ile ağanın hısımlığı, mahkemeye gitse orada bulunanlarla mutlaka dostluğu vardır. Köylü tarlasından vazgeçmeğe razı olsa bile iş bitmiş olmaz. Hükümet vergiyi ondan ister, o gerçeği anlatmak için boş yere bağırır, feryat ederse de tahsildar dinlemez ve evindeki eşyasını, yorganını ve kazanını hacı edip satmağa kalkışır. O vakit zavallı köylü tapteditlen tarlacağının vergisini de öder. Bunlar tasralarda her zaman olan tabiî işler sırasına geçmiş meselelerdendir. (...) Ahalinin, köylülerin tek meziyetleri olarak itaatlerinden, bir hükümet adamının küçük bir işaretine hiç itirazsız tapıklarından söz ediyor. Fakat bu itaat alçalma derecesindedir. Köylü, memurun yolsuz emirlerini de kabul edip yapar. Onun gözünde memura, hükümete itiraz büyük günahtır, Çünkü bu köylü anadan doğma cahildir, kanundan filân haberi yoktur. Zannederler ki her zaman esir ve alçak ya samağa mahkumdur.. Ona tabiî haklarını kim anlatacak? Gerçeği, hakları alınıp da yaşadığı köylü hocası mı, yoksa Jandarma mı söyleyecek? Onlar, bütün ezan ve kemiren bu kuvvetler köylünün her zaman canı'nı gafil kalmasını ister ve buna çalışırlar. Çünkü bu nun gözleri açılınca serveten rinin kaynakları sönmüş demektir. (s. 306—309).

DEVLET TİYATROSUNDA KÖTÜ GELENEKLER

Güngör Dilmen

Bu yazıyı yazmak zordu, yazmamak daha zordu benim için.

Yazma zorluğunun başında iki şüsel nedenler var. Bir adam size yakınlık göstermiş, yardım etmiştir, daha pek yakınlarda bir masanın başında dostça konuşmuşsunuzdur, daha üç gün önce selâmlaşmış, sonra da onu sahnede içten bir sevgiyle alkışlamışsınızdır. şimdi bunları unutup onu ve çevresini hedef tutan bir yazı yazmak hiç de hoş değil. Aktör Cüneyt Gökçer'e karşı saygı duymuşumdur hep. Sonra sempati, bu duygunun da tanımı kolay değil. Ama ben burada ruhbilimsel çözümlemelere girecek değilim.

Bir zorluk da bu elimizdeki DEVRİM gazetesinin niteliğinden geliyor. Bu bir dedikodu gazetesi değildir, sözlerinde ölçülü olacaksın, ölçülü olmanın bile bir başka anlamı var : yuvarlak konuşmak, sözü ağzında gevelemek de ölçüsüzlük bu gazete için.

Bu girişten sonra hemen konuya geçelim: Devlet Tiyatrolarında yıllar yılı değiştirilemiyen kötü gelenekler var. Bunların sorumu da isterseniz Genel Müdür'de topluyor.

RAPORTOR VE EDEBİ KURUL'UN USULSUZ DAVRANIŞLARI

Devlet Tiyatrolarına gönderilen oyunlar bir raportör tarafından Edebi Kurul'a sunulur. Edebi Kurul bunları kısa zamanda okuyup sonucu gerekçeli bir raporla yazara yada çevirene bildirmek zorundadır. Oysa gerek raportör hanım gerek Edebi Kurul üyeleri bu konuda alabildiğine düzensizdir. Yakından gördüm biliyorum, ne gelen oyunlar bellidir, ne okunan oyunlar. Bazı oyunlar yitirilir, yazarına haber verilmez, bazıları ilgisiz kişilerin elinde gezer aylarca, Edebi Kurul'a ulaşmaz.

Şimdi bu keyfî davranışların iki örneğini verelim. Uzun demeyin okuyun ne olur; eğlencelidir. Aziz Nesin'in maceraları.

20 Ağustos 1964

Mayıs 1963'de «Biraz Gelir misiniz» adlı piyesimden 5 kitapla bir likte bu piyesinin 1962 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosunda ve Almanya'da Schewerin Devlet Tiyatrosunda sahneye konmuş olduğunu bildiren ve devlet tiyatromuzda da sahneye konulmasını dileyen bir mektup sunmuştum. Aradan bir yıl üç ay geçtiği ve bugüne kadar sabır ve umut la beklediğim halde olumlu yada olumsuz bir cevap alamadım.

Devlet Tiyatrosunun resmi bir devlet kurumu olarak kendi işiyle ilgili müracaatlara cevap vermek yükümünde olduğunu ürülerek hatırlatmak zorundayım. Ayrıca, 25 yıldan beri yalnız kalemiyle hayatını kazanan yurt içinde ve dışında tanınmış bir yazar olarak mektubuma cevap bile verilmeyecek bir kuruma başvurduğumdan ötürü herşeyden önce ken di gözümde kendimi aşağılamış duruma düşürdüğünüzü buna da hakkınız olmadığını yine üzülerek hatırlatırım.

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünün 15 ay önce gönderdiğim mektubuma cevap vereceğini umar, saygılarımı sunarım»

Aziz Nesin

Bu açı mektuba Genel Müdürlük iki aydan fazla bir gecikmeyle cevap veriyor. Okuyalım :

29 Ekim 1964

Sayın Aziz Nesin

Tiyatromuza göndermiş olduğunuz «Biraz Gelir misiniz» adlı eserinizin Edebi Kurulumuzdaki incelemesinin gecikmiş olmasından dolayı özür dilerim.

Edebi Kurulun 20 Ekim 1964 tarihli ve 168 sayılı toplantısında bu konuda alınmış olan kararın bir örneği aşağıya çıkarılmıştır. Keyfiyeti bildirir, saygılarımı sunarım.

Devlet Tiyatroları
Genel Müdürü
Cüneyt GÖKÇER

Karar örneği :

Aziz Nesin'in «Biraz gelir misiniz» adlı oyunu incelendi repertuara alınması uygun görülmedi.

(imzalar yok)

Biz şimdilik oyunun değerini bir yana bırakıp, Devlet Tiyatrosu'nun usulsüzlüğü üzerinde duracağız. Yazar tiyatrodan bir red cevabı koparıncaya kadar tam birbuçuk yıl beklemiştir. Üstüne düşmeseydi onbeş yıl, yüz elli yıl da bekliyebilirdi.

Sayın Cüneyt Gökçer 13 Ağustos 1969 günlü Dünya gazetesinde yayın ladığı ilginç bir yazısında: «Türk Tiyatrosu ancak Türk yazarının eseri ile gelişecek» dedikten sonra «Ancak (yazarların) bize ayak uydurmaları yani Devlet Tiyatrosu'nun yerli yazarlara verdiği imkânlara ayak uydurmaları icab eder.» buyuruyor Insaf Cüneyt Bey, nasıl ayak uydurulur bu gidişe?

Şimdi sayın okuyucular, sayın ilgililer, yukardaki olumsuz örneği unutuverelim. «İnsanlık hali, oyun gözden kaçmış ondan okunmamış, belki kasıt yoktur, bak Genel Müdür de cevabında özür diliyor, Herhalde bundan sonra sorumsuz davranışlara son verirler.» diye iyi niyetimizi esirgemiyelim.

Peki şu mektubu ne yapacağız?

«Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'ne,

21 Ekim 1968

1) 9 Şubat 1965 tarihinde «Toros Canavarı» adlı oyunumdan 5 nüsha ile birlikte oyunumun sahneye konulması için bir dilekçe göndermiştim. Aradan 2 yıl 9 ay geçtiği halde dilekçeme olumlu yada olumsuz bir cevap alamadım.

2) 1963 te gönderdiğim «Biraz Gelir misiniz» adlı oyunum ve dilekçem için de birçok mektubumdan sonra, birbuçuk yıl sonra «Edebi Kurul'un repertuara alınmasını uygun bulamadığı» kararını alabilmiştim.

3) Şimdi «Düdükçülerle Fırçaların Savaşı» adlı oyunumdan bu oyunumun sahnelenmesi dileği ile 5 nüsha gönderiyorum.

4) İki yıl dokuz ay önce gönderdiğim «Toros Canavarı» ile şimdi gönderdiğim «Düdükçülerle Fırçaların Savaşı» adlı oyunum için, olumlu yada olumsuz cevabınızı beklemekteyim.

Bir yazar olarak oyunlarını kitap olarak bastırdıktan sonra Devlet Tiyatrosuna göndermeği kendi me görev bilîyorum. Devlet Tiyatrosunun da bir yazara cevap vermesinin görevleri arasında ve yalın ilişki kuralları gereği olduğuna inanıyorum. Cevabımızı bekler. saygılarımı sunarım.

Aziz Nesin

Yazar bu oyunlar için de Devlet Tiyatrosundan birer red cevabı koparabilmek için 24 Şubat 1969'a kadar beklemiştir. Yani oyun gönderildikten tam üç yıl 15 gün sonra «oynanamaz» cevabı veriliyor.

Aziz'in de beklediği bu zaten, adam sürümden kazanıyor!

Ama sizler, sayın Devlet Tiyatroları yetkilileri, raportör hanım, Edebi Kurul, Genel Müdür bu sorumsuzluğu nasıl açıklıyorsunuz?.

Devlet Tiyatrosu'nun Türk oyun yazarlarına tanıdığı olanak bu mudur? Üç yıl sonra cevap vermek. Ve sonra onların size ayak uydurmalarını istiyorsunuz. Bu gidişle Türk Tiyatrosunun iyice dışında kalacaksınız haberiniz yok.

Oyunları yeryüzünün birçok ülkesinde (Amerika dahil) oynanmış bir yazardan çekinmek ne oluyor? Kaygılanmayın beyler, TRT bile oyun ısmarladı ona. Söz gelirse «Amerika'da bile oynanmış» diye kendinizi savunabilirsiniz.

Aziz Nesin tipik bir örnek oldu gu için düştünde durduk. Örnekleri çoğaltabiliriz.

GEREKÇELİ RAPOR YOK.

Edebi Kurul bir oyunu geri çevirirken gerekçeli rapor vermek zorunddadır. Eskiden (Özdemir Nutku'nun zamanında) bu böleydi, «Repertuara alınması uygun görülmedi» sözüyle işin içinden sıyrılmak olmaz. Tabii pek çok oyun kabul edilmeyip geri çevrilecek. Ama gerekçe de istemek hakkımız. Bugün TRT Tiyatro bölümlerinde her oyun dramaturglar tarafından raporlarla değerlendirilip kabul edilir, yada geri çevrilir. İstanbul Şehir Tiyatrolarında da bu kural yürürlükte, üstelik dramaturglar ayrı ayrı rapor yazıyorlar, doğrusu budur Bu işin mutlak bir terazisi yoktur, haksızlıklar olur olacaktır. Ne var ki raporun altına imzasını atan dramaturg da uygarca, başarının yada başarısızlığın sorumuna katılmış olur. Devlet Tiyatrosu Edebi Kurulu'nda ne görüyoruz? Baştan hiç onaylamadıkları oyun başarı kazanınca kendilerine pay çıkarmakta ilk üç arasına giriyorlar, oyun başarı kazanmayınca da tek tek «Ben zaten hiç sevmedimdi» diyebiliyorlar.

KURUL ÜYELERİ KENDİ OYUNLARINI SEÇİYOR

Hukukta, ahlakta, estetikte «yargıç kendini seçmez» diye bir kural vardır. Bu beylerin hiç perva sızca kendi oyunlarını, çevirilerini repertuara seçebildiklerini görüyoruz. (Finten, Medea, Andromak Ecinniler, Finten II. kez.). Buna da usulsüzlük mü, yolsuzluk mu diyelim? Her yurttaşın Devlet Tiyatrosu'na oyun göndermek hakkıdır. Ancak oyun seçmeye görevli olanlar hiçbir biçimde kendi oyun yada çevirilerini seçemezler. Oyunlarının sahnelenmesini istiyorlarsa (ki en doğal haklarıdır) Edebi Kuruldan istifa ederler, o kadar. Bunun bir üçüncü şıkkı yoktur.

Ama benim bu dediğimi ben doğmadan önceki yıl önce başkaları yazmış, 12 Eylül 1918 günlü Temeşa dergisinde Kemal Emin imzasiyle söyle bir yazı var :

(...) Heyeti Edebiyenin kendi zadeli kalemleriyle dolmuştur. Nevima bir inhisar demek olan bu hal san'at namına ayıp addedilse gerek. Kimin eserini kim kabul ediyor? Kendi eserine kendi mümeyyiz olmak hiçbir rabbil kalem için şeref sayılmaz. Varsa fasım sen bırak erbabı takdir eylesin.» (1)

Demek bu bizde pek kökü bir gelenekmiş, Darülbedayi'de kalmadı ama elli iki yıl sonra Devlet Tiyatrolarında sürüp gidiyor.

Şimdi Aziz Nesin başka bir oyununu sunduğu dilekçesinde şöyle diyor :

«Devlet Tiyatrosunda oyunların oynanması için Edebi Kurul üyesi olmamın şart olduğunu öğrendim. Edebi Kurul'a atanmamı diler «Birşey Yap Meto» adlı oyunumu sunarım.»

EDEBİ KURUL KEŞMEKEŞİ

İstanbul Şehir Tiyatrolarında bile lağvedilen Edebi Kurul dün için ne idi bugün için nedir? Özür yazarın kıt olduğu bir devirde, ödenekli tiyatrolara yerli ve yabancı oyunlar bulabilmek için kuru muş heyetlerdi .Bir görevleri de sansürdü. Bugün için bütün işlevini yitirmiş, körbağırsaktan başka birşey değildir Edebi Kurul, Devlet Tiyatrolarının gelişimini engelliyen bir sansür kuruludur okadar. Tiyatro cu olmıyanların kendilerini repertuar kurmaya yetkili görmeleri ne oluyor? Bu beylerin herbirinin başka taraklerda bezi vardır, biri profösördür biri Başbakanlık müsteşarı, biri galiba bir bankanın İdare Meclisi Azası. Yorgundurlar, ilgisizdirler, bir türlü toplanamazlar. Bir oyunu baştan sona okuyamazlar. Ba zan Devlet Tiyatrosu'na gönderdi meyen bir oyunu bile reddedemek garipliğine düşerler. Evet, bu da benim başıma geldi. Bir yetkili birkaç yıl önce bana falanca oyunumun Edebi Kurulca niye kabul edilmediğini uzun uzun anlatmak zahmetine katlandı. İyi ama ben oyunu Devlet Tiyatrosuna göndermemiştim ki.

OYUNU OKUYAMADAN PROVAYA GELEN REJİSÖRLER.

Yönetim Kurulu üyeleri'ni yaz sonuna doğru Ankara'da toplamak ta ayrı meseledir. Mevsimin ilk oyunları, bu oyunların rejisörleri ve oyuncu kadroları Ağustos'un songününe kadar belli olmaz. Ertesi gün prova vardır, rejisör o gece öğretmişsin hangi oyunu sahneye koyacağını. Ve ilk provaya oyunu okuyamadan gelir. Ve bunun adı da yine «gelenek» tir. Böyle gelenek olmaz efendiler, yerin dibine batsın böyle gelenek. Yeryüzünün bütün tiyatrolarında rejisör oyunu en az bir ay önceden okumuş, kafasında rejî tasarısını yapmış olarak gelir provaya. Yoksa sonu hüsrandır. Buna katılanan rejisör de işte okadar rejisördür.

REJİ DEFTERLERİ YOK.

Rejisör dedik. Stanislavski falan çok geri kafalı adamlarmış ki sahneye koydukları oyunların ayrıntılı reji defterlerini tutmuşlar. Bugün yetmiş bir yıl önce sahneye konmuş «Martı»yı ou notlardan anbe an izliyebiliyoruz. Hangi aktör nerde, ne yapıyor, oyun sahne üzerinde nasıl gelişiyor, görüyorsunuz. Bizimkiler ise dudak büküyorlar böyle şeylere. Oyuncular sözlerini ezberleyip okuyunca oyun sahneye kondu sanıyorlar. Bu da bize özgü bir gelenek.

SORUMSUZ GÖREVLİLER

Adamın adını «müzik yönetmeni» diye listeye yazmışlar. Aradan bir hafta iki hafta üç hafta geçiyor sayın müzik yönetmeni oyunun müziği ile ilgilenmemiş bile. Oysa bu müzikle göre koreografi yapılacak, oyuncular da ona göre çalışacaklar. Ve bütün bunlar son bir hafta içinde olacak. Sayın müzik memurunun üstüne varmağa da gelmiyor: «Benim başka işim var, başkasına yaptırın.» diyebiliyor. «Başka işim var» dediği görevinin dışındaki ticari işidir. Sayın Genel Müdür'e koşuyorsunuz, size hak veriyor: «Konuşurum ben onunla» diyor. Ama artık konuşsa ne olur konuşmasa ne olur.

İşte budur Devlet Tiyatrolarının Türk yazılarına tanıdığı olanaklar. Bu geleneksel düzensizlikten bir iki oyun kendini kurtarabiliyorsa ne mutlu o yazarlara, ne mutlu o yürekli sanatçılara.

(1) Özdemir Nutku'nun «Darülbedayi'nin Elli Yılı» eserinden aktarı.

Amerika'da Lozan Tartışmaları

«ANKARA'DAKİ LİDERLER, HALKIN SEVİYESİNİ YÜKSELTEBİLİRLERSE, İŞTE O ZAMAN GERÇEKTEN MODERN BİR MUCİZE YARATACAKLARDIR.

DR. STAUB — Sayın Başkan, Bayanlar, Baylar,

Birkaç görüşten ibaret olan konuşmamı yazılı olarak hazırlamış olmamdan dolayı beni mazur göreceğinizi ümit ederim. Vakit kazanmak için böyle yaptım. Geçenlerde İsviçre'de, Türklerle Müttefiklerin Barış Antlaşmasını müzakere etmekleri salonda çay içerken, dönüşümde ilk kamu önüne çıkışımın Lozan Antlaşmasıyla ilgili olabileceği hatırına gelmemişti.

Bu konuda kamuoyunda, hatta kendilerini dış siyaset le adamış olanlar arasında, bu kadar çeşitli görüşün bulunması çok şaşılacak bir şey değildir. Yakın Doğu da şartlar gerçekten çok karışıktır. Ancak, harp sonrası Antlaşmalarımızın tasdiki konusunun memleketi mizin nazara cemiyetleri haline getirmiş olması ve bundan dolayı dünyanın sulh ve istikrarına yapıcı katkıda bulunmamızın engellenmesi esef edilecek bir durumdur.

Bana münakaşalarımızla milletimizin kafasındaki karışıklığı arttırıyoruz gibi geliyor. Bu konu düşünülürken aklımıza harpten önce ve sonraki Osmanlı İmparatorluğunu değil, bugünkü Türk Cumhuriyetini getir meliyiz. Türklerin demokrasiye katkıda bulunduğunu iddia edemem, fakat Yakın Doğu'da bu kadar kısa zamanda yer alan köklü değişiklerin beni çok etkilediğini ifade edebilirim. Kısa bir süre önce gördüğüm Türkiye dört yıl önce ziyaret ettiğim ülkeden esas olarak çok farklıdır. Çok önemli tarih yapılmıştır ve aklı başında hiç kimse bunun sosyal ve ekonomik gelişme doğurduğunu inkâr edemez.

İlerinin tarihçileri bu ani gelişme dönemine hayretle bakacaklardır. Türk milli yetçileri çok kısa bir zaman da, başka milletlerin yüzlerce yılda başardıklarını başarmışlardır. Durumu dikkatle inceleyenler millî birlik için büyük bir mücadele verilmekte olduğunu görmek zorundadır. Hiç şüphe siz bir çok hâtâlar işlenmiştir. Fakat bunlar, bu kadar muazzam toplumsal ve siyasal değişmelerin tabii sonucudur. Bu hâtâların gelişme icabı zorluklardan doğduğu gözden uzak tutmamalıyız. Yakın Doğu'yu durgun ve gerici olmakla rahatça kınardık, oysa şimdi orada önemli değişiklikler o kadar hızla cereyan etmektedir ki, ne olduğunu tamamen anlamamız mümkün değildir. Kanaatimce, Dünya Savaşının bir sonucu olarak Yakın Doğu ülkeleri, birden öğrendikleri kendi kaderini tayin yolundaki il keyi uygulama arzusuyla büyük atılışlar içindedir ve Türkiye'de olanlar sadece genel bir gelişmenin bir parçasıdır. Örnek vermek amacıyla ulaştırma sorununa değineceğim. Ulaştırma sorununun troley otobüsler, dar enli demiryolu vs. gibi aşamalarını tek tek geçmek yerine, Yakın Doğu insanları kendilerini bir den otomobile adapte etmişlerdir. Beyrut'da çoğu Amerikan yapısı iki bin otomobilin kayıtlı olduğunu öğrenmek beni hayrete düşürdü. Şam'a trenle gitmek ya da Filistin'de trenle seyahat etmek artık halkı tatmin etmemektedir. Halk otomobili tercih etmektedir. Otomobil trenle başarıyla rekabet etmektedir. Filistin Demiryolu İdaresi ücretleri yarıyarıya indirmiş ve otomobil trafiğini azaltmak amacıyla Hükümet benzine yüksek ithal vergisi koymuş, ama başarı sağlanamamıştır. Beyrut'dan Bağdat'a Buick marka bir arabayla rahatça iki günde gidebilirsiniz. Oysa aynı seyahat 17 saatte yapılabilmiştir. Şu anda çöllü kateden bir trenyolundan kimse bahsetmezken, herkes konforlu olması için özel surette teçhiz edilmiş otomobil konvoylarından bahsetmektedir. Yüz yıllardan beri hayatları nazariyatta boğulmuş bu insanlar Batı'yı taklid etme amacimizle içinde artık pratik olmaya başlamıştır ve onlara karşı bir politika izlemek yerine onlara yardımcı olacak şekilde sempati göstermemizin tam zamanıdır.

Ankara'daki Türk liderlerin ellerinde çok güç bir görev vardır. Halk toplu'u günu kendi Cumhuriyet Hükümeti için tasavvur ettikleri seviyeye getirmeyi başarırlarsa, modern bir mucize yaratmış olacaklardır. Hükümranlık haklarına bu kadar saygı duyan bizler onların kendilerini geliştirmek amaçlarına güven duyarsak başarı şanslarını arttırırız.

(Sonu var)

SAHNE

Sururi - Cezzar Tiyatrosunda

BALDWİN'Lİ OYUN VE BATIDAKİ SEKS SORUNUNA KUŞ BAKIŞI

Özel tiyatroların bazıları İstanbul'daki sahne furyasının enflasyonist ortamında ayakta kalabilmek için atraksiyonlara, yutturmacalara baş vurmak zorundalar. Sururi—Cezzar tiyatrosunun yeni oyunu «Düşenin Dostu» bu durumun açık kanıtlarından biri olduğu için üstünde durulmaya değer. Önce başarı ile yürütülen bir basın kampanyası ile ünlü Amerikalı yazar şiyah derili J. Baldwin'in ismi ile ileri sürüldü. Kanadalı yazar John Herbert'in Düşenin Dostu (Fortune and Men's Eyes) oyununun sex sorununu açıcı, gerçekçi niteliğinin duyurulması ile de oyun öncesi ilgi sağlandı.

Türk okurları James Baldwin'i Giovanninin Odası (Ağaoğlu Yayınevi) yapıtı ile tanırlar. Yazar Türkiyede uzun süren konukluklar yapmaktadır. Bu kez de eşdost alışverişi içinde bir oyun sahneleme denemesine girişmiş bulunmaktadır. J. Baldwin'in seçtiği oyun yazarın edebi ve dramatik zevkine gölge düşürecek nitelikte cılız bir kurgusu olan yavan, tatsız bir yapıttır. Düşenin dostu, bir Kanada ıslahanesinde üçü, geldikleri ortamın koşulları altında homoseksüelleşmiş, neri de «dar yer»in insanlık dışı baskısı altında önce cinsel açıdan sonra da tu özünde olumsuz bir değişime zorlanmış dört delikanlıyı sergile mektedir. Yazarın gerçekçilik açısında yapabildiği tek şey, yüzeyde bir tutumla sözlere ve durumlara elinden geldiği kadar sansür koymamak olmuştur. Böylece oyun ver yer, bir tür ilginçlik kazanmıştır. Yönetici — yazar Baldwin oyunu tanıtır ve yorumlarken, bin yılların ötesinden, Hazreti Isanın — hele kapitalist ileri ülkelerde hiç iştilmez olmuş cılız sesiyle «Bütün insanlar kardeştir» diye söze başlayıp sudan ve yuvarlak laflar ediyor: «Oyun bizi şu incelemeye zorluyor. Insanlar birbirlerine özellikle çocuklarına nasıl davranıyorlar, nasıl davranmalıdırlar.» Batı yarım küresinde ki ileri ülkelerin mutsuz çocukları hapishane, ıslahhane gibi baskı kurumlarının içinde değil de dışında olsalar ne olacak? Insanı değerler açısından ne kazanacaklar?. A.B.D. gibi ve tüketim toplumunun mutluluk dağıtan ana baskısı yürütücü bu iyi gözlütılmış, geçir geçir beyni yıkanmış özgür çocuklar bir gün bir de bakaca ğız ki May—Lai de tetiğe da vanıvermişler. Çağdaş endüstri, yeni varsayımları, Herbert Marcuse'ün ileri endüstri toplumlarının tek boyutlu insanına değin ilginç açık'amalar yaptığını hatırlamak gerekir. Bu oyun dergya için de olup deryayı bilmezlikten gelmeye koşullanmış orta Amerikan seyircisi veya bir ucu hala puriten İngiliz yasalarına, bir ucu Fransız kilisesine bağlı Kanada için biçim açısından irkiltici olabilir. Bizim gerçeğimiz, bizim gerçek çiliğimiz daha ötelerde bir yerdedir. Batılı yazar adayı çileli bir ortamdan geliyorsa yolu hapishaneye düşer. Yazarlık görevi bir deneyi toplama aktarır. Bizim yazarımızın yolu ise çoğu kez aydın bir sanatçı ilerici ve insancıl olduğu için hapishaneden geçer. Ve bu insanılmaz deneyimsani değerlere inancını hiç kaybetmemiş soylu yazarla rımıza ve bize gerçeklerin açısını izlemek fırsatını verir. John Herbet'in cılız oyunu ancak, Orhan Kemal'in pırıl pırıl «72inci Koğuşunu» görmezlikten gelenler için bir değer taşıyabilir. Kaynağını «dar yer»den alan gerçekten sağlam yapıtlar arasında ger çekçilik yönünde ithal mahı «Düşenin Dostuna» bunca yıl van verenlerin önce Orhan Kemali, Kemal Tahirin «Esir Şehrin Mahpusu» ve «Kelleci Mehmet»ini M.C. Andayın «Içerdekiler»ini, Nazım Hikmet'in «Memleketimden Insan Manzaralarından» anımsatmasını isterim. Ayrıca, bizim hapishanelerimiz yoktur ama subyan koğuşlarımız vardır. Ve nihayet yalnız İstanbul'un yaklaşık olarak 10.00 kimsesiz çocuk yaşamaktadır. Çoğunluğu erkek olan bu çocukların hemen hepsinin yaşava bilmek için vücutlarını satma ya zorlandıkları herkesin öğrenebileceği bir biçimde büyük tirajlı gazetelerin ankete ve röportajlarında sık sık boy gösterir. Boldwin «aslında insan irkının en şaşırtıcı özelliklerinden biri de geçekleri bizi çok rahatsız etmesidir» diyor. Bana kalırsa tam tersi bir durumla karşı karşıyayız. Gerçekler insan ırkının çoğunluğunu o kadar rahatsız etmiyor ki pekâlâ öğrendiğimiz halde okuyup unuttuğumuz bu kitap gibi rafa kaldırabiliyoruz. Sonra da aynı konudaki bir «çevirme» bölümüne yeni öğrenmişsesine parmak ısırabiliyoruz. Nasıl ki «Düşenin Dostu» oyununa cakken bu gerçeklerimiz den hiç birini çağrıştıran ıssa ret eden olmamıştır.

«CINSIYET DEVRIMI»

Oyun ileri sürüldüğü gibi sex sorununa mı değinmekte dir? Bakalım. Bilindiği gibi sex sorunu ilk kez insanı çözümleyici bilimsel bir öğreti olarak büyük bilgin Freud tarafından ortaya atılmıştır. Bilinçaltı olgusunu ve çözümleme yöntemini buluşuyla bir devrim yaratan Freud, cinsel yeti üreme itisi olarak değil, insanı temelden etkileyen ve haz ilkesi ile yönetilen başlı başına cinsel olan bir içgüdü olarak tanımlamıştır. Hıristiyan kökenli geleneksel kültürün ahlak bilincleri ile övünen birey'erin dehşete düşüren Freud öğretisi, yalnız Fükte olan moral değerlerin dibi üst edince kendi izleyicileri tarafından bile revizyona tabi tutuldu. «Gerçek mutluluk ve özgürlük ile baskıcı bir uygarlıkta yaz'edilen ve uygunan düzmece mutluluk ve özgürlük arasında derin bir uçurum vardır» diyen Freud öğretisi revizyonistler tarafından (Young, Adler, From, Thompson, Sullivan, Beagle hole vs.) toplum ve uygarlık ile uzlaşabilir duruma getirildi. Freud'çu Psikoanalitik tedavi ise H. Marcuse nin deyimi ile toplumun geçerli ya salarına başeğdirme, uysallaştırma ve uzlaştırma eğitimi hâlini aldı. Tam bu sırada cinsiyet sorunu ileri kapitalist ülkelerde göze görünür bir çalkantı içine girdi. Sexo logların bir kısmı, özellikle cinsel özgürlüğün erken yaşlarda bile alabildiğine geniş olduğu Kuzey ülkelerinde cinsel uyarımlarda bir duyarsızlık başgösterdiğini ileri sürüyorlar. Böylece daha değişik ve etkin uyarımlara duyulan ihtiyaç herkesin bildiği sex akımını bütün araçları ile harekete getirmiştir. Bu, daha çok biyolojik bir sorun dur. Öte yanda «gerçek özgürlük» ile düzmece özgürlük arasındaki çelişme ve gerilma özellikle genç kuşağı yer ve başkaldırmaya yönelmiştir. Hippilerin yaygınlaştığı nokta bu düşünür (H. Marcuse) baskıcı endüstri toplumlarının başlamalarını onermiştir. Burada işler öyle karışmıştır. Çünkü devrimci bir tutumla cinsel davranışlarına kendi özlerini egemen kılmaya girişenler bu girişimlerinde L.S.D. gibi insanın dışında, yapay etkenlerden yararlanmaya başlamışlardır. Böylece özellikle hippiler konusunda bilinçli, özgür davranışlardan söz etmek herhalde güçleşmiştir. Beri taraftada batı ülkelerinde sayıları gittikçe kabaran homoseksüeller sex sorunlarını yeni Freud'cü görüşten bambaşka bir tutumla koymuşlardır. Doğal yapılarının özgür tutumu yanı kendi kişilikleri ile toplumun düzmece ilkeleri arasında bir çatışmaya ve baş kaldırmaya girişeceklerı verde rom tersini tutturmuşlardır. Bazılar ülkelerinden sadece koşullarının talep etmeleri üstelik «düzmece kavram

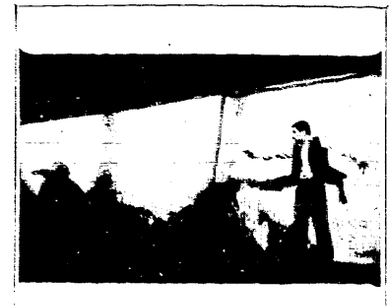

«Ankara Birliği Sahnesi», Vasıf Öngören'in yazdığı ve sahneye koyduğu «Asiye Nasıl Kurtulur?» adlı müzikli ve tartışmalı iki perdelik oyunla başkentli seyircilerin karşısına çıkmıştır. Müziğini S. Sabuncu'nun, dekorlarını T. Tanyeri'nin hazırladığı oyunla, Ankara Birliği sanatçıları, çağdaş tiyatronun bilimsel yolu dediklerı epik, türü seçmişlerdir.

lar yaratıcısı» kurulu düzenin toplumsal kurumlarının içine dalabilmek için kilise ve mahkâh dairelerinin kapısında itişir olmuşlardır. Yani sadece meşruiyet peşindedirler ve geçerli toplumsal baskı dışı değil yalnızca dışa düşürülmüş olmaktan yakınmaktadırlar.

DEVRIM TICARETI

Anlaşılıyor ki, sorunun ne olup olmadığı, akımın hangi gerçeği işaret ettiği henüz bilimsel olarak derinlemesine incelenmiş, olumlu olumsuz bir yargıya varılmış değildir. Batıda büyük ödeneklerle bir bilimsel araştırma kurulunun sorunu açığa çıkarması daha geçen hafta önerilmiştir. Marksist araştırmalar ise, kocaman üstünde yeni yeni eşinmekte dirler.

Yalnız ortada açıkça görünen bir durum vardır. İleri kapitalist ülkelerde baş gösteren cinsiyet akımını, sorunun meydana gelmesinde en önemli etken sayılan tüketim pivasası hemen ele geçirmiştir. Eğer «Düşenin Dostunu» yorumlarken ileri sürüldüğü gibi apaçık cinsel gerçekleri inanın özünden sayıp saygı duymamız gerekiyorsa bu özün yayın — basın, sinema ve tiyatro'da bir ticari metâ haline gelip nasıl sömürüldüğünüde görmezlikten gelmemiz gerekir. «Hair», «Oh Calcutta» gibi «çılgın sex gösterilerini» saltça bir başkaldırma ürünü ve aracı saymak büyük bir yanılgı olur. Çünki «üretim ve tüketim çarkları» gine işlemekte bu seferde doğrudan doğruya insanın «özünü» doğrayarak pahaya dönüştürmektedir. Parish geçkin bir amatör tiyatrosam «Oh Calcutta» için yaptığı bir resme yaklaşık olarak 15 bin Türk lirası almış iken, yapımcıların edindiği tatlı kârı görünce şimdi yaklaşık olarak 3 milyon Türk lirası istemektedir. Sadece bu olay bile sex sorunu ve cinsiyet devriminin nasıl bir ticari meta haline dönüştüğünü açıklar sanırım. Bir sex mücahidi olan B. Bardot yakın zamanlara kadar Fransanın milli annesi, ve 1 numaralı döviz kaynağı idi. Danimarka sex fuarı, Hamburg'un sex mağazaları döviz getiren birer ticari kuruluşturlar. Sinema doğuda, batıda sex'i konu eden ne varsa piyasaya sur müştür. Sıra herhalde her türlü «kaymak tabağı»nın per deye aktarılmasına gelmiştir. Marcuse'e hak vermek gerekirse öyle görülüyor ki, En düstri toplumları Marx'ın «Aylak takım erotik kombine zonlar peşindedir» yargısını yürürlüge koyacak biçimde yeni bir «tatlı baskı» ile bütün bireylerine aylak takım mutluluklarını uleştirmeye girişmiştir.

Özetle, insanın özün saygı duymak konuya gerçekten saygılı bir biçimde ciddiyetle yanaşmayı gerektirir. Herhalde bu özün ticarî yanından yararlanmayı değil. Hair ve Calcuta'yı uygulamaya girişe meyenlerin «Düşenin Dostunu» allayıp, pullamalarına başka yargı verilemez.

Konusu böyle olan oyunlar, bilimsel gerçeklerin ışığını varsayamadan, sudan, yatın ve tatsız kurgularda oldukça iş virtüellerini doğal cinsel eğilimlerine yabancılaşmış tepki siz dikiziler haline getirmek ten başka bir işe yaramayacaklardır. Freud'çü çağdaş sex öğretisi doğal tepkilerin vozlaştırılmasını da olumsuz bir yabancılaşma sâymakta olduğuna göre bu tür sıra oyunları eğitmek konusunda da her halde ters düşeceklerdir.

Sururi — Cezzar tiyatrosunun iyi niyet ürünü olduğuna inanmak istediğimiz gösterilerı biraz olsun etrafı düşünmeyi gereksinmedikleri için haklı endişelere yol açacak nitelektedir. J. Boldwin'in yönetici ligi zaten zayıf olan «Düşenin Dostu»nına dramatik bir güç kazandırmadığına göre de oyunun bir «gişe atılımı» olarak ele alınmasından kaçınılamaz kanısındayız.

Ayperi Akalın

DEVLET TIYATROSUNUN BİÇİMSEL TUTUMU

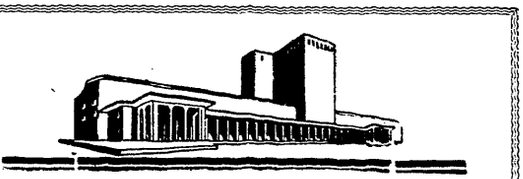

Bizde bir kişinin bir yerde bir işi yürümek te ise, o kişinin o yer üstünde fikrini söyleme sine, o yerin aksaklıklarını belirtmesine alışılmamıştır. Böyle bir şeye kalkıştınız mı ya «nankörlük»le, ya kendinizi «reklâm» etmiş olmakla, ya da, daha kötüsü, «iki yüzlülük»le suçlanırsınız. Sanki bir «lütuf» altındayımışınız, sanki en kötü «reklâm» şekli kişinin kendi kendisini reklâm etmesi değilmiş, sanki sizi «iki yüzlülük»le suçlamaya kalkanlar sizin gerçekte ne olduğunuzla pek ilgilenmişlermiş gibi.

Bu mevsim başından beri Devlet Tiyatrosunda bir oyunum oynanıyor. Hem de, (soçiğişi tüm rastlantısal bile olsa) her yerli oyun yazarının Devlet Tiyatrosu sahnelerinde kolay kolay tanık olamıyacağı üstün bir düzeyde oynanıyor bu oyun. Bununla birlikte yine de ben Devlet Tiyatrosu'na karşı «nankör» davranacağım ve asıl sahip çıkmamız gereken bu kuruluşu yerli oyun yazarlarına karşı gösterdiği ilgisizlik, hatâ saygısızlık yönünden eleştirmekten kaçınmıyacağım. Çünkü yerli oyun yazarlarımızdan birinin bir, üç, beş oyununun burada sahne ye çıkarılmasıyla işin bitmediğine, Devlet Tiyatrosunu bu konuda üstüne düşen görevi sadece biçimsel olarak yerine getirdiğine inanıyorum. Ayrıca, nele bugün, ve nele bizim gibi ülkelerde, bir oyun yazarının oyunlarından biri bir tiyatro tarafından seçilmiş ve sahneye konulmuştur diye görevinin artık tamamlanmış olduğuna, artık ortalıkta sus — pus dolaşması gerektiğine de inanmıyorum. Yerli oyun yazarın mırının, asıl sahip çıkmamız gereken Devlet Tiyatrosu'nu oyun vermekle bu tiyatroyu ger çek bir Türk Tiyatrosu'nun varedilip geliştirilmesi yönünde itiklemek kadar, bu kuruluşun yerli oyunlara karşı göstердiği çapaçul davranışını da «islah» yolunda itiklemek görevleri var. Duyduğuma göre Sayın Aziz Nesin yazdığı her oyunu zarflar, pullar, bir dilekçe ile Devlet Tiyatrosu'na gönderirmiş. Bu yıla değin hiç birine hiç bir karşılık alabılmış olması bile büyük başarı. Hiç, hiç küçümsememek gerek bu başarıyı. Devlet Tiyatrosu'ndaki Edebi Kurul'un nasıl kör — topal yürüdüğünü bilenler bilir.

Dört — beş kişi bir araya gelecekler de bir oyunu dura kafayla okuyup dinleyecekler. Ben olsam uykum gelir, memurun biri karşımda bir oyun okurken. Onun için, dedim ya, küçümsememek gerek Aziz Nesi'in bu başarısını.

Üstelik temelden bir değişim için de çok gerek li bu işneyle kuyu kazmaları.

Yerli oyun yazarlarını kim önemsemiş, kim önemsememiş? Onlara kim yüz vermiş, kim vermemiş? Bütün bunlar üstüne yeniden döne cek değilim. Bugün bu konuda şu fikir artık benimsenmiştir : Ulusal bir Türk Tiyatrosu'nun verlığından ancak Türk Oyun Yazarının varlığı ya da yokluğu oranında söz edilebilir. Niteklim bu mevsim başında Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü de basına «Türk Tiyatrosu'nun ancak yerli oyunlarla gelişip bir varlık göstereceğine inanıyorum. Bu nedenle bu mevsim başındaki oyunlarımızı büyük çoğunlukla yerli oyunlar arasından seçtik» gibilerden bir demeç vermişti.

Durma parmak hesabı yönünden bakılınca doğru ve alkışlanacak bir tutum. Ancak bu oyunların nasıl seçildiği ve seçildikten sonra, sahneye çıkarılırken nasıl bir özen, nasıl bir «itibar» gördükleri sevilarının çokluğundan daha önemli. İş bir noktadan incelendiğinde, basında yer alan yüksek sözlerin kamuoyunu uyutmaktan öte bir anlam taşımadığı hemen ortaya çıkacaktır. Örneğin bu oyunlardan biri — diyelim ki benimki — «aman bir hazine yakaladık. Kaçırmadan oynıyalım» diye seçilmiş falan değildir.

Niçin başına öğüneyim? Bu benim oyun, mevsimin ilk oyunları arasında ilân edilmiş olan bir eser yeterli süreyi doldurmadığı için eklenmiştir onun yanına. Dolduracağı zaman yönünden boyu — posu denk, kişileri de az olduğu için. Dodik ya, tüm rastlantısal olarak «yöreği sıcak», oyunu onlamada yeteneklı sanatçılara düştü diyo, böyle bir seçiliş karşısında sevinecek Devlet Tiyatrosu'na da teşekkürlerimizi sunacak değiliz. Devlet Tiyatrosu'nun oyun seçimindeki özo değin savruk tutumudur ki, bugün yerli oyun yazarlarımızı, ne bu sahnelerde oyunları oynanıyor diye sevindirmekte, ne de oynanma dığından ötürü yerindirmektedir. Yine de çoğumuz oraya oyun vermekte devam etmekteyiz.

Edeceğiz de. Çünkü aç bir milletin boğazından kesilerek yürütülmekte dir bu tiyatro. Bunun için görevimiz öncelikle Devlet Tiyatrosu'na oyun vermek. Hem de «Damdaki Kemanct» ya gösterilen özenden daha büyüğünün bizim oyunlarımıza gösterilmesini isteyerek.

Geçenlerde Büyük Tiyatro'da oynanan oyunlardan birinde bir sanatçı hastalandı, Devlet Tiyatrosu'nun en küçük sahnesi için hazırlanmış iki oyun apar topar ordan uçup Devlet Tiyatrosu'nun en büyük sahnesine pire gibi konduu. Bu oyunları oynayan sanatçılar ne yaparlar? Adımlarını, ses yüksekliklerini, günlerdir o minik sahne üstünde uyguladıkları mizansenlerini bu koskoca sahneye göre nasıl ayarlarlar? Andromak seyretmeye gelmiş ortaokul öğrencilerine aydınlanan sular ne der? Bence en azından bu kadarcık soruların karşılığının bile inandırıcı bir biçimde verilebilmesi için gönün birinde Devlet Tiyatrosu'nun sanatçı Genel Müdürü de apar topar Oda Tiyatrosu'na fırlayıp orada «Damdaki Kemancı»yı oynamalı.

Güngör Dilmen, «Midasın Altınları» sahneye konulurken, yıllarını kanının canından vererek ortaya çıkardığı eserinin sekiz uçtan çekiştirilmesine dayanamıyarak kurtuluşu bütün hızıyla yalnız tiyatrodan değil, Ankara'dan kaçmakta bulmuştu. Belki de kovulmuştu. O ya da bu; örnekler çoğaltılabilir de; sonuç değişmez.

Devlet Tiyatrosu o sıralarda yabancı bir müzikli oyunu dört yakası bir arada çıkarmakla o denli yüklü bulunuyordu ki bir yerli oyunun başına neler geldiğini düşünen bile olmadı. Bütün dünyada gelenektir: Bir tiyatro yapıtı sahnede iyi sonuç verdi mi başarı oyunu sahneye koyanda ve oyunculara, kötü sonuç verdi mi başarısızlık yazardadır. Ama bütün dünyada bir gelenek daha vardır : Kendi öz değerlerini gözü gibi esirgemek.

Bu konuya ilerde yine devam edeceğim.

Atilâet [illegible]

Haberler

SİLAHSIZLANMA — KİTAPSIZLANMA

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Parti Merkezinde kendisini basın toplantısında da, Türk halkını silâhsızlandırmakla ilgili sözlerini bildirdiğinde, bir gazeteci kendisine «Hep silâhsızlanmadan söz ediyorsunuz, ya kitapsızlanma hakkında ne düşünüyorsunuz?.» diye sordu. Ecevit, «İşte cici demokrasi diye alaya aldıkları rejimin en büyük yararlarından biri, bu demokrasi de her türlü yayının serbest olmasıdır.» cevabını verdi. Anlaşılan, Sayın Ecevit, toplatılan kitapları, fikirleri yüzünden hapishanelerde yatan devrimcileri, evlerin, derneklerin ve gazetelerin basılarak yasak kitap arandığını, o an için unutmuştu.

ŞİŞEDE BALIK

Russell Mahkemesi Başkanı Jean — Paul Sartre, May Lay katliamını televizyon seyircilerine şöyle anlattı: Vietnam'da bir halk savaşı var. Bu kavgada savaşçılar, halk içinde, şişede balık gibi olma durumundadırlar. Amerikalıların cevabı, dün Cezayir'de Fransız albaylarının yaptığı üzere, «Şişeyi boşaltınız» demekten ibaret olmaktadır. Bunun anlamı şudur: Vietnam'da savaşa katılıp katılmadığına bakmaksızın, mümkün olduğu kadar çok kişi ve grubu öldürünüz. Çünkü her Vietnamlı, halkın içinde olduğuna göre, geleceğin savaşçısı ve Milli Kurtuluş Cephesi'nin müttefiki haline gelebilir. Bu nedenle, Vietnamlılar, Vietnamlı oldukları için öldürülmektedir. Bu bir Jenosid'dir.»

STALİN İTİBAR KAZANIYOR

Ilk önce Stalin tarafından yayımlanmış bulunan «Parti Tarihine Kısa bir Bakış» kitabının üçüncü baskısı Moskova'da yapılandı. Yeni basımda, Kruşçov'u öven bazı pasajlar çıkartılmış, onun tarım politikasını yeren yeni paragraflar eklenmiştir. Sovyet resmi dökümanlarında, Kruşçov ilk kez yerilmektedir.

Stalin'i yeren pasajların ise, çoğu çıkartılmış, kalanlarda da eleştirmedeki sertlik yumuşatılmıştır.

Lenin'in vasiyetnamesinde Stalin'in partiyi liderliğinden uzaklaştırılmasını istediği, fakat bu belgeyi Stalin'in hasıraltı ettiği iddiası, yeni basımda şu biçime girmiştir:

«Lenin vasiyetnamesinde ve son arzusunda, parti liderlerinin yanlış adımlar at mamaları için kendilerine yardımda bulunmuş ve Parti Merkez Komitesi içinde otorite ve birliğin sağlanmasına çaba göstermiştir.»

Eski basımdaki şu pasaj ise çıkartılmıştır:

«Son gelişmeler şunu göstermiştir ki, Stalin, Lenin'in vasiyetnamesinde yer alan eleştirmelerdeki gerekli noktalara dikkat etmemiş ve Lenin'in çizmiş olduğu yolu izlememiştir. Kongrenin kendisine göstermiş olduğu güveni boşa çıkartan Stalin, verdiği sözleri ve temsilcilerini tutmamıştır. Bunların bir sonucu olarak, Komünist Partisi ve Sovyet ülkesi, Stalin'in kişiliğinden doğan zorlukların içinde kalmıştır.»

Yeni basımdan ayrıca Mao'yu öven ve bundan önceki basımda yer alan iki paragraf çıkartılmıştır.

1956'dan beri kutlanmayan Stalin'in doğum yıldönümü, bu yıl 21 Aralık'ta «100. yıldönümü» olarak kutlanacaktır.

Kanada'da «Politik karikatür» yarışması birinciliğini kazanan İsveçli Karlsson'un yapıtı.

«Lenin bana dedi ki :

— Mustafa Kemal Paşa tabii ki sosyalist değildir. Ama görülüyor ki, ivi bir teşkilâtçı.. Kabiliyetli bir lider, milli burjuva ihtilâlini idare ediyor. İlerici, akıllı bir devlet adamı. (...) Emperyalistlerin gururunu kıracağına, Padişahı da yardakçıları ile beraber silip süpüreceğine inanıyorum. (...) Türk halkına yardım etmemiz gerekiyor. Türk Hükümetine, Türk halkına saygı göstеriniz. Büyüklük taslamayınız. Onların işlerine karışmayınız.»

Çeviren : Hasan Ali Ediz

BİR SOVYET DİPLOMATININ TÜRKİYE HATIRALARI

237 Sayfa 10 lira

Burçak Yayınları

P.K. 668 Istanbul

Ankara'ya hareket etmeden önce Lenin'in Aralov'a söylediklerinden bazı cümleler.

— Çarlık Rusyası yüzyıl boyunca Türkiye ile savaşmış tır. Bu tabii, Türkiye'nin amansız düşmanı olduğuna dair yapılan propagandalarla, halkın hafızasında derin izler bırakmıştır. (...) Ruslara karşı dostça olmayan duygular ve güvensizlik uyandırmıştır. Bilirsiniz ki güvensizlik ağır geçer. Bunun için de, sabırlı, dikkatli, sakıncalı bir çalışma gerekmektedir. Eski Çarlık Rusya'sı ile Sovyet Rusya arasındaki ayırım, sözle değil, işle göstermek ve anlatmak gerekmektedir.

(Devrim — 12/5)

İzmir'de Atatürk anıtı önünde sazlarıyla Atsızcı Filo'yu taşlayan İhsani, Fermani ve Aşık Hüseyin, polis tarafından yakalanarak 30 saat nazarette tutuldular.

TABUTLU DEMOKRASİ

İzmir bura, Kordonboyu!
Üç kişi bir tabuttayız.
Elleri kolları bağlı
Üç kişi bir tabuttayız.

Altmız taş, ötsümüz taş
Ayaklar su içinde, yaşı
Sancı bastı yavaş yavaş
Üç kişi bir tabuttayız.

Tavan alçak, bacası dar
Uzunluğu bir metre var
Eni altmış santim kadar
Üç kişi bir tabuttayız.

Nöbetçiler dizi dizi
Tenimizde yara izi
Ölmeden kodular bizi
Üç kişi bir tabuttayız.

İçeri alındık tek tek
Ne cigara ne bir ekmek
Suçumuz şiir söylemek
Üç kişi bir tabuttayız.

Motorlu ekip âmiri
Bilmiyor vurduğu yeri
Otuz saat diri diri
Üç kişi bir tabuttayız.

Birimizin yandı canı
Birimizin dondu kanı
İş zamanı güç zamanı
Üç kişi bir tabuttayız.

İhsani'yem : Halkın sesi
Ne kaçağız, ne de asi
Yaşasın şu demokrasi
Üç kişi bir tabuttayız.

AŞIK İHSANİ

ALMANYA VE AVRUPA GÜVENLİĞİ (1945 - 1949)

ibrahim çamlı

Almanya meselesinin bir Avrupa güvenliği meselesine dönüşmesi, Amerika'nın Batı Almanya'yı Potsdam Anlaşmalarının açık hükümlerine ve Batı Avrupa devletlerinin ciddî kaygılarına rağmen silâhlandırması ve Sovyetleri hedef tutan Nato'nun bir parçası haline getirmesi ile olmuştur. Bu durum, 1947 Truman Doktrini ile başlayan ve bir yandan 1948 Brüksel Antlaşmasına Sovyetlere karşıt bir nitelik verdirilmesi, öte yandan Brüksel Paktının 1949'da Atlantik Paktı olarak genişletilmesi ve Amerika'nın Avrupa'ya yerleşmesini sağlayan Vandenberg Kanunu'nun kabulü ile gelişen yeni Amerikan emperyalizminin neticesi idi. O devrin resmî teorisyenleri George Kennan ve arkadaşlarının «Containment» (Tutma, Yani Sovyetleri tutma) olarak adlandırdıkları bu politikayı, Walter Lippman «Soğuk Harp» adlı kitabında «Almanya ve tüm barış açısından son derece yıkıcı ve tehlikeli sonuçlara yaratacak bir gidiş olarak tanımlamıştı.

Yalta — Potsdam döneminde nüfuz bölgeleri konusunda alınan açık ve kapalı kararlar sonunda Avrupa'da ideolojik bir bölünme belir mişti. Yavaş yavaş statiko halini almaya başlayan bu bölünmeyi önce karşı kompı hedef tutan bir askeri ittifak kurarak soğuk harp aşamasına sürmek, sonra da dünün tehlikeli düşmanını silâhlandırarak bu ittifakın içinde soğuk harbi sıcak harbe dönüştürecek kıvılcım hazırlamak, Lippman'ın dediği gibi son derece tehlikeli olabilirdi. Kaldı ki, o yıllarda «Containment» politikasına paralel olarak bir Doğu Avrupa memleketlerini «Sovyet egemenliğinden kurtarma» parolası sürdürtülüyor....

İşte Sovyetler, böyle bir tırmanmayı önlemek için — hâlâ sürmekte olan genel bir kanının aksine olarak — iki Almanya'nın birleştirilmesi yolunda Doğu Almanya'daki rejimi sakatlamak pahasına uzun ve ısrarlı çabalar sarfetmişlerdir

Batı Almanyayı silâhlandırmak tasarısı Almanya'daki Amerikan kuvvetleri kumandanı General Olay'ın ağzından ilk olarak 7 Mayıs 1950 tarihinde açıklamıştır. Bu tarihten başlıyarak Almanya'nın Nato'ya alındığı 1954 hatta 1955 yılları na kadar süren birleştirme çabaları, Amerika'nın perde arkası direnmesi sonunda neticesiz kalmıştır. Bu dönemi ve onu izleyen gelişmeleri ileride ele alacağız. Önce iki ayrı Almanya'nın nasıl meydana geldiğini görelim :

Ekim 1943'de Moskova'da Sovyet, Amerikan ve İngiliz Dışişleri Bakanları, Almanya'nın tümüyle ve ortaklaşa işgali kararını aldılar. Bu, Doğu bölgelerinde birbirinden ayrı karakterde tedbirlerin birbirinden ayrı olarak uygulanmasına yol açtı. Bu koşullar altında merkezi yönetim işlemediği gibi, Dışişleri Bakanları Konseyi'de, bir sonuçsuz toplantıdan diğerine sürükleniip durdu.

Sovyetler, Andre Fontaine'in «Soğuk Harbin Tarihi» adlı kitabın da kullandığı deyim ile, «iktidar kaynaklarının demokratlaştırılmasını buyruk, yani burjuvazinin ve Almanya'daki gerici toprak düzeni ile Alman militarizminin ezilmesini Yunkers'lerin tasfiyesi ile işe başladılar. Azami toprak mülkiyeti yüz hektara indirildi. Çar Savaşı'nın baş sorumlusu Nazizm'le donanmış güçlü aristokrasi – burjuvazi ortaklığı yok edildi. Bunlara paralel olarak Sovyetler siyasi partilerin bir milli cephe hurmalarını ve Komünist Partisi ile Sosyal Demokrat Partisinin «Alman Sosyalist Birlik Partisi» olarak birleşmesini teşvik ve desteklediler. Bu parti 1946'da Sovyet Bölgesinde düzenlenen mahallî seçimleri kazandı. Diğer yandan, Sovyetlerin gelecekteki Alman Devleti için uygun gördükleri merkezi devlet sistemi karşısına adeni merkeziyetçi devlet anlayışıyle çıkan Batılıların, bölge lerindeki sosyal ve ekonomik icraat bakımından da Sovyetlerden bir hayli ayrılacakları açıktı. Aynı yılda Batı bölgesi ile Batı Berlin'de de mahallî seçimler yapıldı. Bu seçimlerde oyların 7 milyonunu Hristiyan Demokratların kazanmasına karşılık, 2 milyon oyun Komünistlere ve 7 milyonunun Sosyalistlere gitmesiy le çoğunluğu sol partiler aldılar. Ancak, nasıl ki Doğuda devrimci ve köklü tedbirlerle bir sol cephe kurulabilmişse, Batıda da burjuva düzenlerinin kendine özgü baskıları altında etkili bir sol uygulama doğamadı. Hasılı 1946 sonunda, iki bölgenin ayrı sosyo — politik yapıları ile ayrı birer devlet olma yolunda hızla ilerlemeye başladıkları görülüyordu. Bu gidişin tamamlanması için bazı üst yapı işlemleri gerekmekteydi :

Bu yönde ilk işaret, 5 Eylül 1946'da Stuttgart'da yaptığı konuşma ile Amerikan Dışişleri Bakanı Byrnes verdi. Byrnes, tüm Almanya'dan söz etmekle beraber, Batı'yı hedef tuttuğu açık olan söylevinde işgal yönetiminden Alman yönetimine sür'atle geçileceğini haber veriyor, Ruhr Bölgesinin milletlerarası bir statüye bağlanmasını ve Ren Bölgesinin Fransa'ya katılmasını, ön güren Fransız teziminı, karşısına çıkarak Amerikalılarca desarlasan ve ni Batı Alman Devletinin kesin hudutlarını çizıyordu. En önemlisi, Byrnes, Amerika'nın Avrupa işleri ile artık yakından ilgileneceğini ve Amerikan eskerlerinin Almanya'da daha uzun süre kalacağını ilân etmekle, 1947 Truman Doktrini ve Nato'su ile Amerika'nın Atlantik ötesi yeni yayılmasının da ilk işaretini veriyordu. Bundan sonra olaylar daha çok Batının inisiyatifinde olmak üzere şöyle gelişti :

1 Ocak 1947'de Amerikan ve İngiliz bölgeleri birleştirildi. Sonra Fransız bölgesi birleşime dâhil oldu. Buna karşılık Sovyetler tüm bölgelerini kapsayan bir Alman İçişleri Bakanlığı kurdular.

21 Nisan 1947'de Amerika, İngiltere ve Fransa Sovyetleri, safdışı bırakarak aralarında Ruhr Kömürleri Taksimi Antlaşmasını imzaladılar.

Aynı yılın Aralık ayında Batı Bölgesinde bir Alman Kurucu Meclisi kurulması kararlaştırıldı.

18 Haziran 1948'de Batıda para reformu yapıldı ve «Deutsche Mark» ihdas edildi. Sovyetler bunu kısa bir süre sonra kendi bölgelerinde yaptıkları bir reformla cevaplandırdılar.

20 Mart 1948'deki toplantısı sonunda dört müttefik kumandandan kurulu merkezi yönetim heyeti bir daha toplanmamak üzere dağıldı. Dışişleri Bakanları Konseyinin, Kasım — Aralık 1947'deki Londra toplantısı da tarafsız bir anlaşmazlıkla sona ermişti. Ve nihayet 5 Mayıs 1949'da Batı'da Federal Alman Cumhuriyeti ve aynı yılın 7 Ekim'inde Doğu'da Demokratik Alman Cumhuriyeti ilân edildi. Almanya'nın bu şekilde ikiye bölünmesi, bir bakıma, İkinci Dünya Savaşından sonra Avrupa'da ve tüm dünyada beliren büyük ideolojik çatışmanın normal bir gelişmesi idi. Nitekim, 1946 Ekim'inde Almanya'nın eski müttefikleri İtalya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve Finlandiya ile hiç bir Batı — Doğu ihtilâfı çıkmadan barış andlaşmaları imzalanabilmiş ve tarafsız kalabilen Finlandiya hariç, bu devletler Avrupa'nın yeni jeopolitiğindeki yerlerini rahatça almışlardı. Problem, nüfus bölgelerinin, Almanya'nın bölünmesi pahasına gerçekleştirilebilmesi ile doğuyor du. Fakat bu da, Batı ve Doğunun tarafsızlaştırılarak bir konfederasyon halinde birleştirilmesi ile çözülebilirdi.

Sovyetler, Batı Almanya'nın silâhlandırılmasını buyruşu içinde buna benzer formülleri ortaya atmayı asla edebildiler. Ama, yeni Amerikan emperyalizminin çarkları çoktan dönmeye başlamış, iş işten geçmişti.

Gelecek hafta, Batı Almanya'nın silâhsızlandırılması ile buna **ilişkin sorunların ön planda olduğu 1950 – 1966 dönemini ele alacağız.**

Düzeltme: Önceki yazımızın ilk sütunumun karkbeşinci satırındaki ede ğişmek» kelimesini «değişmemek» ve birinci sütununun üçüncü satırında ayumurcalık» kelimesini ayumuşak» olarak düzeltir, özür dileriz.

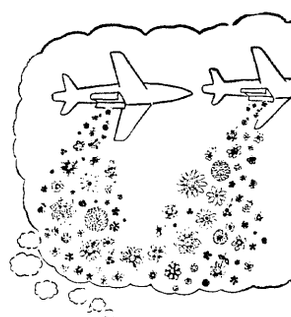

Akademik Sömürü!..

Amerika'nın California Universitesinde Antropoloji profesörü olan Gerald D. Berreman, Hindistan'da Himalaya Sınır Bölgeleri Araştırma Projesine katıldı. Profesör, projenin ABD Savunma Bakanlığınca finanse edileceğini öğrenince, görevinden ayrıldı. «Akademik Sömürgecilik» da projeyle ilgili görüşleri, Prof. Berreman şöyle açıkladı:

«Himalaya Sınır Bölgeleri Projesi», siyasi bakımdan gayet nazik olan Hindistan'ın kuzey bölgelerinin toplumsal, kültürel ve siyasal açılardan incelenmesini içermekteydi. Araştırmalar, çeşitli Amerikan Üniversitelerine mensup bilim adamları tarafından yürütülmekte olup, hükümetle bağlantısı olmayan sivil bir takım kuruluşlarca finanse ediliyordu. Ama, ne var ki, 1968 yazında projenin finansmanın, üç yıl için 282, 944 dolarla Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından karşılana cağının Hindistan Prlamento sunda açıklanması üzerine, Hint Hükümeti araştırmaları durdurmuş ve projeyi iptal etmiştir.

Bunun gibi, Hindistan'daki «Asya Vakfı»nın tüm çalışmaları, kuruluşun CIA'dan mali destek gördüğü ortaya çıkınca, resmi çevrelerce yasaklanmıştır. Bu olayları izleyen günlerde ise, Hindistan'da toplum bilimleri alanında araştırma yapmak isteyen Amerikalı bilim adamlarının üzerine giriş müracaatları dikkatle incelenmeye başlanmıştır.

Bu konuda Hint Hükümetince alınan bir diğer önemli karar da, bundan böyle, Amerikan Hükümetinin, finansmanını karşıladığı hiçbir toplumbilim projesinin Hindistan'da yürütülmesine izin ve rilmeyeceği yolundadır. Bunula birlikte, araştırma konuları ve fon kaynakları, ilgili Hükümet makamlarınca o-

BİLGE KARASU • SEVGİ SABUNCU • ÇETİN ALTAN • İLHAN SESİ • DOST • SOSYAL • TAHSİN SARAÇ • CUMALI • AZİZ NESİN • İLHAN • GİZBEKTAŞ • AHMET OKTAY • ÜLKERİNCE • NEZİH DANYAL
İzmir Cad. 22/9
Yenişehir — ANKARA
(Devrim — 12/4)

naylanan bilim adamları, bu alanlarda çalışma yapabileceklerdi.

Yabancı bilim adamlarının Hindistan'da yürüttükleri bilimsel araştırmalar ve yarar landıkları ayrıcalıklar, Hintli bilim adamlarının da tepkisi ni çekmekte gecikmedi. Onlar, ülkenin bilimsel ve ideolojik bağımsızlığına aykırı düşen bu durumu, «akademik sömürgecilik» olarak nitleyip, karşı çıkıyorlardı. Bu karşı çıkış, kaynağını, ekonomik, politik ve kültürel sömürgecilığe direnişten almaktaydı.

Bir Hintli bilim adamının belirttiğine göre, Hint toplum bilimi, yabancı para ve ideolojisinin etkisi altında dı ve yabancılar, özellikle İngiliz ve Amerikalılar, hangi araştırmanın nasıl yürütüle ceğini kendileri tayin ediyorlardı. Bunun gibi, yabancılar, Hindli bilim adamlarıyla karşılaştırıldığında, çok daha geniş malî olanaklardan ve rarlanmktaydılar.

1968 Aralık ayında «Seminar» adlı bir Hint Dergisi «Akademik Sömürgecilik» başlıklı bir yazı serisi yayınladı. Bu yazı serisi yabancı bilim adamlarının muhtemel istibarat faaliyetlerine ya da en azından, yürüttükleri araştırmaların bu amaçlarla yarar lanılması ihtimaline dikkati çekiyordu.

Yazarlardan biri, bu durumu önlyebilmek için, akademik alanda dış yardımı beş yıl süreyle durdurmayı, yabancı uzman, danışman ve misafir profesörlerin ziyaret lerine son vermeyi salık ver mekteydi. Bir diğeri ise, Hintli uzmanların toplandığı bir forumda, yabancı bilim adamlarının akademik ve teknik niteliklerini, malî kaynaklarını, önerdikleri araştırma konularını ve ulusal çıkarlara uygunluk derecelerini gözden geçirmeyi teklif etmekteydi.

Görüldüğü üzere, yabancı bilim adamlarının yıllardır yararlandıkları malî, siyasî ve diğer birçok avantajlar, sömürgeciliğin diğer yanlarıyla birlikte kaybolup gitmekte dir.

Bundan sonra artık, Hindistan'da olduğu gibi, yeryüzünün diğer birçok ülkelerinde Amerikalı bilim adamları muhtemelen şu sorularla karşı karşıya kalacaklardır: Bu araştırma niçin yapılıyor? Size ne yararı olacaktır? Bize yararı nedir? Böyle bir araştırmayı yürütmek için gerekli yeteneklere sahip misiniz? Bu araştırmada bizim rolü müz ne olacaktır?.

DIŞ BASINDA TÜRKİYE

AMERİKAN SUBAYLARI KIZMIŞ!

Combat gazetesinde George Anderson, «Türkiye ve Nato» başlıklı yazısında şöyle diyor : Amerikan ordusunun bazı subayları, Ankara yetkililerinin 20 kadar Mig — 19 ve Mig — 21 ile 10 kadar İ. 29 Sovyet uçağının sosyalist Arap ülkelerine ve herşeyden önce Birleşik Arap Cumhuriyetine doğru giderken Türk semalarından geçmelerini ve Şam ile Kahire'den önce Türk hava alanlarına inmelerini kabul etmelerinden sonra, Türkiye'nin «Nato'nun yükümlülüklerini tam yerine getiren bir üyesi» olup olmadığını sormaktadırlar.

YUNAN SUBAYLARI GERİ GELDİ!

Frankfurter Allgemeine Zeitung ise, Kıbrıs anlaşmazlığı yüzünden İzmir Nato Karargâhından geri çekilen subayların İzmir'e döndüğünü yazıyor ve Nato'nun Güney Doğu kanadının zayıf durumunu belirtiyor :

«Nato Akdeniz'de düşmanla karşı karşıya gelmiş durumdadır. Avrupa'nın Güney kesimindeki ülkelerin güvensizliği artımış ve ittifakın bütünlüğüne gölge düşmüştür. Akdeniz bölgesinin coğrafi durumu, esasen bütünlüğü güçleştirmektedir Üç yarımada, yâni İtalya, Yunanistan ve Türkiye, ulusal savunma kesimlerdir Orta Avrupa'dakinden farklı olarak, orada hemen hemen sâdece ulusal ordu birlikleri vardır. Gerçi bunlar, özellikle Türkiye'de, Personel bakımından oldukça kuvvetlidir. ama oğunluklu eski malzeme ile donatılmış bulunmaktadır.»

«Altıncı Müttefik Taktik Hava Filolarının ve Güney Doğu Avrupa Kara Kuvvetlerinin İzmir'deki karargâhlarında, bir süre önce gori çekilen Yunan subayları tekrar eski yerlerini almışlardır.»

«Nato'nun Akdeniz bölgesinde arzettiği en önemli boşluk, bölgenin en zayıf ve aynı zamanda en çok tehdide maruz olan Trakya Körfezindo Yunan ve Türk ordu birliklerinin yönetimi için özel bir Nato komutanlığının yokluğunda kendini hissettirmektedir.»

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ

Frankfurter Allgemeine Zeitung, başka bir yazısında, Türkiye'deki toplumsal çalkantılar ve Amerikan aleyhtarlığı üzerinde durmaktadır :

«Gösteriler, boykotlar ve çatışmalar kısmen, yeni seçim den çıkmış Demirel Hükümetinin önüne yığılmış toplumsal sorunları yansıtmaktadır.»

«Türkiye'de sayıları 20 bini bulan Amerikalıların dikkatli ve itidalli tutumu, üslerin ve bu arada Karadeniz kıyılarındaki radar tesislerinin tasfiye edilmekte oluşu, ikili anlaşmaların bu yaz gerçekleştirilen revizyonu, politik iklim üzerinde ancak pek az etkide bulunmuştur. Bu arada Demirel Hükümetinin karşısına çok ciddi sorunlar çıkarabilecek nitelikteki politik ge lişmeleri de saymak gerekir. En başta aşırı solcu ve aşırı sağcı gruplar arasında gittikçe şiddetlenen rekabetin üniversite lerden, diğer halk çevrelerine de yayılması kaçınılmaz gözükmektedir.»

SAVAŞTAN BIKTILAR

21 Aralık 1969 günlü «The Observer» de çıkt landığına göre, ABD ordusunda vicdani kanaatlerinden ötürü savaş dışı kalmak isteyenler, 1967' de 185 ve 1968'de 232 kişiken, 1969'un ilk on ayı içinde 786'ya çıkmıştır. Hafif aleyhtarlarının oranı ise son iki yıl içinde binde 21,4'ten binde 42,4' e yükselmiştir. Birliklerin den firar edenlerin sayısı 23 bin civarındadır. Ayrıca, askere gitmemenin cezasını (Beş yıl hapis ya da 80 bin lira para cezası) göze alamayıp Kanada'ya kaçanların sayısı da 69 bine ulaşmıştır.

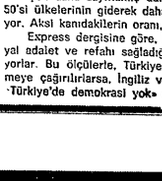

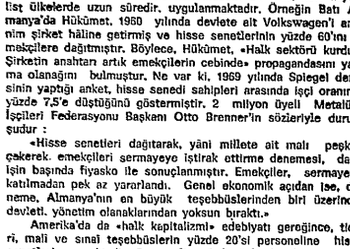

PR

ORTA SOLUN HALK ŞİRKETLERİ

CHP Seçim Bildirgesi, devletçiliğe karşıdır. Devlet teşebbüslerine işçileri ortak etme kararındadır. Bu fikir, ileri kapitalist ülkelerde uzun süredir. uygulanmaktadır. Örneğin Batı Almanya'da Hükümet, 1960 yılında devlete ait Volkswagen'i anonim şirket hâline getirmiş ve hisse senetlerinin yüzde 60'ını emekçilere dağıtmıştır. Böylece, Hükümet, «Halk sektörü kurduk. Şirketin anahtarı artık emekçilerin cebinde» propagandasını yapma olanağını bulmuştur, Ne var ki, 1969 yılında Spiegel dergisinin yaptığı anket, hisse senedi sahipleri arasında işçi oranının yüzde 7,5'e düştüğünü göstermiştir. 2 milyon üyeli Metalürji İşçileri Federasyonu Başkanı Otto Brenner'in sözleriyle durum şudur :

«Hisse senetleri dağıtarak, yâni millete ait malı peşkeş çekerek emekçileri sermayeye iştirak ettirme denemesi, daha işin başında fiyasko ile sonuçlanmıştır. Emekçiler, sermayeye katılmadan pek az yararlandı. Genel ekonomik açıdan ise, deneme, Almanya'nın en büyük teşebbüslerinden biri üzerinde, devleti. yönetim olanaklarından yoksun bıraktı.»

Amerika'da da «halk kapitalizmi» edebiyatı gereğince, ticarî, malî ve sınaî teşebbüslerin yüzde 20'si personeline hisse senetleri vermektedir. Personelin yüzde 50'si bundan yararlanmaktadır. Amaç, sendikacılığı öldürmektir. nitekim, bir sendikaya mensubiyet, yüzde 60 oranında, bu ücretlileri kâr dağıtımının dışında bırakmıştır .

İLERİCİ REJİMLER VE CIA

ABD, Peru ve Bolivya'daki ilerici askeri rejimlerden hoşnut değil. Şili'de de Peru tipi bir rejimin işbaşına gelmesinden kuşkulu. CIA, Peru' yu bir yana bırakıp Bolivya ve Şili'de bir takım tertiplere girmişe benziyor. Sertlik taraftarı Sirac use, Bolivya'ya elçi gönderilmiştir. Siracuse, petrol millileştirildiği sırada, Peru'ya karşı sert tedbir alınmasını istemişti. Şimdi görüşlerini, Peru'dan sonra petrolü millileştiren Bolivya'da uygu aye caktır. Bolivya'nın kuvvet li adamı General Ovanda, «dış ülkelerce hazırlanmış bir komplo» dan söz etmektedir. CIA, Bolivya' da faalidir. Şili'de de orta sol hükümet sallanmaktadır. Ordu, ikiye bölünmüştür. Orduda sol ve sağ darbe taraftarları vardır. CIA, Peru tipi bir sol darbeyi, bir sağ darbe ile engelleme çabasındadır.

CİCİ DEMOKRASİ!

Cici Demokrasiye kem gözle bakmak, Türkiye'de en büyük suç gibi gösterilmeye çalışılırken, Express dergisinin bir anketi, Fransa ve İngiltere'de önemli sayıda vatandaşın ülkelerindeki rejimi demokrasi saymadıklarını gösterdi. «Fransa, demokratik bir ülke midir?» Sorusuna yüzde 59 evet, yüzde 19 ise hayır cevabı verdi. Geriye kalan yüzde 22 ise, çekimser. Ülkelerinin giderek daha demokratik olup olmadığı sorusunda, Fransızlar daha da kötümser. Bu soruya ancak yüzde 21 evet diyebiliyor, yüzde 19'un cevabı hayır. Yüzde 40, değişen birşey yok kanısında.

İngiltere'de ise, dünyaya örnek gösterilen demokrasiye güven çok daha zayıflamış durumda. İngiliz vatandaşlarının yüzde 50'si ülkelerinin giderek daha az demokratik olduğunu düşünüyor. Aksi kanıdakilerin oranı, ancak yüzde 14'ten ibaret.

Express dergisine göre, İngiliz ve Fransız vatandaşları, sosyal adalet ve refahı sağladığı ölçüde, bir rejime demokratik diyorlar. Bu ölçülerle, Türkiye'deki cici demokrasiyi değerlendirmeye çağırılırlarsa, İngiliz ve Fransızların yüzde yüz oranında «Türkiye'de demokrasi yok» diyecekleri muhakkak.

«MADENLERİ DEVLET İŞLER VE SATAR»

Türkiye, madenlerini yabancı şirketlere peşkoş çekerken, Peru'da milliyetçi subaylar, «bütün madenleri devlet işler ve satar» kararını aldılar. Karar, Amerikan Smelting ve Rafining Company'nin yavru şirketiyle varılan bir anlaşmadan sonra açıklandı. Buna göre, Amerikan şirketi, bakır madenini çıkartmak için 358 milyon dolar yatırım yapacak, ama çıkarttığı madeni Londra fiyatlarıyla Peru'ya satacak, Peru Hükümeti kendi rafinerilerinde bu bakırı işleyecek ve dilediğine, istediği gibi satacak.

Görünüş, Perulu subayların yabancı sermayeden akılıca bir yararlanma yolu bulduğu merkezindedir. Amerikan şirketi, önce rafineri kurmam demiş, Peru'nun bir milli rafineri kurmakta kararlı olduğunu görünce, «Ben yapayım» diye ortaya çıkmıştır. Peru ise, «Bakırı çıkart, gerisine karışma» görüşünde diretmiş, «ya evet, ya hayır» biçiminde cevap istemiştir. ABD şirketi, bu ezmli tutum karşısında boyun eğmiştir.

bilgi yayınevi
sunar

Yakup Kadri Karaosmanoğlu
Sodom ve Gomore 10. –
Hükûm Gecesi 10. –
Gençlik ve Edebiyat Hatıraları 12.5
Zoraki Diplomat 10. –
Politikada 45 Yıl 10. –

Nâzım Hikmet
Kuvâyi Milliye 12.5
Kemal Tahir'e Mahpusaneden Mektuplar 15. –

Kemal Tahir
Devlet Ana 20. –
Yorgun Savaşç 12.5
Kurt Kanunu 15. –
Göl İnsanları 15. –

Aziz Nesin
Memleketin Birinde Hoptirinam 12.5
Namus Gazı 7.5

Pertev Naili Boratav
Az Gittik Uz Gitfil 15. –

Cevdet Kudret
Karagöz -I- 15.
Karagöz -II- 20. –
Dilleri Var Bizim Dile Benzemez 5. –

Doğan Avcıoğlu
Türkiye'nin Düzeni 40. –
31 Mart'ta Yabancı Parmağı 7.5

Fakir Baykurt
Amerikan Sargısı 15. –
Efendilik Savaşı 7.5

...ra Erhat
Mavi Anadolu 7.5

Haldun Taner
Sancho'nun Sabah Yürüyüs 5. –

Güngör Dilmen
Midas'ın Kulakları 4. –
Kurban 6. –

bilgi yayınevi
Sakarya Caddesi. No. 8
Yenişehir Ankara

YOLSUZLUK DOSYALARI KABARIYOR

(Başı S. 1 de)

görmüşlerdir ki, çelik kablo lar şartnamede belirtilen va sıf ve normlardan yoksundur. Iller Bankası bu durumdaki malları alamıyacaktır. Büyük zararla karşı karşıya kalan Rabak, bir uzlaşma yolu ara mış ve kalite düşüklüğünü kabullenerek malın 40 bin ti ra daha ucuza alınmasını Il ler Bankasına teklif etmiştir. İhale usulleri, malın bu şe kilde kabulüne elvermediğin den firmanın teklifi reddedil miş ve taahhüdünü yerine ge tiremeyen firmanın 260 bin liralık nakdi teminatı banka ca irat kaydedilmiştir.

Firma yetkilileri, halen AP Milletvekili olan zamanın Ge nel Müdürü Esat Kıratlı ve Iller Bankasının bağlı olduğu İmar ve İskân Bakanı Hal dun Menteşeoğlu nezdinde bir takım teşebbüslere giriş mişlerdir. İşler, Rabak'ın te minatının irat kaydedilişine kadar usulüne uygun yürü düğü için, bu teşebbüslerin umulan sonucu vermediği dü şünülebilir. Ama gelin görün ki, bu havai kablo işi, bundan sonra akıl almaz bir yol izle miş ve firma, elindeki tek şa nslı düşük vasıflı malı Banka ya satmış ve teminat yanma sından uğradığı zararları çı kardıktan başka daha da faz la kâr sağlamak becerikliliğini göstermiştir. Bakın, na sıl:

İhale usullerine göre, Iller Bankası, yeni bir ihale daha açmak zorundaydı, bu yapıl mamıştır. Iller Bankasının mütehahhidi olarak faaliyet gösteren Simel şirketinin söz leşmesinde değişiklik yapıla rak, malzemenin Simel tara fından sağlanması yoluna gi dilmiştir. Peki Simel, 400 ton alüminyum — çelik kabloyu nereden bulacaktır? Elindeki bu mala hariç hali müşteri arayan Rabak, Simel'le müza kereye girişir. Simel, ihale usullerine tâbi bir kuruluş de ğildir. Rabak ile Simel, Iller Bankasının evsafı düşük dive kilosu 9.90 liradan almayı red dettiği kabloları 10.70 lira dan satın alır. Rabak, iyi bir iş çevirmiştir. Elinde kalma ya mahkum maldan kurtul muştur, bu bir. Kilo başına 80 kuruş fazla fiyat bularak yaman 260 bin lira teminatı çıkardıktan başka 50 bin lira daha fazla kâr sağlamıştır, bu iki. Işin Rabak yönü, bir ba şarı ve becerikllik örneğidir. Ya Iller Bankası yönünden durum nedir?.

Once Simel'i tanımak gere kir. Simel Ltd. Şti. sermaye si nin yüzde 99'u Iller Bankası na ait olan ve münhasıran Iller Bankası tarafından iha leve çıkarılan işleri alan bir mütehahhitlik firmasıdır. Yö ni görünüşte vatırımları hız landırmak, aslında ise dere timin dışına kaçmak için, ş leri «kitabına uygun» duru ma getirmenin bir vâsıtası. Son olay, bu tip şirketlerin ne işe yaradığını gösteren çarpıcı bir örnektir. Iller Bankası, 9.90 liraya ve hatta son 40 bin liralık indirim tek lifiyle kilosu 8.90 liraya ala bileceği bir malı, Simel'i ara ya sokarak bu kez 10.70 lira ya almaktadır. Fark, belediyelerin, yani kamunun zararı dır. Ayrıca, Iller Bankası u manları, bu kabloların evsafı na uygun bulmamıştır. Ama Simel, şimdi inşaatta düşük vasıflı bu kabloları kullana caktır. Bunun da tesisatın iş lemesi, zamanından önce yı ranması ve gereksiz tâmir ve değiştirme masraflarına yol açması gibi zararları ola cağı açıktır. Bu zararlar da şüphesiz, belediyeler, yâni ka mu tarafından karşılanacak tır.

Adına demokratik denilen şu düzen içinde, mesele, ner mal denetim yollarıyla Meclis lere geldiğinde Esat Kıratlı'dan, Haldun Menteşeoğlu'dan tutun da Refet Sezgin'i ne, Süleyman Demirel'ine ka dar bütün sorumlular, gogus lerini gere gere, «Meamele usule ve mevzuata uygundur» diyebilecekler ve hatta «Ve nebilecekleriz: «Nerde eren dim, hani? Bize bir tek yolsuz luk gösteremezsiniz.»

SAADETTİN BİLGİÇ

BİLGİÇ'İN SÖZLERİ..

Ama «kitabına uygun» yol suzluk dosyaları kabaracağa benzemektedir. Hürriyet ga zetesinin yazdığına göre Dev rim'in ortaya attığı Hacı Ali Demirel'in taksitli arsa ... Bilgiç ve arkadaşları tarafın dan ele alınmıştır. Bilgiç, «Ar sanın 154 metrekaresi dışın da Devlet Demiryollarının bü yük hissesi bulunduğunu, mahkemenin, izale-i şuyû da vâsıl sonunda metrekaresine 275 lira fiyat biçtiğini, arsa nın metrekaresinin aslında 1500 lira değerinde olduğunu» söylemiştir. Taksitle arsa alı mıyla, Hacı Ali Demirel, bo le tatlı bir ticaret yapmış ol maktadır.

Öte yandan, Kılıçoğlu nun açıkladığı teneke, gübre ve tuzluk yolsuzluk dosyaları, Da mirel ekibinin iddialarını rağmen, kapanmış değildir. Gübre Fabrikaları A.Ş. Mü dur Yardımcısı Bahri Co mert, gübre yolsuzluğunu grup görüşmelerinde Refet Sezgin ve Nahit Menteşe'ye anlattığını, iki bakanın da kendisine hak verdiğini açık lamıştır. Ama Refet Sezgin grupta Demirel'le birlikte, gübre işinde yolsuzluk olma dığı tezini savunmuştur. Bah ri Cömert, bu konuda geniş açıklamalarda bulunacağını ve ayrıca, merkezi Beyrut'ta bulunan bir nakliye yolsuz luk şebekesini ele alacağını söylemiştir.

Akşam'da Kurtul Altuğ, Bil giççilerin, Mugrubi Selleltyan' in tenekeleri için «Ticaret Ba kanlığında bu konu vüzün den iki kez sirküler değiştiril diğini, sirkülerlerden biri Meclis'e gelse, Hükümetin Yüce Divan'a gideceğini» söy lediklerini yazmaktadır. Kur tuf Altuğ, Bilgiççilerin ayrıca iki konu üzerinde durdukları nı belirtmektedir. Bunlardan biri, Refet Sezgin'le ilgilidir. Sezgin aracılığıyla «Sancak —tül» adındaki bir firmaya 1 milyon 600 bin dolarlık tah sis alındığı iddia edilmekte ve yolsuzluk olduğu bildiril mektedir. Öteki ise, Süley man Bey'in kardeşi Şevket Demirel'in İdare Meclisi Baş kanı bulunduğu Terakki Şir ketine verilen 788 bin dolar lık tahsisle ilgilidir.

Komprador kapitalizminin yolsuzluk dosyaları, tükene cek gibi değildir.

EN BÜYÜK MADEN ZENGİNLİĞİMİZİ ELE GEÇİRMEK İÇİN DÖNEN DOLAP

(Başı S. 1 de)

dirilen American Chemical and Potash Corporation, Ame rika'da Searles Lake'de bo rat kuruluşlarını işletmektedir.

Türkiye'deki zengin bor kaynaklarının kokusunu alan ca, Potash Corporation, Fran sız Ugine — Kuhlmann şirke tiyle 1966 yılında ortaklık kurmuş ve 1968 yılında Demi rel Hükümetinden aşırı imti yazlı şartlarla yabancı sermaye ye müsaadesi elde ederek ke mad adıyla ülkeye gelmiştir.

Ugine — Kuhlmann grubu nun Ugine'i memleketimizin yabancısı değildir. 1927 — 1963 döneminde Fethiye Krom Şirketi Madenleyesi ni işletmiş ve 36 yılda yalnızca 1,5 milyon ton krom ihraç edip 3159 liracık kâr göster miş bir şirkettir!.

Kemad'a imtiyazlı şartlarla verilen müsaade, maden mü hendislerimizin sert tepkisiy le karşılaşmış, Maden Mühen disleri Odası, Cumhuriyet ga zetesine bir ilân vererek, üye lerine, American Potash and Chemical Corporation ile Ugi ne — Kuhlmann'da görev ka bul etmemelerini bildirmiş tir. Maden Mühendisleri Oda sı, ayrıca bir bildiri yayınla yarak, Amerikan — Fransız ortaklığına verilen yabancı sermaye müsaadesinin tehli keli sayımıştır. Madende milliyetçilikten yana mühen dislerimiz, İngiliz tekeli Bo rax Consolidated'in esasen si kı ilişkileri bulunan Ameri can Potash and Chemical ile daha büyük bir yakınlık kuta cağını tahmin etmektedirler. Böylece, boraks konusunda bir Amerikan — İngiliz — Fransız cephesi teşekkül et mektedir. Bu cepheye karşı yabancı sermayeden yana iktidarların, az çok direnme zorunda kalması, ancak ka muoyunun dâvâya sahip çık masıyla mümkündür. Milli yetçi senatör ve milletvekille rine büyük görev düşmekte dir.

100 MİLYON DOLAR GETİREBİLİR.

Boraks, döviz hâkimiyeti ge ken Türkiye'nin en önemli kaynaklarından biridir. Ma den mühendislerimiz, boraks ın yakın bir gelecekte Tür kiye'ye 100 milyon dolar dö viz sağlayacak bir sanayi ko lu olabileceği inancındadır lar. Boraks ihracatında Tür kiye şimdiden, İngiliz tekeli nin baltalamalarına rağmen, önemli gelişmeler elde etmiş tir. 1960'larda 20—30 bin ton olan boraks ihracatı, 1969'da 300 bin tona ulaşmıştır. Atıl yan tona ulaşmak mümkün dür.

1872 yılından beri Türkiye' de faaliyet gösteren İngiliz tekeli Amerika'da kaynakto bulunca, kaynaklarımızı atıl bırakmış ve yetkililere «Tür kiye'de boraksın artık işletile miyeceğine dair» sahte ra porlar vermiştir.

Bu İngiliz tekelini kapı dı şarı etmek gerekirken, AP ik tidarı, Amerikan ve Fransız şirketlerine de bor kaynakla rını peşkeş çekmektedir. Bu üçlü cepheye karşı müca deleyi, yetkililer değil, milli yetişkiler verecektir.

HAVA KİRLENMESİ

Ankara, hava kirlenmesi yüzünden yaşanmaz hâle geliyor. On yıl kadar önce, Londra da böyleydi. Ama 100 milyon Türk Lirası civarındaki ufak bir harcamayla, Londra, şehrin üzerine çöken kara buluttan kurtarıldı. 5 Aralık 1952'de Londra üzerine siyah ka lın bir bulut (smog) çökmüştü. «Smog» pencerelerden, kapı lardan evlere sızıyordu. Dört gün süreyle şehri kaplayan bu kara bulut yüzünden 4 bin kişi öldü. 17 Ocak 1955'te yine kalın bir bulut şehrin üzerine çöktü. İnsanlar, çılgınlar gibi sokaklara fırladılar. İngiltere, 1956'da «Temiz Hava Kanunu» nu kabul etti. Mücadele başarılı oldu. Lodra bacalarının kustuğu duman yüzde 87 oranında ve sanayiin yol açtığı hava kirlenmesi de yüzde 83 oranında azaltıldı. Londra'nın güneş görürlüğü bir kat arttı.

Fransa'da da 1961 tarihli bir kanun, kaloriferlerin ve otomobillerin havayı kirletmesini önleyici tedbirler getirdi. Ankara'da ise Belediye Başkanı, bir İngiliz şirketiyle bu konuda anlaşmaya vardığını ilân ettiyse de, İngilizler haberi yalanladılar.

KIBRIS ALAYI ÜSTÜNDE OYNANAN OYUN

(Başı S. 1 de)

lerde komisyonlar seçilecek, bunların üstünde muhtarla rın da üye olacağı 36 bölgesel konsey kurulacaktır. Daha yı karıda seçimle işbaşına gel miş 6 Eyalet Konseyi yer a lacaktır. Bu mahalli yapı, e valet memurları aracılığıy la merkezi hükumetle bağlan caktır. Türkler ise, mahalli idareler için iki ayrı merkezi otorite istemektedir. Maka rios, «Bu tıpkı taksimdir» diye Türk tekliflne keskinlikle karşı çıkmıştır. Türkler ise, Rum plânının bütün mahalli ida ler üzerinde Rum egemenliği nin sağlanması anlamına gel diğini ileri sürmektedir. Rum lar, her kademede çoğunluk ta olacak ve dolayısiyle Türk lerin çıkarları korunmaya caktır.

Bu iki zıt tezi uzlaştırma ihtimali zayıf gözükmekte dir. Bir uzlaşmaya varılsa ça bi bu, uygulanamıyacak ka dar karmaşık bir çözüm teş kil edeceğe benzemektedir. O halde ne yapılacaktır? Çık mazdaki müzakerelerin lâf et sun diye devam ettirilmesi ve mevcut durumun sürdürül mesi mümkündür. Ünlü Eco nomist dergisinin yayınlad ığı Foreign Report'a göre, çık mazdan kurtulmak için Anka ra'yı ziyaretinde Rauf Denk Denktaş, «garantör» devlet lere, yani İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'a çağrıda bu lunması görüşünü destekleme eğilim göstermiştir. Demirel Hükümeti, bu görüşü şimdi lik uygun bulmamış, Denk taş'a «cemaatlar arası görüş melere devam etmesini, bu aşamada Ankara'nın müdaha lesini gerektirecek bir hare ketten kaçınmasını» söyle miştir. Denktaş, Türkiye'nin 8 milyon sterlin tutarındaki yıllık döviz vardımının 10 milyon sterline çıkarılacağı vaadiyle Ankara'dan ayrılmış tır.

Ada Türklerinin «garantör» devletleri çağırma eğilimine karşılık, Makarios, görüşme ler tamamen kesildiği takdir de, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine çağrıda bulunul masını düşünmektedir. Fa kat bu çağrının Galo Plaza arabuluculuğundan farklı bir sonuç vermesi ihtimali, pek kuvvetli gözükmemektedir.

TURK ALAYI NE OLACAK?.

İşte bu noktada Anglo-Sak sonlar bazı telkinlerde ortaya çıkmışlardır. Bunlara göre, Denktaş ve Klerides, Ada'da bir Anayasa üzerinde anlaşsa lar dahi, ama dâvâ çözülmüş olmayacaktır. Ada'da, anlaş malar uyarınca, 950 Yunan ve 650 Türk asker ve subayı bu lunmaktadır. Bunlar ne ola caktır? Makarios, bir çözü me varıldığı takdirde, Türk ve Yunan askerlerinin Adayı e ketmesini istemektedir, Foreing Report'a göre, Türk Hükümeti, Ada'da asker bu lundurmaya devam edeceğini açıklamış, fakat bu konuda uzun süre direnmemiştir.

Anglo — Amerikanlar ise, kendi plânları için, Türk aske rinin Ada'da kalmasını uy gun bulmaktadırlar. İstedikle ri şudur: Kıbrıslı Türkler, Rumların mahalli idare plân ını kabul edecek, buna karşı lık Makarios, Türk askerleri nin devamı mevcudiyetine rıza gösterecektir. Bu plânı, Türk-Hükümetinin ne tepki gösterdiğini bilmemekteyiz. Ama mahalli idarelerde Rum plânı kabul edildiği takdirde, Ada'da bir miktar Türk aske rinin bulundurulmasının, geç mişte görüldüğü üzere, du rumda bir değişiklik yapmı yacağı ve Ada Türklerinin kade rini Rumların tayin edeceği açıktır. Anglo — Amerikan lar, işin bu yanıyla ilgili de gülerdir. Onların amacı, Türk ve Yunan askerlerini one sürerek, Ada'daki askerî varlıklarını güçlendirmek ve hatta Kıbrıslı «Natolaştır mak»tır. Anglo — Amerikan lar, Ada'daki Rum ve Türk birliklerini, Piskopos ve Di kelya'daki İngiliz üslerinde Nato birlikleri adı altında eğ leştirmeyi plânlamaktadırlar. ABD, Kıbrıslı Nato paravanı sı altında asker amaçlı için kullanmak plânlarından hâlâ vazgeçmiş değildir. Ma karios, şimdiye kadar Nato laştırılmış plânlarına kesinlik le karşı çıkmıştır. Sovyetler ve Orta Doğu ülkeleri de Kıb rıs'ın Natolaştırılmasını en gellemek için elerinden gele ni yapacaklardır. Fakat Ang lo — Amerikanlar Makarios' un İngiliz üslerivle ilgili vu muşak tutumundan cesaret almışlardır. Makarios, Libya daki üslerini kaybeden İngi lizlerin Dikelya üssünden eği tim amaçlarıyla daha fazla yararlanmalarına itirazda bu lunmayacağını belirtmiştir. Öte yandan, askerî üslerin var lığı, Kıbrıs'ın bir zenginleşme kaynağı olmaktadır. Tüccar lar üslerden memnundur. Son yıllarda Adı Türkleri, Türkiye'nin gönderdiği 200 milyon lira dövizle kıt kanaat yaşarken, Rum tüccarlar bü yük ölçüde zenginleşmiştir. İngiliz üslerinin, Birleşmiş Milletler askerlerinin har camaları ve Türkiye'nin vardımları, Rum tüccar ların cebine gitmektedir. O kadar ki, yabancı işadamları, «Kıbrıs'ın iktisadi mucizesi» nden konuşmaya başlamışlar dır. Ne var ki, üslerden Rum ların maddi bakımdan yarar lanmasına rağmen, Rum ce maatini ikiye bölebilecek ve Milletlerarası plânda büyük güçlükler yaratabilecek Ang lo — Amerikan plânına Maka rios'un yanaşması çok zayıf bir ihtimaldir.

Türkiye de, bu konuda bir kez daha Anglo — Amerikan oyununa gelmeme durumun dadır. Türk cemaatine güven lik sağlamanın yolu, askerî üsler değildir. Dâvâ, Türk ce maatini Rum hegemonyasın dan koruyacak sağlam tedbir lerin alınmasıdır. Ana muha lefet partisi bu açıdan federa tif bir çözüm yolunun kabu lünü zorunlu görmektedir. AP iktidarı ise, muhalefetin ısrarlarına rağmen, federas von kelimesini ağza almaya vanaşmamıştır. Aksine, Dışiş leri Bakanı Çağlayangil, Par lamento komisyonunda «uni ter devleti» kabul ettiğimizi açıklamıştır. Bu şartlarda, Kıbrıs için bir çözüm yolu bulunsa dahi, görünüşe göre, bunun bedelini Kıbrıslı Türk ler ödeyeceklerdir.

MAKARİOS

KADIN KİLOTLU TANKLAR!

Gunaydın gazetesinde çıkan Amerikan askeri yardımlarıyla ilgili haberi, hiç bir yorum yapmadan, aynen aktarıyoruz :

Amerika, Vietnam'da savaşa katılan ve çürüğe çıkar M—48 tanklarını Türkiye'ye vermektedir.

Az sayıda yeni tank mı, yoksa çok sayıda eski tank mı istersiniz teklifi üzerine, eğitim tankına ihtiyaç olduğu gerekçesi ile M-48 ler tercih edilmiş ve bunun üzerine savaş dışı kalan tanklar parti parti gönderilmeye başlanmıştır.

Vietnam'dan Amerika'ya götürülen M—48'ler onarıma tabi tutulmuşlar ve boyandıktan sonra şileplere yüklenerek yurdumuza gönderilmişlerdir.

Haydarpaşa limanından teslim alınan 100'e yakın tank ana tamir fabrikalarında geniş bir revizyona tutulmuş ve M—48 lerde savaş gücünü gerektirici unsurların olmadığı görülmüştür. Makineli tüfek, periskop ve telemetreleri olmayan tankların için den ilgi çekici eşyalar da çıkmıştır

Tankların içinden çıkan dolmakalem, defter, fotoğrafların yanında firkete, bigudi ve kadın külotlarına da rastlanmıştır.

Kitaş Yayınları
(KİTAŞ, P. K. 975 SİRKECİ-İSTANBUL)
MUSTAFA KEMAL'in SAATİ
DEVRİMCİ YAZAR İLHAN SELÇUK'un Belgesel yazıları
• Emperyalizm nedir?• Solculuk nedir?
• Komprador kimdir? Sosyalist mi kâfirdir, kapitalist mi?• Yunan emperyalizmi?
• Başbakan Damat Ferit• Türkiye'ye ilk Amerikan yardımı• Anadolu'da bir Amerikan generali• Gazinin ordusu...
4 renkli ofset-kuse kapak, 290 sayfa 10 Lira
Bütün kitapçılarda arayınız
genel dağıtım: KEMAL KARATEKİN
Ankara cad. İstanbul

Kitaş Yayınları
(KİTAŞ, P. K. 975 SİRKECİ-İSTANBUL)
SIFIRA SIFIR elde SIFIR
İLHAMİ SOYSAL'ın ilk ve önemli eseri
Çetin Altan'ın Önsözü ile
• Amerika • Nato • Dın Ticareti • • Emekli genelkurmay başkanı Tural • • Demirel • Kırat • Bozuk düzen....
5 renkli ofset-kuse kapak 290 sayfa 10 Lira
Bütün kitapçılarda arayınız
genel dağıtım: KEMAL KARATEKİN
Ankara cad. İstanbul

İş istediler kurşun yediler

(Başı S. 1 de)

yoktu. Durum bu ölçüde açık ken, Vali ve Polis Müdürü, suçluların telâşı içinde, gel çekle hiçbir ilgisi olmadığını kendilerinin de bildikleri be yanlarda bulundular. Devrim ci gençliği, mizansenler du zenleyerek, tepeden tırnağa silahlanmış gösteren resmi ki şilerin sözlerine ne derece itibar edilebileceği, Aygün olayı ile bir kez daha ortaya çık tı. Vali Veta Poyraz, polisin apaçık suçlu bulunduğu olayı şöyle açıklıyordu:

«Bugün saat 12 sıralarında 500 kişi kadar topluluk, po lis muhafazasındaki fabrika ya tabanca, taş ve sopalarla hücum ederek tahrip etmek istemiş, polis fabrikayı koru yarak tahripten kurtarmış, bu arada 21 polisimiz yaralan mıştır.»

Polis Müdürü Muzaffer Çağlar'ın açıklaması ise şöy leydi:

«300 kişilik işçi grubu, ci var fabrikalarını damlarına çıkarak tabanca ile polisin üzerine ateş açmıştır. İşçiler daha sonra taş ve sopalarla hücuma geçmişlerdir. Polis ler hem kendi canlarını, hem de fabrikayı tahripten kurta mak için havaya ateş etmek zorunda kalmışlardır.»

Vali, «Vatan çocuklarını bu olayda karşıkarşıya getirenle rı milletimiz teşhis etmiştir ve affetmiyecektir» diyecek kadar, kamuoyunu çocuk ye rine koymaktaydı.

Olaylar sonunda, hak ara van işçiye karşı kurşunla şi kan polis değil, işçi suçlu tu tularak birçok kişi tutukları dı. Şerif Aygün'ün katili ise belli değildi. «Failî meçhul» cinayetler listesine bir yenisi daha eklenmekteydi.

NİĞDE SAVCISININ TAKİPSİZLİK KARARI

Niğde Valisinin ihbarı üze rine boykotçu öğretmenler hakkında açılan soruşturma sonunda, Niğde Savcı Yardım cısı İsmet Karadayı, İki takip sizlik kararı aldı. İlk karar, Nadide Pamir ve Ayten Tez can adlı iki Kız Öğretmen Okulu hocasıyla ilgiliydi. Bun lar, bâzı öğrencilere, istekleri üzerine TÖS bildirilerinden vermişlerdi. İki bayan öğret men, bu yüzden «suça kışkırt ma» suçuyla savcı önüne çı karılmışlardı. Savcı Karada yı takipsizlik kararı veriyor ve kararda şöyle diyordu:

«İhbar, Ceza Hukuku ve rum ve ilkelerinde bir yanlış ma, yanlış yorumlama ya da dışardan başvurmaları geçiş time niteliğinde görülmüş tür.»

«Rastgele bildirmeler ve dü şüncelerle bir takım kişilere sanık sıfatı takılarak hakla rında dâvâ açma alışkanlıkla rının hukuk'u ve hukuk dev leti'ni yıpratacağı kanısına varılmıştır.»

Savcı İsmet Karadayı, Niğ de Valisinin «Sendika kanun larına aykırı eylem» suçuyla ihbar ettiği Süleyman Kü çüksümbül, Sabri Tezcan, Sa mi Turan adlı öğretmenler hakkında da şu gerekçeyle ta kipsizlik kararı aldı:

«TCK'nun 236. maddesinde görevin bir bölümünü ya da işyerini aksatma yahut bu rakma yerine üç ya da daha çok kişinin aralarında oluş muş karar ve anlaşma gere ğince memuriyetlerini terki söz konusudur. TÖS ve Iik sen kararlarıyla gidilen boy kotlarda, memuriyeti terk, yani tümden bırakma değil, olsa olsa işe, göreve, memur luğa daha iyi olanaklar için de devama ve bağlılık, bu amaç lar için geçici bir çekinme ye, yasal bâzı hakları elde et meye yönelme eylemi vardır. Bu bir aşamadır, bir iyi dilek tir, bir özgür davranıştır ve bu gibi özgürlüklere, grev hakları henüz verilmemiş olsa bile, ancak halka açık ger çek demokrasilerle ve güçlü yönetimlerle, korkusuzca yer verilir.»

Bir Savcının çilesi

Zaman zaman bazı gazete ve dergilerde yazdığı yazıları ve ayrıca genel tutum ve dav ranışlarıyla Atatürk ilke ve devrimlerini, tam bağımsızlı ğı ve gerçek demokrasiyi sa vunan Koyulhisar Savcısı Şiar Yalçın son günlerde Adalet Bakanlığının artan baskı tedbirlerine hedef ol maktadır.

Şiar Yalçın, bu baskılar cümlesinden olmak üzere, Fi nike'den Koyulhisar'a, ora dan da, çok mühtemel ola rak yine siyasî fikirlerinden, Atatürkçü ve toplumcu tutu mundan dolayı maruz kaldığı menfur bir suikast bahane edilerek, Kemalî'a sürülmüş, son olarak Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitü sünün sınavlarını kazandığı halde sarih hükmüne rağmen, Bakanlıkça kendisine izin ve rilmemiş ve ancak Danıştay a müracaat ederek buradan al dığı tehiri icra kararına daya narak Enstitünün kurslarına katılmak durumda bırakıl mıştır.

Şiar Yalçın'a ayrıca geçen yılın Nisan ayında, Akşam ga zetesinde yayımlanan TCK' nun ünlü 141 ve 142. madde leri ile ilgili bir eleştiri yazı sından ve 27 Mayıs'ı savunan bir konuşmadan dolayı hak kında Ağır Ceza Mahkeme sinde dâvâ açılmış olduğu bahanesi ile, işten el çektiril miştir. Ancak Şiar Yalçın'ın bu haksız ve kanunsuz işlem aleyhinde Danıştay'a başvur ması üzerine, Danıştay önce yürütmenin durdurulmasına karar vermiş, ve dava sonu cunda da işlemi iptal etmiş tir. Keza Şiar Yalçın hakkın da Etmalı Ağır Ceza Mahke mesinde açılan ceza dâvâsı da beraatle sonuçlanmıştır.

Buna rağmen Adalet Ba kanlığı, sâdece yazılarından dolayı değil, ayrıca Anayasa nın ve kanunların teminat ve himayesi altında olmak gere ken haberleşme masuniyetini ihlâl etmek pahasına dahi ce sa polisiye ve kanunsuz me todlarla elde ettiği özel mek tup ve telgraflarından dolayı da suçlandırmaya kalktığı Şiar Yalçın'ın meslekten ih racı için Yüksek Savcılar Kuruluna müracaat etmiştir.

Yüksek Savcılar Kurulu, Şiar Yalçın'ın meslekten ihra cı yolunda yapılmış olan iki ayrı müracaatı reddetmiş ve kendisine sadece bir tevbih cezası verilmesine karar ver miş olduğu halde (ki Şiar Yalçın işbu tevbih kararına da itiraz etmiş ve henüz itirazı sonuçlanmamış bulun maktadır, reddi halinde ise idarei kaza merciine başvu racaktır), Bakanlık, daha ön ce verilmiş olan Danıştay ka rarını ve Şiar Yalçın hak kında şimdiye kadar yapılmış olan bütün ceza tahkikat ve takibatlarının takipsizlik, me ni muhakeme veya beraat kararıyla sonuçlanmış olması nı hiç nazarı itibare alma dan, yeni yeni asılsız ve gü lünç suçlamalarla ortaya çık makta, ihraç taleplerini ayrı ayrı dosyalar ve fezlekelerle Yüksek Savcılar Kurulunun önüne getirmekle bu Kurul üzerinde de baskı yapmava yeltenmektedir. Kaldı ki Yük sek Savcılar Kurulu, Bakan lık temsilcilerini sinesinde ba rındıran terekküp tarzı itiba riyle esasen tam bağımsız ve tarafsız bir kurul sayılamaz.

Öte yandan Şiar Yalçın'ın bundan sekiz ay önce Ko yulhisar'da maruz kaldığı suikastin failleri de bugüre kadar yakalanıp adalete tes lim edilmemiş, ilgilinin suçun failleri olduklarını iddia etti ği ve aleyhlerinde kuvvetli emâre ve karineler gösterdiği şahıslar hakkında ciddî bir zabıta tahkikatı yapılmayı yolundaki bütün talepleri, Cumhuriyetbaşkanına, Adalet ve İçişleri Bakanlarına vaki mü teaddit müracaatları hiç bir sonuç vermemiş bulunmakta dır.

—o—

ŞÜPHELİ YAYINLAR VE GENELKURMAY

Bâzı askerî makamlara ve komutanlıklara, yurt içinden ve yurt dışından çeşitli ya yınlar gönderilmesi karşısın da, Genelkurmay Başkanlığı bir genelge yayınlayarak ve nik davranılmasını istemiş tir. Genelgede şöyle denilmek tedir.

«a) Çeşitli kanallarla Silâh lı Kuvvetlere gönderilen ya yınlar, Genelkurmay Başkan lığınca incelenmeden ve izin verilmeden hizmete sunula maz ve dağıtımı yapılamaz. Kuvvet komutanlıkları için mesleki, ilmi ve beşeri yayın lar Kuvvet Komutanlıkların ca yayınlanır.

b) Komutanlıklara, karargâh ve kurumlar ile askerî şa hıslara gösterilen sakıncalı veya şüpheli yayınlar, mektuplar, resim, karikatür ve benzerleri bir raporla Genelkurmay İstihbarat Başkanlığına gönderilir.»

—o—

ADALET AĞAOĞLU TRT PROGRAM DAİRESİ BAŞKANI

TRT Merkez Program Dairesi Başkanlığına oyun yazarı Adalet Ağaoğlu geti rilmiştir. Ağaoğlu, Amerika da yayınlanan «Dünya Ti yatro Ansiklopedisi»ne tek kadın oyun yazarı olarak giren ve sahnelerimizde te lif ve tercüme pek çok oyu nu oynanan tanınmış bir sa natçıdır.

—o—

YENİ DEVLETLERDE DEMOKRASİNİN ZAYIFLAMASI

(Başı S. 2 de)

ellerindeki güç, siyasal bir rol oynamaktan kaçınmalarını gittikçe güçleştirmektedir. Hindistan ve Filipinlerde ol duğu gibi, sivil makamların güçlü göründüğü yerlerde ya da güçlü bir kişinin duruma hâkim olduğu ülkelerde as kerler belirli bir alanın için de tutulabilirler, fakat ülke ahlâksızlık, yönetimsel bece riksizlik, parti ya da hizip çatışmaları ya da ifsat çukuru içine atılmış göründüğü za man, subayların ileri unsurla rının harekete geçmeleri bek lenebilir. Asıl şaşılacak şey, subayların niçin bu kadar sık müdahale ettikleri değil, çok defa niçin uzakta durdukları dır. Görevlerini yapmakta ye tersiz olan hükümetler kurul duğuna önümüzdeki yıllarda askerlerin daha az değil, da ha sık iktidarlara gelecekleri düşünülmelidir.

HAYDAR TUNÇKANAT GİZLİ BİR BELGE DAHA AÇIKLIYOR

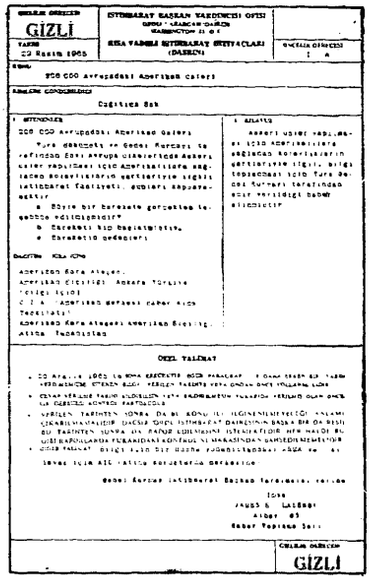

GİZLİ

İSTİHBARAT BAŞKAN YARDIMCISI OFİSİ
OFİSİ - ARMY-NAVY-AMRON
WASHINGTON 25, D.C.

GİZLİ

29 Kasım 1965

KISA YABANCI İSTİHBARAT ORGİTAÇLARI (DAİRESİ)

ÖNCELİK DERECESİ
1 A

Konu:
950 000 Avrupadaki Amerikan Ordusu

Çağrılacak Ofis

1. MEVCUDİYET
200 000 Avrupadaki Amerikan Ordusu

Yurt dışındaki ve Gedai Kuvvetleri ile refahında fark Avrupa ülkelerinde Amerikan ordusunun kısa Amerikalılarla sağlanacağı sosyolojikların sertleriyle ilgili istihbarat faaliyeti: ayrıntılı sapmaktadır.

a. Böyle bir beraberlik gerçekten temin edilebilmektedir?

b. Cevabınız hiç beklemiyorum.

c. Cevabınız evetse?

2. AMAÇLAR
Amerikan ordusunun Avrupa'daki varlığının başlıca amaçlarının sertleriyle ilgili, bunları tespitlerinin hangi Türk devlet kurumu tarafından esas alınmakta olduğu.

ÖZEL TALİMAT

- 20 Aralık 1965 tarihine kadar cevabınız
- Cevap sayısının kadar gönderilmesini rica ederim.
- Yukarıda belirtilen konuda bu konuda bir de bilgi bu tarihten sonra da, konu ile ilgili önemli gelişmeler olursa, bu gelişmeler hakkında kontrol mekanizmasından haberdar edilmeniz rica olunur.
- Yukarıda belirtilen konuda bu konuda bir de bilgi bu tarihten sonra da, konu ile ilgili önemli gelişmeler olursa, bu gelişmeler hakkında kontrol mekanizmasından haberdar edilmeniz rica olunur.

İmza
James A. Lallaway
Albay, AS
Savaş Yapısına Şefi

GİZLİ

Türk Genelkurmayında Amerikan Casusluğu!..

Tabii Senatör Haydar Tunçkanat, «İkili Anlaşmaların İçyüzü» adlı önemli bir kitap hazırlamıştır. Pek yakında «Ekim Yayınları» arasında satışa çıkarılacak olan ve askeri, siyasi, iktisadi ve kültürel alanlardaki ikili anlaşmaları kapsayan bu değerli kitaptan bazı ilgi çekici bölümleri yayınlıyoruz :

Haydar Tunçkanat'ın açıkladığı bu yeni belge, Washington'daki «Ordu Karargâhı Dairesi İstihbarat Başkan Yardımcısı Ofisi» başlığını taşımaktadır. Belge gizlidir ve «1—A» dendiğine göre, en ileri öncelliğe sahiptir.

Washington'un bu gizli yazısı, Ankara'daki Amerikan Kara Ateşeliğine yazılmıştır. Bilgi için de, CIA'ya, Atina'daki Kara Ateşeliğine sorulmuştur. Gizli yazı, ayrıca, Yunanistan'daki ARMA adlı bir teşekkülle ve yol göstermesi ya da kılavuzluk için Atina Soruşturma Merkezi (ACI)'ne gönderilmiştir. Tunçkanat, ACI'nin Türkiye'den Yunanistan'a gidip gelen Yunan casılı ajanlarını ve öteki kişilerin sorguya çekildiği yer olduğu kanısındadır. İşin dikat çekici yanı, Türkiye ile ilgili bir istihbarat işinde, Atina'daki Amerikan Kara Ateşeliğine ve bazı öteki kuruluşlara bilgi verme ihtiyacının duyulmasıdır. Bu durum, en azından, Türkiye'deki işlerde Atina'nın önemli mevkiini göstermektedir.

Gizli yazı ile, Ankara'daki Amerikan Kara Ateşeliğinden Türk Genelkurmayı ile ilgili acele bilgi istemektedir. Amerikalılar, Türk Genelkurmayının Avrupa'daki ABD üslerinin statüsü hakkında bilgi edinmek için harekete geçtiğini öğrenmişlerdir. Türk Genelkurmayının ikili anlaşmaları değiştirmek ve Türkiye'deki Amerikan üslerine yeni bir statü vermek için bilgi toplama işine giriştiği tahmin edilebilir. Bu ihtimal, Amerikalıları telâşlandırmıştır. Bu nedenle, Washington'daki Ordu İstihbaratı, Türk Genelkurmayının böyle bir teşebbüste bulunduğuna, bunun kimin tahrikiyle ve ne gibi amaçlarla yapıldığını bilmek istemektedir. Ankara'da Kara Ateşesi olarak görev yapan Albay Dickson, Türk Genelkurmayında olup bitenleri öğrenecek ve Amerikanın canını sıkan işleri kurcalayan subayları tesbit edecek ve Washington'a bildirecektir. Gizli Türkçe konuşan ve «Türk dostu» diye bilinen Albay Dickson, bu işin ehlidir. Dickson'un CIA'da da önemli bir görev sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Zira Tunçkanat'ın 7 Temmuz 1966 tarihinde açıkladığı bir CIA Raporu, Albay Dickson'a yazılmıştır. AP üst kademelerinde görevli olduğu izlenimini veren, bir yerli ajan tarafından kaleme alınan bu CIA raporunda, köklü reformlardan yana subay ve yüksek memurların tasfiyesi istenmekteydi. Raporun açıklanması üzerine, Albay Dickson, 1966 Temmuz'da acele Türkiye'den ayrılmıştır. Fakat daha önce, Genelkurmay'da Amerika ile ilişkileri kurcalayan Türk subaylarını tesbit etmiş olsa gerektir.

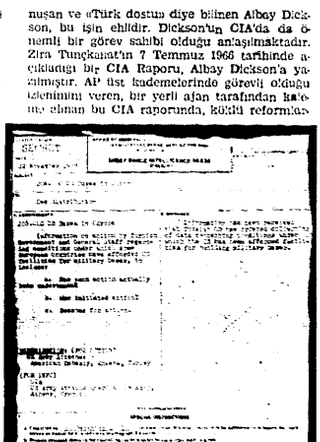

Gizli belgenin fotokopisi

Gerçekten 1964 Haziran tarihli Johnson mektubundan sonra, Genelkurmayda ABD ile ilişkileri ulusal çıkarlarımızla bağdaştırma yolunda geniş bir faaliyete girişilmiştir. İkili anlaşmaların toplanmasına ve düzeltilmesine çalışılmıştır. ABD yetkililerine karşı olan tutum sertleşmiştir. Amerika, bu tutum değişikliğinden kuşkulanmış ve Albay Dickson'a «Bu işleri kimler kurcalıyor, öğren» diye direktif vermiştir. Bu çabanın başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Zira Genelkurmayda, ikili anlaşmaları yapan ekip dağıtılmıştır. Refik Tulga ve Amiral Sezai Orkunt emekli edilmiş, hâlen orduda bulundukları için isimlerini yazmadığımız öteki yüksek rütbeli subaylar da başka görevlere atanmıştır.

Cemal Tural, başlangıçta bu çalışmaları desteklemekteydi. Tural, bir Cumhurbaşkanı gibi 21 pare top atışıyla karşılandığı bir Amerika gezisinden sonra tutumunu değiştirmiştir. Tunçkanat, bu konuda şöyle demektedir : «Amerika gezisinden sonra Tural, ikili anlaşmalar konusunda farklı düşünmeye başladı. İkili anlaşmaların karşısına dikilen önemli bir engel de böylece nötralize edilmiş oluyordu. Karargâhtaki diğer subayların da «Türk — Amerikan ilişkilerini zorlaştırıyorlar» şikâyetleri üzerine yerlerinden alınmış veya emekli edilmiş olmaları kuvvetle muhtemeldir.»

Yayınladığımız Washington mahreçli belgeyle başlatılan Genelkurmaydaki arzu edilmeyen kişileri tesbit işi, böylece sonuçlandırılmış tır.

KÜLTÜR EMPERYALİZİMİ

Türkiye'deki ABD Eğitim Komisyonu

Amerika, Türkiye'de kültür emperyalizmini kurmak için ilk önemli tavizi, 27 Aralık 1949 tarihli anlaşmayla elde etmiştir.

27 Şubat 1946 tarihinde imzalanan kredi anlaşmasında bu borcun faiz ve anapara taksitlerinin bir kısmının Türk parası olarak Merkez Bankasına A.B.D. tarafından kullanmak üzere yatırılması kabul edilmişti. 1949'daki ek anlaşma ile A.B.D. (Eğitim sahasında yapılacak temaslarla bilginin ve mesleki istidat sahiplerinin daha geniş ölçüde mübadelesi) maksadıyla Türkiye'de **Birleşik Devletler Eğitim Komisyonu** adı altında yeni bir organ kurmaktadır. Bu komisyonun sekiz üyesinden dördü Amerikalı dördü de Türk olacaktır. Ve Amerika'nın Türkiye'deki Büyükelçisi bu komisyonun fahri başkanıdır. Oyların eşit olduğu hallerde, başkan oyunu kullanarak anlaşmazlığı çözümleyecektir. Komisyon her türlü davranışından A.B.D. Dışişleri Bakanına karşı sorumlu olacak bütçesini orası vize edecek ve istense, komisyonun her hususta kararlarını gözden geçirerek değiştirebilecektir. Amerika Dışişleri Bakanının ve Ankara'daki Amerikan Büyükelçisi ile elçilikte görevli iki memurun kontrol ve denetiminde olacak ve yine Amerikalı müdür ve yardımcıları da anlaşmaya göre Amerika Dışişleri Bakanı tayin edeceklir. Amerikan kanunlarına göre çalışacak olan bu komisyonun ve orada görev alacak Amerikalıların neler yapacaklarını, amaçlarını, anlaşmada belirtildiği gibi, belirtilmeyen alanlarda da Amerikalılar bilecek veya yeni bir durum karşısında Dışişlerinden yeni talimat alabileceklerdir. Bu komisyona gireceki dört Türk üyenin görevleri yetkileri ve kime karşı sorumlu olacakları hakkında bir kelime dahi yoktur. Anlaşmadaki bütün hükümler kurulacak olan Amerikan Eğitim Komisyonunun Türkiye'de Türk parası ile Türk Hükümetinin himayesinde, her türlü Türk denetiminin dışında, Türk Eğitimi hakkında araştırma yapması, bilgi toplaması, gerekli Amerikan memurlarını uzman ve araştırmacı olarak okul, üniversite ve Bakanlıklara yerleştirmesi ve benzeri faaliyetlerini kolaylaştırmak amacını sağlamak için getirilmiştir. Sözde karşılıklı olan bu anlaşma ile bağımsız bir devlet olan Türkiye'nin başkentinde Türk Eğitimi ile ilgili bir Amerikan Eğitim Komisyonu kuruluyor ve Türk Hükümetinin bu komisyonun çalışmalarını kontrol ve denetleme hakkı dahi verilmiyor.

Türkiye bugün genellikle Amerika'nın nüfuz alanına dahil edilmiştir. Bu nedenle Türkiye'de iyice yerleşip sömürüsünü sürdürebilmek için her alanda olduğu gibi eğitim hakkında da bilgiye ihtiyacı vardır. Bunun için de Amerika'dan uzman, araştırmacı öğretim üyesi adları altında, bu anlaşma ile kurulan Amerikan Eğitim komisyonu marifetiyle gerekli personeli bilgi toplamak üzere görevlendirmiştir : Amerika'nın Türkiye'de kendisine yardım edecek ve işbirliği yapacak, Amerika'da yetiştirilmeye uygun Türk öğrenci, öğretim üyesi ve araştırmacılara da ihtiyacı vardır. Amerikalılar tarafından tesbit edilen niteliklere uygun olanlar arasından seçilecek bu kimseler eğitim araştırma veya görgü ve bilgilerini artırmak üzere gönderilirler. Bunlardan Amerika'da için Amerika'da yararı olacaklar dolgun ücret ve görev teklifleriyle orada bırakılmakta, bir kısmı da süreleri sonunda Türkiye'ye dönmektedirler. Dönenler de iki guruba ayrılmaktadır; Birinci gurup Amerikan hayranı ve onların herşeyini benimseyip Amerikalılaşanlar. İkinci gurup da bunların dışında kalanlar. Bunların herbiri hakkında Amerikalılar hal tercümeleri ve albümler hazırlarlar. Birinci guruba dahil olanlardan en kabiliyetlilerinin gerektiğinde kullanılmak ve işbirliği yapmak üzere Devletin, Hükümetin en önemli yerlerinde görev almaları veya tayinleri sağlanır. Bunlardan bir kısmı da Türkiye'deki Amerikan yardım kurulları Amerikan şirketleri ve diğer örgütlerinde görevlendirilir. Bu suretle Amerikalıların Türkiye'deki işbirlikçileri de zaman içinde çoğalarak örgütlenir. Bu anlaşma ile Amerika'da kurulması kararlaştırılan Amerikan Eğitim Komisyonunun dört Türk üyesinin görevleri bu komisyonun çalışmalarına toplantıdan toplantıya katılarak onlara yardımcı olmaktır. Dördü bir olup ta yapılan bazı işlemlerin karşısına çıksalar, hemen komisyonun fahri başkanı olan Amerikan elçisi müdahale edecek ve karar dörde karşı beş oyla Türkiye'nin çıkarlarına aykırı da olsa alınmış olacaktır. Halbuki aynı komisyon kaza olarak Amerikan çıkarlarına aykırı bir karar alsa bu kararı Amerikan Dışişleri Bakanlığı hemen durdurabildiği halde Türk Dışişlerinin böyle bir yetkisi yoktur. O tarihten bu yana çalışmalarını sürdüren bu Amerikan Eğitim Komisyonunun süresi ne zaman dolacaktır? Türk Hükümetinin eğitim politikası Amerikan Hükümetinin bu komisyon aracılığı ile gerçekleştirmek istediği amaçlara uygun mudur? Ayrılıklar varsa bunlar nasıl giderilecektir? Anlaşmada Amerikan Hükümetinin bu komisyon üzerindeki siyasi, kültürel, mali ve idari kontrolü gayet sağlam esaslara bağlandığı halde, Ankara'da faaliyet gösteren bu komisyona Türk Hükümetinin katılmaktan başka hiçbir yetki ve kontrolunun bulunmaması nasıl yorumlanır? Türk Hükümeti bu komisyon aracılığı ile Türkiye'ye gelecek Amerikalılarla, Türkiye'den Amerika'ya yollanacak Türklerde bulunması gerekli nitelikleri tesbit etmiş midir? Amerikan Dışişleri Bakanı tarafından tayin edilecek şekilde her yıl çalışma raporu verilmesi anlaşmada yer aldığına göre niçin Türk Dışişleri Bakanlığının tesbit edeceği biçimde bir çalışma raporu verilmesi de anlaşmada yer almamıştır? Bu Eğitim Komisyonunun asıl yöneticisi olan Müdür niçin Türk değil de Amerikalıdır? Bu ve benzeri sorulara Türkiye'de cevap verebilecek bir sorumlu bulmak imkânsızdır. Gerçekte, diğer konularda olduğu gibi, Türkiye'nin yıllardan beri belli bir eğitim politikası ve programı mevcut olmadığı için, bu konudaki politikamız da yabancıların insaf ve takdirlerine bırakılmıştır. Türkiye için çağımıza uygun ve yurt kalkınmasını gerçekleştirecek millî bir eğitim politikası kabul edilip uygulanmadıkça, Kültür ve Eğitim alanlarında da yabancı etki-sinden ve sömürüsünden kurtulmamız imkânsızdır.

«KURTÇU BAKAN YERİNDE KALSIN.

Güney Vietnam'da iki tarafa da casusluk yapan bir Güney Vietnamlı ajanın öldürülmesiyle ortaya çıkan Yeşil Beretlilerin faaliyetleri üzerinde Türkiye'nin de önemle durması zorunludur. Amerikalılar önce bu Yeşil Beretlileri CIA'nın bir aracı olarak Avrupa'da kurmuşlardır. Bu konuda eğitim görerek yetiştirilmiş Amerikan Subayları Avrupa'da Rusları sevmeyen etnik guruplar arasından, özellikle Ruslara karşı kin ve intikam besleyen kimseleri bu teşkilatâ alarak büyük ölçüde gizli örgütler kurmuşlardır. Ruslara karşı kullanılmak üzere Avrupa'da kurulan bu teşkilât sonraları CIA'nın gördüğü üzum üzerine Güney Vietnama da bir çekirdek kuruluş göndermiş ve orada Vietnamlılara karşı olan onları sevmeyen etnik guruplardan seçilmiş 50 bin civarında gizli bir ordunun çalışmakta olduğu, Amerikan kaynaklarından verilen haberler arasındadır. CIA, gerektiğinde kendi maksat ve çıkarları için kullanmak üzere, buna benzer örgütleri, gittiği her ülkede kurmaktadır.

27 Mayıs 1960 Devriminden önce, Kürtçü bilinen bir DP Milletvekiline Amerika'dan yazılan bir mektupta, yine Kürtçü tanınan bir Millî Eğitim Bakanının aracılığıyla, bu kanaldan eğitim için Amerika'ya gönderilen bir memurun yetişme durumu hakkında bilgi verilmekte ve o sıralarda Bakanın, Bakanlıktan alınma sının gelecekteki çalışmaları zorlaştıracağı belirtilmekte idi. Aslının Millî Emniyet dosyalarında olması gereken bu mektupta, Yeşil Beretlilerin çalışmalarıyla bağlantılı takdirde konunun ciddiyeti ve Türkiye için taşıdığı büyük önem kendiliğinden ortaya çıkar. Amerikalılar, Türklerin bu konulardaki bilgisizliklerinden yararlanarak, Türkiye'ye yolladıkları asker ve sivillerin bir kısmını, ailesi Türkiye'den kaçmış veya çıkarılmış, etnik guruplara mensup (Rum veErmeni), bilhassa Türklere düşman kimseler arasından seçmektedirler. Bunlar, özel eğitim görerek, Türkiye ve Türkler hakkın da geniş bilgilerle donatılmaktadırlar. Bu kimseler şirket müdürü, uzman, danışman, tüccar temsilci, er, subay ve turist olarak Amerikan pasaportuyla gelip İkili Anlaşmalarını Amerikalılara tanıdığı geniş imtiyazlara dayanarak Türkiye'deki özel görevlerini büyük bir serbesti içinde, kimsenin müdahalesi olmadan yaparlar ve Türkiye'yi parçalamak, karıştırmak işlş yerli ortaklarıyla, yerli örgütler kurarlar, Türk siyasi hayatını etkiler, hükümetleri düşürdükleri dahi söylenir. Türkiyenin bu gibi faaliyetlere karşı koymak üzere kurulmuş örgütleri ise, Türkiye'deki solcuların nefeslerini dinlemek için her yıl milyonlar harcamakta öğütürlerken, sağın Türkiye'deki bölücü ve yıkıcı faaliyetlerinden habersiz görünürler. Bunları dışarda planlayıp Türkiye'de tezgahlayan yabancı parmağını göremezler. Çünkü bu yabancı parmaklar uzman, danışman ve öğretim üyesi olarak bizim güvenliğimizle ilgili, devletçe kurulan örgütlerin içinde de çöreklenmişlerdir. Türkiye'deki Devrimci ve Antiemperyalist, Atatürkçü her hareket, komünistlikle damgalanarak sol tehlike büyütülürken, her türlü sağ ve gerici hareketlere milliyetçi nitelik verilerek örtülmek suretiyle Türkiye için asıl büyük tehlike sinsi bir şekilde yerli ve yabancı para ve ideolojilerle beslenip kuvvetlendirilmektedir. Türkiye'nin en sorumlu yöneticileri dahi buna, bilerek veya bilmiyerek inandırılmaktadır. Türkiye'de görev alacak Amerikalıların, Türkiye'den çıkarılmış, Türklere düşman etnik gurup lara mensup bulanmamaları şartının açık değilse bile gizli anlaşmalara konulmamış olmasının Türkiye için doğurduğu önemli sakıncaları bilmemek devlet ve hükümet yönetimiyle bağdaşamaz.

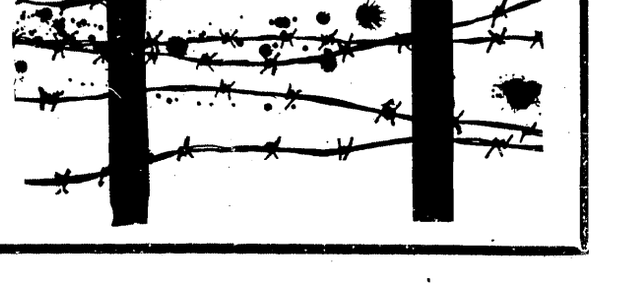

İNCİRLİK ÜSSÜ VE U-2 UÇAĞI

Adana'daki İncirlik Hava Meydanı hakkında 6 - Aralık . 1954 tarihli Müşterek talimatta, Türk Hava Kuvvetlerinin bu meydanı kullanmaları öylesine sınırlıdır ki, İncirlik'teki, Türk birlikleri kendilerini adeta yabancı bir ülkede sanırlar. Türk Hava Kuvvetleri buraya sadece eğitim birlikleri gönderebilir. Bu nedenle o meydandaki Türk Kumandanına verilen fiilen, Atış Bombardıman Okul K. nıdır Konya ve Diyarbakır'daki Av Bombardıman filoları, atış için bu meydana geçici olarak giderler. Türk ve Amerikalıların kullanacağı iniş pistleri, hangarlar ve uçak durak yerleri dahi ayrılmıştır.

Meydandan yapılacak Amerikan uçuşları için Türklerden alınmaz ve gelecek uçaklar hakkında bilgi verilmez. Bu meydandan ilmi uçuşlar adı altında yapılan keşif uçuşları ve bu uçuşları yapan uçaklar gizlidir, bunların ya nına Türkler sokulmaz, uçuşlar ve sonuçları hakkında Türk ilgililere bilgi verilmez. U—2 Keşif uçağının Rusya'da düşürilmesinden önce, 1957 ilk baharında Hava Harp Akademisi ile Adana İncirlik üsstüne yaptığımız bir ziyarette, Meydan'ın Amerikalı Kumandanı bize, kantin ve gazinoları gezdirdikten sonra, «buraısının, Amerikan Hava Kuvvetlerinin nöbetleşe kullandığı, özellikle stratejik bombardıman uçaklarının inip kalkması için yapılmış bir Hava üssü olduğunu söyledi», ve ilmi keşif uçuşlarından hiç söz etmedi. Biz daha sonra, oradaki Türk Meydan Komutanına, burada uçuş yapan kanatları çok: geniş ve tekerlekleri olma yan panör gibi bir uçak hakkında bilgisi olup olmadığını sordık. Türk Komutan cevap olarak; evet, böyle bir uçak var, ve zaman zaman uçuşta yapıyor, fakat, biz ne yapılığını bilmiyoruz, Amerikalılar uçuştan birkaç önce, hangardan çıkarıp pist başına getiriyorlar oradan hareketa yapıyor. İndikten sonra da hemen hangara sokuyorlar. Bizden kimseyi yanına yaklaştırmı yorlar» cevabını verdi. Müfreze 10-10 adiye, bu keşif uçaklarının uçuşta topladığı bilgileri değerlendiren birlikten, bizim kumandanın haberi yoktu. Bir tesadüf eseri birgün sonra, bu uçağı bir keşif görevinden dönüşce meydana inerken gördük ve Amerikalılar uçağı doğruca hangara götürüp kapattılar. 27 Nisan 1960'ta Adana'dan kalkarak Rusya üzerinde dü şürülen uçak bunlardan biri idi. 27 Mayıs 1960 Devriminden sonra oranın Türk Komutanı, ilmi uçuşlarında Türk makamlarına haber verilmesi için uçuş planlarının kendisine bildirilmesini istemiştir. Amerikalılar buna karşı koymuşlar fakat sonra razı olarak, bir kasada saklanmak şartiyle, ilmi uçuş planlarını vermişlerse de Türk — Rus sınırına 100 kilometreden daha fazla yaklaşması yasak edilen bu tip uçuşlarda Amerikalıların ve ayrıca Malta'dan aynı maksatlarla kalkıp Amerikalılarla işbirliği içinde Türkiye'den geçen İngiliz uçaklarının bu yasaklara uymadıkları da bir gerçektir. Çünkü, o tarihlerde çok yüksekterden uçan bir uçağı ne izleyebilecek bir radar şebekesi ve ne de uçağı önleyip geri çevirebilecek bir av uçağı, Türkiye'de bulunmadığına göre; kontrol de mümkün değildir. Ta ki, bu üs ve tesisler Türkleştirilsin ve yabancıların bu tür uçuşlarına müsaade edilmesin.

1958 Adana indirmesi

Amerikalılar Lübnan'a deniz piyadelerini indirmek için Balıkesir ve Adana Hava Meydanlarını kullanmışlardır. Buralara iniş için Amerikalılar gibi, haber de vermemişlerdir. Sabahleyin Genelkurmay Başkanlığı Protokol Subayı Oğuz gelen Amerikan Ateşesi Albay Green şöyle konuşmuştur :

— **Gece haber vermek için sizi ve İstihbarat Başkanını ve daha sonra da Genelkurmay Başkanını aradım. Fakat hiç kimseyi bulamadım. Bunun üzerine Büyükelçi Fletcher Warren Köşke giderek Cumhurbaşkanı ve Başbakandan izin aldı ve Adana'ya 11 bin kişi indirdik, siz haberi ilgililere ulaştırın.**

Bu harekâtla ilgili olarak, Amerikan F-100 uçaklarının Balıkesir Hava Meydanına indiği gece, ben de uçuş için Balıkesir'deydim. O gece uçuş olmayacağını da bildiğimden, nöbetçi subayıma telefon ederek, uçuş yapan uçakların nereden geldiğini sordum. Nöbetçi subay :

— Almanya'dan geliyorlar. Amerikalılara ait F-100 uçakları, yakıt ikmalinden sonra Adana'ya gidecekler.

Ben :

— Gündüzden bu uçakların geleceğine dair bir haber yoktu, haberi ne zaman öğrendiniz? Nöbetçi subay :

— Birkaç önce.

Bunlar da gösteriyor ki, Amerikalılar, Genelkurmayı bir zorluk çıkarırlar düşüncesiyle, kasten haberdar etmemişler. Cumhurbaşkanı ve Başbakandan aldıkları izne dayanarak harekâtı olup bittiye getirmek suretiyle yürütmüşlerdir. Bu, gelecekte de böyle olacaktır.

Irak'taki ihtilâlin geçirmiş olduğu safhalar dan Türkiye ve Dünya, iki gün haber alamamıştır. 15 Temmuz 1958 günü İsrail Ateşesi Albay Michael, İsrail Başbakanı ve Genelkurmay Başkanı adına Türk Genelkurmayına giderek şu teklifi yapmıştır :

«Urdün Krallığı İngilizler, Lübnan Cumhuriyeti Amerikalılar tarafından korunacaktır. İsrail de Suriye'yi Birleşik Arap Cumhuriyetinden ayıracaktır. Türkiye'de İran'la birlikte, Nuri Essait rejimini restore edecektir.»

Bu teklif, Genelkurmay Başkanı tarafından Cumhurbaşkanı ve Hükûmete götürülerek kabul edilmişse de, uygulanmasına geçilmemiştir.